

ŽIVA ZAJEDNICA

D2384E

Prosinač/Dezember 1988. Broj **12** (97)

»LEBENDIGE GEMEINDE«

MITTEILUNGSBLATT DER
KROATISCHEN KATHOLISCHEN MISSIONEN

ERSCHEINUNGORT FRANKFURT AM MAIN

CIJENA/PREIS (IZNIMNO) 2,- DM

LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA

*Sretan Božić i
blagoslovljena Nova godina!
Frohe Weihnachten und
ein gesegnetes neues Jahr!*

Kristovo rođenje (triptih), u hrvatskoj crkvi
Sv. Nikole Tavelića u Montrealu. Rad u drvu
fra Joakima Jakija Gregova
Die Geburt Christi - Joakim Gregov OFM



U ovom broju

- Dobar dan radosti str. 2
- Božićni čas str. 3
- Božić u Promini str. 4
- Hrvatska je samo jedna str. 5
- Iseljenički dan str. 6-7
- Josip Kozarac str. 8
- Spomen-ploča
F. Mažuraniću str. 9
- Dedijerove klevete str. 10-11
- Što je zapravo ljubav str. 12
- Veliki susret
inozemnih žena str. 15
- Smrt ne oduzima života str. 16
- Mladi kod Pape str. 18
- Duhovna riječ na WDR-u str. 20
- Don Alkion i sv. Nikola str. 23
- **Weihnachten
bei den Kroaten** str. 24

Dobar dan, radosti!

Mnoštvo poklona bit će darovano ovih dragih božićnih dana. Jednostavno nije moguće, u izobilju ovoga društva potrošnje, pronaći najprikladniji, zadovoljavajući dar za koji možemo biti sigurni da će stvarno obradovati darovnog. Imamo, barem mi na Zapadu, svega osim istinske sreće i zadovoljstva.

Nismo sretni ni zadovoljni na svom radnom mjestu, umorni smo svake godine više, umorni poslije godišnjih ili vikend-odmora kao i prije njih, razočarani u mnogočemu, trčkaramo u svakodnevnicu da bismo zaboravili vlastite muke, neraspoloženi smo, prazni. Zaboravili smo prave radosti. Čitali smo knjigu, možda, s naslovom „Dobar dan, tugo“, a život nam se često odvija u njezinu ozračju. Nestrpljivi smo, frustrirani. Tražimo mnogo, a ostvarujemo malo. Gubimo se, borimo se s razočaranjima, s besmislenošću, malo je toga što nas stvarno usređuje: ne čine to ni



Radost Božića, njegova poruka i pouka, ne može se nigdje tako lijepo doživjeti kao u obitelji

imendani, ni rođendani, ni susreti, ni blagdani. Svega nam je pomalo dosta!

A u Betlehemu, na Badnji dan, skroz drukčija situacija, fantastična avantura:

„Dobar dan, radosti!” Dar, dar Božića! Jedinstven, neponovljiv, jedini koji nam je uistinu potreban. Dar Boga, u čovjekovu liku, dar za prazninu naših života, našeg hoda kroz povijest. Iv.

Urednikova riječ

Poštovani čitatelji,

Najprije vam u ime Uredništva našega lista želim radosne i blagoslovljene božićne blagdane, a u Novoj 1989. godini puno zdravlja, uspjeha te ljudske i vjerske ispunjenosti.

U ovom broju koji je, kao što vidite pozamašan, nudimo vam dosta štiva i gradiva. Vjerujemo da će naići na vaše zanimanje, da ćete ga u narednim „neradnim danima” rado i pročitati, jer ćete imati vremena. Izlazimo pred vas, u već ustaljenom obliku, s porukama domovinske Crkve, s prilozima iz hrvatske kulturne baštine, s dva aktualna razgovora, s polemikama i osporavanjima, s crticama iz života naših iseljenih i s puno, puno značajnih i zanimljivih priloga iz hrvatskih katoličkih misija.

Osim toga, na dvadeset smo stranica, na žutom papiru, donijeli gradivo i pitanja za narednu biblijsku olimpijadu hrvatske mladeži koja će se održati u Offenbachu 29. travnja 1989. godine. Uvjeren sam da ćete taj „žuti dodatak” pročitati i, zajedno sa svojim, naučiti, radi sebe, radi svoga kršćanskog usmjerenja.

Svako vam dobro uz srdačan pozdrav želi vaš fra Ignacije, urednik.

Dijana Dolić, Ffm.

Izdržat ću

Ostavio si topli dom u svojoj zemlji, a prihvatio hladnu i praznu sobu u potkrovlju tuđe zgrade.

Ispružio si ruke životu samoće i pred drugima uvjerljivo govorio: „Nije teško. Izdržat ću.”

A koliko noći nemiran san si snivao?!
Žuljevi ruku tvojih tuđu zemlju uljepšale,
a domove zemlje tvoje drugi razoriše.

Obećao si: „Brzo se vraćam!”

A, evo, skoro cijeli tvoj hod kroz život bio je hod tuđom zemljom.

I zato te molim,
ne proklinji tuđinu – ona nije kriva.
Ne proklinji ni zemlju svoju – ona još uvijek
na tebe čeka!

Sretna sam
kad hodim stazama zemlje moje i
kada se ponovno nađem u kraju
djetinjstva svoga.

Divim se zori i
rosi koja na livadama počiva, i
divim se ptici koja bez straha
pjeva pjesmu svoju.

Divim se nebu zemlje moje,
jer samo na njemu
sunce može onako sjati;
onako, samo na njemu može duga
zablistati.

Divim se moru i obali
i luci iz koje brodovi plove.
Divim se svemu tome, jer sve te čini
lijepom, zemljo moja.

No, teško mi je priznati, da se ne mogu
baš uvijek
diviti čovjeku koji misli da ima
potpunu vlast nad tobom.

I ovaj Božić bit će u tuđini.
Samo preko pisma natopljenog suzama,
samo preko riječi koje su izašle
iz pera tvoje majke,
osjetit ćeš toplinu ognjišta
koje si ostavio,
osjetit ćeš toplinu ognjišta
uz koje sada ona sama sjedi i
čeka da se vratiš.

Da li će tvoj povratak biti uskoro?
Da li će ga starica majka dočekati???

Božićna priča

Blaženi čas...

Kada za Badnje noći zima potjera ljude u domove, a svečana zvona navijeste početak blaženog časa, razblistava nam se pred očima dvadesetvijekovna stvarnost, uvijek jednako nova koliko i stara, jer je vječna i uvijek ista. Riječ po riječ izvire iz davnoga presudnog događaja te se niže lakoćom jednostavne priče, baš kao da je događaj namijenjen djeci. Pa možda doista djeci, maloj i velikoj djeci. Tad je lako zamisliti da će poneko dijete gdje god zapeti da nešto zapita, a nije baš tako teško dokučiti na kojemu bi se mjestu... moglo to dogoditi. To je uvijek tako s velikim događajima koji se pričaju zimi, pa još na Badnje več.

I onda je bila zima, one noći kad je dvoje umornih putnika dopješačilo u gradić. Neki su ljudi već spavali jer su se za dana umorili poslom, a neki su bdjeli i veselo bučili jer su na stolu imali mnogo hrane i mnogo vina.

Sustali putnici na ulici. Rado bi naprijed, ali kuda kad ne znaju puta? Njima bi trebalo samo to da nađu krov, pod koji bi se umorni i prozebli mogli skloniti od zime te noć otpočiniti. Ali gdje naći krov, gdje?

- Kako gdje? Pa mnogo je bilo kuća u gradiću i nisu bile sve zatvorene.

- Bilo je mnogo kuća, istina je, i nisu bile sve zatvorene, ali zatvorena su bila srca, a tad je uzaludno kucati na vrata.

Pođu putnici dalje ulicama: ta možda će ipak netko smilovati i primiti ih pod krov. Prođu tako kroz više ulica, obiđu mnoge kuće, ali ih svatko odbije, a neki su, štoviše, pustili na njih pse da bi ih zastrašili i otjerali.

Umorni se putnici veoma stuže. Mužu je bilo teško što ne može pomoći ženi, a žena je tiho lila suze jer je mislila samo na to gdje će poroditi dijete što ga nosi pod srcem.

U traženju i lutanju stignu konačno malo izvan gradića. Sustanu pred drvenom ogradom. Iznemogla žena nasloni se na tu ogradu te prošapće: „Klonula sam, Bože moj, pogledaj svoju službenicu.“

Čuvši šapat, unutar ograde približe se putnicima psi, podignu njuške i odmah - prignu glave. Tada muž tiho zovne

ženu te oni uđu u dvorište. Do njih je sve više dopirao miris staje. Pođu dalje i uđu u staju. Pred jaslama ležali su vo i magarac. Obje životinje okrenu glave te pogledaju nepoznate došljake. Vo se, štoviše, pridigne te od uzbuđenja stane tako snažno disati da su mu na drhtave nozdrve izlazili gusti pramenovi pare. Magarac osta i dalje ležati te bi samo kadikad klapnuo sad jednim sad drugim uhom, a sve od samog čuđenja nad novim zbivanjem u staji.



Božićni motiv - mali Isus, Marija i Josip - trajno nadahnuće umjetnika. Na slici: crtež J. Gregora

Došljaci, međutim, priđu k jaslama te se smjeste da bi počivali. Ni jedno od njih ne rekne ništa jer su u svom srcu mislili samo na to kako je blizu blažen čas koji će ganuti tvrda srca te više neće biti na svijetu zatvorenih vrata ni za jednoga siromaha koji vapi za zaklonom. Blaženi, blaženi čas!

- Koji je to blaženi čas i kako on izgleda?

- Čas, blaženi čas je onaj kad će se roditi Ljubav, a ta Ljubav izgleda upravo onako kako izgleda Božji Sin.

I dogodi se te noći čudo da je po prvi put sišla na zemlju Ljubav. Sišla je Ljubav u staju koja zaudara od nečisti, sišla je među životinje...

Tada u svemiru zakuca veliko Božje Srce. Zvijezde zadržću, a jedna se velika

zvijezda otkine od zvjezdanoga grozda te krene na put kroz svemirske prostore. Prvi je zamijete pastiri koji žive na vrhu planine. Čovjek bi, vidjevši ih, rekao: pa to su divljaci - jer tako je njihovo lice obrašteno, kosa neuredna, ruke tvrde, korak drven. U očima im sumnja i gledaju mrko, jer oni malokad silaze u gradić i ne druže se ni s kim, nego samo sa svojim nijemim stadom. Ne vole mnogo govoriti jer ni njima nitko ne govori. No oni razumiju kad govori vjetar i oluja pa kad i planinski izvori istaču mladu studenicu. Njima se čini da su i sami živi dio planine, koja je za njih čitav svijet, a planina je njihova visoka da joj vrh ulazi u same nebeske tajne.

Oni su još čuvali stada da ih zvjerad ne napadne, kad nejednom zamijete veliku zvijezdu kako se sve više približuje, noseći sa sobom svjetlost, tako jaku da je obasjavala sve kuda je prošla.

- Pa što je to...? Što se to događa? Stanu se međusobno začuđeno zapitkivati, ne više mrki i šutljivi, već radoznali, s radosnim pogledom punim dobre volje. - Uistinu, što se to zbiva?

- A što se dogodilo?

Dogodilo se to da je ona krasna zvijezda stala kao prikovana povrh jedne staje, a u staji se rodilo Sveto Dijete, koje su vo i magarac grijali svojim dahom. Za nedugo staja oživi, ali ne od glasova - ta sveta je Majka zamirala od radosti, dok je šutljivi Hranitelj nijemo hvalio u sebi Boga velikoga - dakle nije staja oživjela od glasova, nego od teških koraka: pastiri! Korak po korak idu oni prema jaslama, oči im se otvaraju kao zvijezde, u rukama im darovi: sir i mlijeko - neka bi to bilo Svetom Djetetu.

- Kako su znali da je u staji Sveto Dijete?

- Jednostavno? Priprosta srca uvijek osjete gdje se nalazi Ljubav. Priprosti su ljudi neuki, ali često milosrdni jer nisu prirasli za bogatstvo. Oni znaju da za život nije potrebno bogatstvo, nego ljubav, koja povrh kruha i ruha daje toplinu blagoslova, bez kojega nitko ne može biti sretan.

Pa što da još pričam? Zar o tome kako je te noći kraljevska noga prekoračila prag jedne staje? I još o tome kako su se došli pokloniti Djetetu mudraci s Istoka? Bilo je tu i skupocjenih darova. Sve se to dogodilo, sve, jer je ljubav jača i od sile i od noći i od svake mudrosti. Sida Košutić

Božićni običaji u Hrvatskoj

Božić u Promini

Evo i ove godine stigismo u prosinac, mjesec po mnogo čemu kao i svaki drugi u godini. Ali usprkos tome nekako drugačiji. Bio hladan ili nešto topliji, kišan ili sniježan, pruža nam poseban ugođaj. Nagovještava nam i u domove donosi Božić. Mi koji već godinama iz bivamo iz domovine, izvan rodne grude i korijenja istinskog života, mislim da ne možemo izbjeći ni podjeli doživljaja Božića na onaj nekadašnji, domovinski, na Božić djetinjstva i rane mladosti, i ovaj sadašnji izvan domovine. Budući da mi je osobno ugođaj prvog više prirastao srcu, najradije se sjećam Božića prominskog, Božića mog djetinjstva, provedenog tamo između Dinare i mora, na visoravnima Promine, područja zagrljenog istoimenom planinom i čarobnim kanjonom Krke, područja koje plodnošću svojih polja i rodnošću nekad dobro obrađenih vinograda, pomalo odudara od bliskih mu kamenjarâ, područja gdje danas caruje starost, očiju umornih, uprtih u opustjele vinograde i zarasle međe na podnožju planine. Starost što za vrijeme Božića mojeg djetinjstva bijaše izvor snage i nabujalog života. Izvor iz kojeg sam crpio osjećaj zaštićenosti i sreće. Očevi naši i majke, tada u dobi koja glavninu životnog bremena nosi na svojim leđima, imali su svoj prosinac. Prosinac koji su znali živjeti u tradiciji svojih djedova i predaka na nas mlađe. U kućama skromnim, sazidanim od kamena s vlastite grude. Umjesto izfugiranog kamina, ognjište spremno za prijem badnjaka. Umjesto čokoladnog adventskog kalendara za nas djecu, virili bi dječji prstići ispod toplog pokrivača i brojali: „Majko, još samo sedam dana do Božića“. A svaki slijedeći dan bio bi dulji jedan od drugog. Imali smo mi i svoje posebne, dječje razloge za nestrpljivost. Jer izdaleka se pripremalo za taj dan.

Na dječjoj ručici samo još jedan prstić ostade ispružen. Badnjak je. Dim iz okolnih vatrearki nestaje u plavetnilu prosinačkog neba. Posni je dan. Odasvud miris bakalara. Dolazi večer, s njom i badnjaci na ognjište. Slijedi obiteljski blagoslov kuća. Obavljaju se posljednje pripreme za sutrašnji dan, ukrašava se božićni bor. Čak ni djeca određenog uzrasta ne moraju na spa-

vanje. I oni smiju na Ponoćnicu u obližnju crkvu na obronku. Ispred nje pod krošnjama čempresa veseo žamor.

Svako malo zagrmi visoravan i razbije tišinu zimske noći. Iz nutrine crkve dopire:

*U se vrime godišta
mir se svitu navišta...*

Po povratku kući umor bi pao na oči, i nije trebalo dugo čekati na slatki san.

I, evo, svanuo je novi, taj dugo očekivani dan-Božić. Dan za koji smo željeli da nikad ne prođe.

Nestali su ispruženi prstići, te male ručice imaju danas prečeg posla. A ruke odraslih stižu se uz srdačnu čestitku *Sretan Božići* potihu želju za *mir svijetu*.

Padne li Božić u radni dan, mi djeca smo se znala odjednom razboljeti, vjerojatno od silne sreće. Naravno, posjet školi za taj bi dan često znao izvući kraći kraj. Polja i vinogradi ionako uživahu zasluženi odmor. Tako smogismo biti svi na okupu.

Po selima na visoravni već jutrom vesela užurbanost. Odjekuju zvona sa starodrevnih zvonika. Ljudi odlaze na Misu. Crkve prepune žena, djece, djevojaka, mladića, ljudi u muževnoj dobi i starčadi. Sunčeve zrake probijaju stakla ovalnih prozora. Njihov odsjaj o bijele okruge žena pada na jaslance, doprinoseći i na taj način božićnom ugođaju. Po završetku Mise odlazak kućama na svečan ručak koji je već pripravljen. Netko se i za njega trebao pobrinuti. Za nikakav drugi posao koji nije bio najizraavnije povezan sa samom svečanošću ne bi mjesta. Jer, božićnoj pjesmi trebao je ostatak dana:

*Radujte se narodi,
kad čujete glas,
da se Isus porodi
u blaženi čas...*

Napokon, rumenilo na zapadnom nebu nagovještava mu kraj. Posljednji odsječak velikog sunčevog koluta sakrio bi se iza crte horizonta i donio tugu za izmičućim rajem. Ali na trenutak samo. Jer sutra je *Stipandan*. Izmjenjuju se posjeti prijatelja i rođaka. Navečer, mladost se skuplja u kola, ore se i šaljive pjesme prominskog kraja:

*Na mom loli škripaju postoli
a u kući nema zrna soli.
Nema soli da osoli puru,
nema kuće da dovede curu.
Moj se dragi kroz kupinu vere,
ne smi doći od moje matere.*



Kristovo rođenje – vitraž J. Gregova

Prolaskom ove noći evo nam *Ivandana*, uto nadolaze i *Mladenci*... A samo koji dan iza njih opet odjekuje:

*Na tom mladom ljetu veselimo se,
mladoga kralja mi molimo.
Na tom mladom ljetu veselimo se...*

Eto takvi su bili Božići Promine. One moje davne. Toliko puta sam ih htio vratiti. Ali svaki put se sjetih da kraljka koja pokazuje tijek vremena ima samo jedan smjer.

Josip Ante Gojčeta

Radio-riječ kardinala Kuharića

„Hrvatska je samo jedna”

Prije pastoralnog pohoda hrvatskim vjernicima u Australiji i Sjedinjem Državama uputio je kardinal Franjo Kuharić, 26. 10. 1988. godine, preko Radio Vatikana, sinovima i kćerima iseljene Crkve u Hrvata vrlo značajnu poruku iz koje donosimo nekoliko izvadaka:

... A ipak je ta domovinska Crkva mati- ca kao što je i hrvatska domovina korijen i izvor, dok su iseljeničke župe i misije i hrvatske iseljeničke naseobine grane na crkvenom i narodnom stablu, koje još uvijek rastu i cojetaju i utoliko bolje žive što više sokova crpu iz matične Crkve i Domovine u Hrvatskoj. I dok se mi hrvatski biskupi prvenstveno moramo brinuti za povjerene nam vjernike-katolike u našim biskupijama, mi ipak ne zaboravljamo ni onih vjernika koji su prije kraćeg ili duljeg vremena otišli iz naših župa i biskupija da potraže novu domovinu, novu biskupiju i novu župu. Oni su sada građani nove domovine, oni imaju svoje mjesne biskupe i njihovi se župnici ravnaaju po propisima tamošnje Crkve, ali je mnogima srce još uvijek u Hrvatskoj, u našim biskupijama i rodnim župama. – To je tako ljudski i prirodno, jer Bog je čovjeka stvorio kao društveno biće; čovjek se u obitelji rađa, raste i odgaja, u narodu se razvija i postaje dijelom određene narodne cjeline, u Crkvi se preporuča za viši život postajući članom Mistična Tijela Kristova – Crkve Kristove, koja je ukorijenjena u svaki pa tako i naš hrvatski narod.

I svrha je ovih pastoralnih posjeta upravo u tome da u srcima hrvatskih iseljenika i radnika na radu u inozemstvu pomognemo sačuvati i razviti vjeru i sve što vjera sa sobom donosi i nacionalnu kulturnu baštinu, a posebno hrvatski jezik. To je i zadaća cjelokupne hrvatske inozemne pastve, za tim ciljem teže u svom radu brojni hrvatski dušobrižnici, pastoralni suradnici i socijalni radnici, koji svi gledaju na naše ljude u inozemstvu zaokruženo: treba se brinuti najprije za njihove duhovne a onda i za sve ostale potrebe s kojima se oni kao ljudi susreću u stranom svijetu...

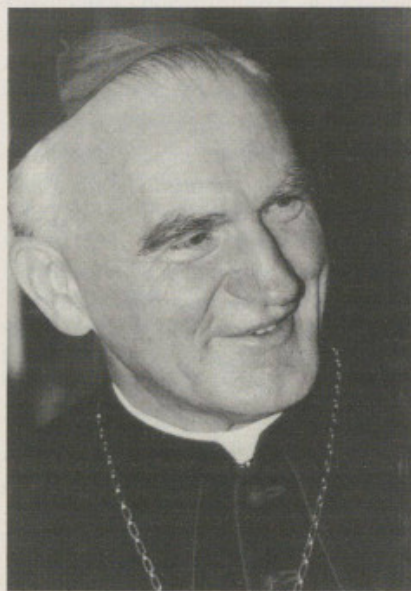
... A kod raznih priredbi u crkvenim dvoranama nas iz domovine uvijek ispunja radošću ona raspjevana mla-

dost koja njeguje hrvatsku narodnu pjesmu i plesove, obučena u žive boje narodnih nošnji iz svih naših krajeva. I to je prigoda kad im biskup iz Hrvatske može uputiti koju riječ poticaja i ohrabrenja. Ja tada običavam pozvati roditelje neka svoje mlade pošalju u posjet domovini da tamo upoznaju rodnu grupu svojih djedova i sve njezine kulturne vrijednosti. I inače, ja uvijek ističem da je Hrvatska samo jedna i to ona u kojoj mi živimo i da iseljenici moraju podržavati što intimnije vez s tom domovinom ako žele sačuvati svoj jezik i svoj hrvatski identitet. Zato mi je drago kad u domovinu dolaze hodočasničke skupine naših ljudi iz svijeta, kao što su nedavno bile skupine Hrvatske bratske i Hrvatske katoličke zajednice iz Sjedinjenih Američkih Država i Kanade, ili mladi iz naših zapadnoevropskih misija...

... No dok govorim o onome što nas na ovom pastoralnom pohodu čeka, ne mogu a da ne mislim na vrlo složenu situaciju u domovini na što ne može ni Katolička Crkva ostati neosjetljiva. Mi biskupi smo na nedavnom jesenskom Saboru naše Biskupske konferencije pozvali naše vjernike na molitvu i ljubav ovim riječima: „U napetim okolnostima ovoga časa pozivamo sve da poštuju osnovna prava svakoga čovjeka i svakog naroda jer se bez pravednosti ne može graditi budućnost dostojna čovjeka i ljudske zajednice. Stoga pozivamo sve na istinski dijalog u duhu uzajamnog poštovanja i razumijevanja za uspješno rješavanje svih spornih pitanja.

Jedino duhom istine, pravde i ljubavi može se izgrađivati miran i plodan zajednički život... Molimo da Duh Sveti rasvijetli sve sve nas da možemo doprinijeti moralnoj obnovi, koja je neophodni uvjet za rješavanje krize i bolju budućnost.” – Slično je nedavno hrvatskim dušobrižnicima zapadne Evrope rekao i mons. Stanković: „Budimo ljudi vjere: mudri, razboriti, staloženi, promišljeni, hladnokrvni i smireni. Neka nas vodi pamet, a ne osjećaji, neka oči uma vode naš jezik i naše korake, a ne da nam gospodari uzavrela krv....

Kler hrvatske inozemne pastve pozvan je da se maksimalno zalaže za duhovno



Kardinal Franjo Kuharić

dobro svojih vjernika, da ih preporuča evanđeoskom naukom i sakramentima, da bdije nad njihovim moralom, da odgaja zdravu mladost, da čuva čvrstoću brakova!”...

Na kraju bih zajedno s našim biskupima citirao sv. Pavla koji u poslanici Rimljanima kaže: „Zazirite oda zla, prijanjajte uz dobro! Srdačno se ljubite pravim bratoljubljem! Pretječite jedni druge poštovanjem! U revnosti budite hitri, u duhu gorljivi, Gospodinu služite! U nadi budite radosni, u nevolji strpljivi, u molitvi postojani... Zauzimajte se za dobro pred svim ljudima! Ako je moguće, koliko je do vas, u miru budite sa svim ljudima” (Rim 12,9-12).

Preko iste radio-postaje rekao je 23. 10. 88. godine mons. Vladimir Stanković, ravnatelj hrvatske inozemne pastve:

... Svaki posjet jednog hrvatskog biskupa našim iseljenicima u prekomorskim zemljama ili radnicima na privremenu radu u zemljama zapadne Evrope je veliki vjerski doživljaj, ali ne samo to. Oni u tom biskupu gledaju i predstavnika hrvatske domovine, a u osobi zagrebačkog nadbiskupa dolazi im i Zagreb i hrvatska povijest i cijela naša kulturna baština – oni to tako doživljavaju...

Biskupska poruka za Iseljenički dan (26.12.1988.)

Dragi hrvatski svećenici i vjernici u domovini i širom svijeta!

Iseljenički dan svake je godine posebna prilika da vam mi, biskupi Crkve u Hrvata, uputimo poruku s pozdravom i poticajem za zajedničko razmišljanje. Mnogo se godine izbjivanja brojnih naših ljudi izvan domovine i godine naših zajedničkih napora da u tuđem svijetu ne izgube same sebe, da ne zaborave svoje vjere i svoga naroda. Oni su potrebni domovini i domovinskoj Crkvi, a ta hrvatska domovina i ta Crkva potrebne su i njima. Narod i Crkva bez njih su siromašniji i slabiji, a oni su bez čvrstih veza s Crkvom i domovinom bez svojih korijena, bez svog ponosa, izloženi na milost i nemilost mnogim nedaćama. Domovinska Crkva želi našim iseljenicima i radnicima na radu u inozemstvu poslužiti i tijekom mnogih godina uspješno služi da budu spremni za povratak ili, da bar u svojim domovima sačuvaju kutak domovine sa svim njezinim vjerskim i kulturnim vrijednostima, da ih domaći građani među kojima žive više cijene i s većim poštovanjem primaju.

Ovih posljednjih godina poruku Iseljeničkog dana često smo povezivali s važnim proslavama velikih naših narodnih i vjerskih uspomena. Crkva, koja naše ljude u svijetu okuplja u katoličke župe ili misije hrvatskog jezika, po tim ih je uspomena usko povezivala sa životom vjerničkog naroda u domovini, s njegovim težnjama, naporima, uspjesima i nadama. Spomen koji nam dolazi naredne godine 1989. značajan je za Hrvate izvan domovine. Riječ je o 400. obljetnici gradnje hrvatske crkve svetog Jeronima u Rimu, koja je ondje podignuta uz gostinjac za hrvatske hodočasnike, a uz nju je odmah bio ustanovljen i hrvatski Kaptol sv. Jeronima. Bile su to prve velike ustanove Crkve za hrvatske vjernike koji se u ono doba nađoše na dulje ili kraće vrijeme u Vječnome gradu. Ta naša crkva sa Zavodom sv. Jeronima u Rimu očit je dokaz da skrb naše Crkve za Hrvate izvan domovine nije od jučer, da to nije nešto čega smo se prihvatili tek u ovim posljednjim desetljećima, nego da je ovo što sada radi hrvatska inozemna pastva samo nastavak i procvat stoljetne skrbi Crkve da svaki čovjek i svako narod, u

kakvim god se prilikama našao, treba očuvati svoju dušu i svoje vlastito narodno biće. To je također svjedočanstvo kako su vjernici iz hrvatskoga naroda kad bi se našli izvan domovine, i u ona davna vremena, imali povjerenja u svoju Crkvu da će im pomoći ne samo da spase dušu za život vječni, nego će im također pomagati da i na ovom svijetu zaštite svoje osobne i nacionalne interese.

Povijesni nam izvori govore da je polovicom 15. stoljeća skupina Hrvata nastanjenih u Rimu zamolila papu Nikolu V. da joj za njezine potrebe prepusti malu i ruševnu crkvu sv. Marine koja se nalazila pokraj Tibera, blizu mauzoleja rimskoga cara Augusta. Papa je pismom koje počinje riječima „Piis fidelium votis“ 21. travnja 1453. uslišio njihovu molbu. I naši su sunarodnjaci spomenutu crkvu obnovili, posvetili je sv. Jeronimu Dalmatincu i uz nju sagradili prihvatilište, gostinjac za hrvatske hodočasnike koji su pohađali rimske bazilike, katakombe i grobove mučenika.

Papa Pio V. uvrstio je godine 1566. tu crkvu među one rimske crkve što se dodjeljuju kardinalima kao njihove naslovne crkve. Isti je Papa godine 1570. imenovao kardinalom franjevca konventualca po imenu Felice Peretti, koji je bio sin hrvatskih doseljenika u Italiju, i dao mu naslov crkve sv. Jeronima. Kardinal Peretti brinuo se za svoju naslovnu crkvu, ali je osobite znakove pažnje i ljubavi pokazivao i prema hrvatskoj zajednici koja se u ono doba u Rimu okupljala u Bratovštini sv. Jeronima. U spisima te Bratovštine ostao je zapis od 5. listopada g. 1578. da je kardinal Peretti bio „pun ljubavi prema crkvi i naciji“. Njegov je otac još govorio hrvatski, dok kardinal možda više nije znao jezika ali je znao odakle potječe, pa je sačuvao ljubav za svoj narod. Nije li nam to glas iz daleke povijesti da i djeca naših iseljenika koja se možda neće vratiti u Hrvatsku i koja će se uključiti u život svoje nove domovine – ako ih ispravno odgojimo – mogu sačuvati ljubav za domovinu otaca i spremnost da joj pomognu.

Kardinal Peretti izabran je 24. travnja g. 1585. za papu, i uzeo si je ime Siksto V. Za vrijeme svoje kratke papinske vladavine mnogo je toga poduzeo na području

teologije, uređenja papinske države, crkvenoga prava, uređenja odnosa između Crkve i država, a u samom je Rimu mnogo obnovio i izgradio. U svemu tome nije zaboravio svoje naslovne crkve ni rimske hrvatske zajednice. Naslov svetojeronimske crkve povjerio je svom nećaku kardinalu Alesandru Damasceniju Perettiju, a već druge godine svoga pontifikata pozvao je stručnjake da mu izrade plan za novu i prostraniju crkvu koju je želio podići u čast sv. Jeronima za hrvatsku zajednicu u Rimu. Gradnja je započela ljeti g. 1588., a dovršena je najesen 1589. godine. Papa je osobno dolazio na gradilište zanimajući se za napredak radova.

Uz novosagrađenu crkvu Siksto V. osnovao je i Kaptol sv. Jeronima, jedini nacionalni kaptol u Rimu u cijeloj crkvenoj povijesti. Bula osnutka „Sapientiam Sanctorum“ od 1. kolovoza 1589. određuje da članovi kaptola mogu biti samo svećenici hrvatskog podrijetla i jezika. Početkom ovoga stoljeća ustanovio je papa Lav XIII., u sporazumu s hrvatskim biskupima, apostolskim pismom „Slavorum Gentem“ od 1. 8. 1901. mjesto toga kaptola i bratovštine suvremeni Hrvatski zavod sv. Jeronima za višu izobrazbu hrvatskog svećenstva. Siksto V. htio je uz crkvu i kaptol osnovati i sjemenište za



Meštrovićev „Sv. Jeronim“ u Hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu

hrvatske bogoslove, ali ga je u tomu spriječila nenadana smrt godine 1590. Taj isti Papa u svom je drugom konzistoriju g. 1585. imenovao kardinalom Jurja Draškovića, kaločkog nadbiskupa, koji je prije toga bio biskup i u Zagrebu.

Tijekom novije povijesti hrvatskog iseljeničtva izrasle su mnoge hrvatske crkve i druge crkvene ustanove i s njima povezana umjetnička djela u raznim zemljama na svim kontinentima. Sveta misa na hrvatskom jeziku slavi se u stotinama gradova kugle zemaljske i noga hrvatskog misionara došla je do najudaljenijih naseobina naših iseljenika. No među svim tim djelatnostima i spomenicima naše nazočnosti izvan domovine prvo mjesto pripada hrvatskoj crkvi sv. Jeronima u Rimu, što ju je Papa hrvatskog podrijetla darovao hrvatskom narodu u samom srcu katoličkog svijeta. Tijekom minulih četiriju stoljeća crkva sv. Jeronima nije bila naš šutljivi spomenik, nego živi glas molitve i pjesme i na starohrvatskom liturgijskom i na suvremenom hrvatskom jeziku. Bila je i ostala istaknuti znak naše narodne samobitnosti, osobito u doba kad je naše narodno biće bilo rastrgano između mletačke, osmanlijske i habsburške vlasti. U to hrvatsko gnijezdo u Rimu imali su ravnopravan pristup pripadnici našeg naroda iz svih hrvatskih krajeva. Tijekom povijesti i ta naša rimska crkva bila je više puta ugrožena, ali je svemu odoljela, uvijek se obnavljala. Naši iseljenici i hodočasnici – a također izbjeglice – pod

njezinim su svodovima uvijek nalazili i nalaze domaću riječ, vjersku okrepu i poticaj narodnom i crkvenom ponosu. U godinama poslije II. svjetskog rata obnova Zavoda sv. Jeronima označena je značajnim umjetničkim djelima kipara Ivana Meštrovića i slikara Joze Kljakovića, onih istih koji su prije pedeset godina podigli i ukasili spomen-crkvu u Biskupiji kod Knina nad ruševinama Zvonimirove bazilike. A sada se obnavlja vanjština crkve, uskoro će biti obnovljene i freske oko oltara koje potječu iz doba pape Siksta V. Za svu tu temeljitu obnovu duguje mo osobito priznanje i zahvalnost talijanskom Ministarstvu za kulturna dobra i rimskom Konzervatorskom zavodu.

Danas je hrvatska crkva sv. Jeronima u Rimu pod zaštitom Republike Italije, u vlasništvu Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima. Taj naš zavod utemeljen je od Svete Stolice, koja mu na prijedlog hrvatskih biskupa imenuje upravu. U njemu žive svećenici koji se usavršavaju u teološkim studijima kako bi mogli korisnije služiti potrebama naše domovinske Crkve. I oni su tijekom godina toga svog studijskog izbjivanja iz domovine članovi velike obitelji hrvatskog privremenog i trajnog iseljeničtva. U tom im se smislu pridružuju i svi drugi studenti ne samo teologije nego i raznih svjetovnih znanosti i struka što se osposobljavaju na raznim sveučilištima i visokoškolskim ustanovama po Evropi i širom svijeta. Crkva, koja je svetojeronimskom ustanovom u Rimu iskazala svoju skrb osobito za studente teologije ali i za druge, želi i pomaže da naši mladi intelektualci na studijima u inozemstvu razvijaju i svoju crkvenu svijest, da se okupljaju kao vjernici, ali također da se što bolje osposobe u svojoj struci kako bi mogli više koristiti svom hrvatskom narodu.

Budući da je ova, 1988./89. školska godina, kao 400. obljetnica podizanja hrvatske crkve sv. Jeronima u Rimu proglašena jubilarom za tu crkvu i Zavod sv. Jeronima, prikladno je da je kao takvu prihvati cijeli naš vjernički narod, osobito svi Hrvati izvan domovine, a nadasve svi naši studenti i drugi stručnjaci širom svijeta. Neka se tim jubilejom nadahnjuju sve vjerničke skupine studenata i mladih intelektualaca izvan domovine, neka to nađe odjeka i u takvim zajednicama mladih vjernika u domovini. Neka to bude godina upoznavanja sa svime što Crkva tijekom stoljeća čini za očuvanje našeg crkvenog i hrvatskog narodnog iden-

titeta na svim područjima, a osobito na području prosvjete i kulture, znanosti i umjetnosti. Nadamo se da će mnogobrojni zauzeti djelatnici studentskoga vjeronauka, odgovarajućih molitvenih zajednica i laičkog apostolata pronaći prikladne načine i mogućnosti osmišljenja i ostvarenja toga jubileja. Kad Sveti Otac, kako je već najavljeno iduće jeseni g. 1989. na zaključenju toga jubileja osobno pohodi crkvu i Zavod sv. Jeronima u Rimu, neka mu sadašnji naslovnik te crkve kardinal Franjo Kuharić sa svim našim biskupima, upravom Zavoda, svećenicima iz domovine i inozemstva, studentima, časnim sestrama i hrvatskim vjernicima koji će se ondje okupiti uzmgne prikazati kako stara slava urađa suvremenim plodovima.

Mi hrvatski biskupi pridružujemo se proslavi toga dragog jubileja svojim čestitkama, dobrim željama i molitvama. Želimo da to bude radost za cijelu Crkvu u Hrvatu, u domovini i rasutu po svem svijetu, zahvalnost Bogu što ne ostavlja svoj putnički narod, koji posebno razveseljuje i u ove svete božićne dane. I dok vam svima šaljemo svoje bratske božićne i novogodišnje čestitke, kličemo sa svetim Pavlom: „Onomu – koji snagom što djeluje u nama može učiniti neograničeno više od onoga što djeluje u nama može učiniti neograničeno više od onoga što možemo moliti ili misliti – njemu slava u Crkvi i u Kristu Isusu kroz sva pokoljenja i sve vjekove. Amen.“ (Ef 3, 10–21)

U Zagrebu, o Božiću 1988.

Hrvatski biskupi

Molitva na Badnjak

Voli te ovaj narod,
Gospodine!

Nego, dok Tebe traži,
od sebe bježi.
Tvoj je ovo narod,
Gospodine!

Ta za njega Tvoj Sin
u jaslama leži.
Molim Te za ovaj narod,
Gospodine,

i za Hrvatsku našu,
da ostane uz Tebe,
da spoznajući sebe
uzljubi Tebe,
Gospodine!

Jaki Gregov



Siksto V (bronca) u Hrv. zavodu sv. Jeronima (Rim), rad I. Meštrovića

Josip Kozarac – prozaik ravnica i šuma

Pet je minuta pred dvanaest da i mi u našem listu, upravo na ovim stranicama „baštine“, obilježimo 130-tu obljetnicu rođenja – rodio se 18. ožujka 1858. u Vinkovcima – književnog genija i šumarskog znalca, stručnjaka Josipa Kozaraca.

Jest da su njegovi zavičajni Vinkovci, kao kulturni otok na obalama mutnoga Bosuta, grad s gotovo dvotisućljetnom – uz veće ili manje prekide – bogatom povijesnom i kulturnom baštinom, počev od rimskog Cibale, pa preko sredovjekovne Meraje. Oaza kulture i vjere u ovom značajnom – politički i društveno – središtu Panonije ravne. Prelamali su se baš na ovoj točki utjecaji Istoka i Zapada, a i danas nije drugačije. Kolijevka je to najmanje dva rimska cara, ali i žrtvenik Božji, gdje se ovim plodnim ravnima izlila krv prvih kršćanskih mučenika, od kojih su nam najistaknutije ostala zabilježena imena sv. Euzebija i Poliona. Njima je u čast i na trajan mučenički spomen, kao za potku življenja vjere današnjim generacijama, posvećena i središnja gradska župna crkva, inače baroknog podrijetla, što 'živi' sada svoje treće stoljeće. Panonija sa svojim prebogatim ravnica, plodnim oranicama, gustim i bujnim hrastovim šumama (hrast lužnjak) oduvijek je bila meta i meka raznih osvajača: Avara, Tatara, Mongola, valja reći i Mađara dok zaposjedahu u vrijeme hrvatskog kralja Tomislava današnju svoju postojbinu. Tatarski slavni vojskovođa Atila, 'bič Božji' – po predaji – 'slatko' zaglavi negdje u ovom blatu, na obalama Tise. No, Hrvatima je Panonija ili još bolje naša Slavonija, sa Srijemom i Bačkom, pružala ili pruža svoje domovinsko gnijezdo, i otvara svoja majčinska, domovinska odnosno zavičajna njedra tamo od doseljenja već punih 13 stoljeća ili 1.300 godina – **Jubilej** koji netom u krugovima Crkve proslavimo.

Možda nitko kao upravo **naš Josip Kozarac** nije dovoljno shvatio, o tome razmišljao i pisao knjige, romane, pjesme... te agrokulturne prednosti ovog panonsko-slavonskog kraja, tog „mrtvog kapitala“ u najviše slučajeva, tih njiva, oranica i šuma, s kojima valja raditi, obrađivati ih, oplemenjivati ih... na-prosto intimno živjeti s njima. Slavonija jest bogata, ali samo kultivirana, njegovana, obrađena u svojim agrokomplesima. Na to je u svojim djelima htio upozoriti ovaj stručnjak šumu i njivu (polja), rekli bismo možda danas: šumarsko-poljoprivredni tehničar ili inženjer, jer to je on i bio. No, on je još svoje zvanje oplemenjivao, kao **vrstan sumar** (u pozitivnom, značajkom smislu!), svojom literarnom, književnom „žicom“, tako da je odlično svoja znanja o šumarstvu i poljodjelstvu ili ratarstvu mogao pretakati u široke, čitalačke slojeve naroda i običnoga puka, koji se u umijeću ratarstva i šumarstva

htio i želio kultivirati, uzdizati i izgrađivati. Svojevrsna prosvjeta sela u spajanju uma, pera i svakovrsnih seoskih poslova.

Njegov rodni grad čuva uspomenu na tog velikana pisane riječi, poklonivši ili posvetivši mu čitavu jednu ulicu na lijevoj obali Bosuta, koja bi mogla biti prava **promenada** građanima za večernje ljetne izlaske. Idući od centra, na pristupima ovoj ulici, već daleke 1958. g. u prigodi obilježavanja 100-te godišnjice njegova rođenja, kojem svečanom činu sam i ja osobno imao sreću kao petoško-



Josip Kozarac, Vinkovci. Rad Vanje Radauša.

lac vinkovačke gimnazije prisustvovati, podignut mu je monumentalni spomenik, djelo inače poznatog kipara, također Vinkovčanina, Vanje Radauša.

Njegov lik i djelo, njegova kulturna veličina i uspomena, postala je svojina svakog iole školovanijeg i prosvjećenijeg Vinkovčanina i Slavonca. Ovih dana uz obilježavanje 130-te obljetnice književnikova rođenja, najavljeno je, trebao je izaći **ZBORNİK** pod naslovom „**JOSIP KOZARAC – KNJIŽEVNIK I ŠUMAR**“ u izdanju Centra JAZU, vinkovački ogranak.

Bio bi to skup ili zbir (Zbornik) golemog broja radova o njemu, inače predstavljениh javnosti još u prosincu 1986. g. na znanstvenom skupu u Vinkovcima, održanom u povodu 80-te obljetnice književnikove smrti. Djelu bi trebala biti dodana zaokružena bibliografija svih književnih i stručnih radova Josipa Kozaraca. A onda još nadovezana i sva literatura o njemu samome (kad bi to samo do kraja bilo moguće i izvedivo?).

Među uvaženim sudionicima tog znanstvenog skupa izdvojimo tek ponekog. Dr. Matko Peić na temu: „Šuma u hrvatskoj književnosti slavonske regije od XV. do XIX. st.“, dr. Dubravko Jelčić s temom „Josip Kozarac danas“, dr. Miroslav Šicel s analizom „Kozarčeva 'OPRAVA' kao model predmodernističke proze“, dr. Katica Čorkalo s dvije teme: „Psihološke novele Josipa Kozaraca“ i „Stilske vrijednosti stručnih radova Josipa Kozaraca“, dr. Nedjeljko Mihanović koji je zborio o strukturi realizma u pripovijetki „Tri dana kod sina“. U njoj bi sebe mogli naći i identificirati brojni današnji, „suvremeni“ roditelji, a naročito mi gastarbajteri, koji na tjeđan-dva preko Božića i Uskrsa dolazimo k svojoj djeci. Nerijetko jedva čekamo dan da odemo, nestanemo iz kuće „svojih milih i dragih“.

Drugi dio znanstvenog skupa dočarao nam je Kozarca kao tipičnog šumarskog znalca i stručnjaka. Nastupili su istaknuti hrvatski šumarski znanstvenici. Akademik Dušan Klepac, Zagreb, podnio je izlaganje o retrospektivi i perspektivi šume hrasta lužnjaka, dr. Mirko Vidaković s temom „Varijabilnost i oplemenjivanje hrasta lužnjaka“, Ivan Spaić govorio je o sušenju poljskog jasena, a Đuro Rauš dade prikaz „Josip Kozarac – preteča suvremene znanosti o šumskoj vegetaciji“. Dakako, mi smo ovdje samo djelomično pobrojili radove koji će ući u „**ZBORNİK**“. Njihova je paleta daleko šira.

Valjalo bi dakle, pribaviti ovo značajno kulturno djelo, da resi police naših kućnih biblioteka i da naša hrvatska kultura ide s nama i za nama, kuda god mi krenemo razmeđima kugle zemaljske.

Kozarčev izlazak na scenu književnosti

Pisati je počeo kao gimnazijalac. Sa 16 godina objavio je prvu pjesmu „Zmija“ u zagrebačkom časopisu „Hrvatska lipa“ (1875.), što ga je uređivao Vjekoslav Klaić. Nedugo iza (1876.) izlazi mu prva pripovijetka „Na ledu“ u vinkovačkom „Narodnjaku“ što ga uređuje Konstantin Trumić, osnivač i vlasnik **Narodne tiskare** u Vinkovcima. S 18 godina počinje objavljivati (u Pučkim novinama 1877.) „Priče djeda Nike“. Nastaje mali int-

ermeco, da bi kao 30-godišnjak objavio pripovijetke „Biser-Kata“ i „Moj djed“. Izgleda da je sve to vrijeme dorađivao i usavršavao i „Mrtve kapitale“, svoj prvi roman, koji je također u to vrijeme, 1889., ugledao svjetlo dana. Izlazi u nastavcima u „Vijencu“, brojevi 25–41. No, već iduće 1890. – dakle sad će ubrzo biti stogodišnjog događaja! – „Mrtvi kapitali“ izlaze ukoričeni u zasebnoj knjizi. Događaji se smjenjuju munjevitom brzinom. Tako te iduće 1891. g. pojavljuje se opet roman, kao knjiga, „Među svjetlom i tminom“. Nakon „Priča djeda Nike“ (1880.) bile su to druga i treća Kozarčeva knjiga.

Bilo bi nedorečeno kad ne bismo posebno napomenuli da su „Mrtvi kapitali“ – najpoznatije djelo J. Kozarca – doživjeli 20 izdanja. Posljednji put u Biblioteci **Popularna knjiga**, Beograd, 1969.

Stihotvorstvo

Predstavlja ga se i poznaje najviše kao pripovjedača i romanopisca. Mnogi se iznenađuju nad njegovim pjesničkim opusom. Sam August Šenoa kojemu ovih dana sto pedesetu godišnjicu rođenja obilježavamo, naročito mu se odužio njegov Zagreb otkrivanjem spomenika 13. 11. 1988., pohvalno se izražavao o stihovima J. Kozarca. Pjesnički mu rad – naročito s početka – nije naišao na ne znam kakvu popularnost. Ostao je poprilično bez odjeka u široj čitalačkoj javnosti. Ponajmanje su poznati njegovi satirički stihovi, na brzu ruku „skelepani“, o ponekom

aktualnom političkom ili kulturnom događaju. Jednako su malo poznati i karakteristični **epigrami**, pisani vlastitom rukom na račun njegovih kolega: šumara, lovaca ili gradskih činovnika.

U svojoj „Autobiografiji“ iz 1901. g. Kozarac sam za sebe veli da je „šutljiv i suhoparan“ (valjda kao čovjek), ali razaznajemo da nije bio opsjednut samo „mrtvim kapitalima“, tj. **neobrađenom i napuštenom zemljom** (kao i danas kod svih naših selilaca!) i od nje **otuđenim ljudima** (a što je drugo danas po našim selima?), nego i duboko lirskom pjesničkom „žicom“. Iz nje su se jamačno „porodili“ ne samo satirički, nego i **intimistički, proćućeni ljubavni stihovi**, nastali za njegova boravka u mjestu Lipovljani. Ondje se i oženio krajem 1885. Međutim, ima tu nešto zanimljiva do začuđenja. Upravo ta prva Kozarčeva lipovljanska pjesma, dakle poezija, nije uopće objavljena za pjesnikova života (umro 1906.), nego istom 35 godina (1941.) iza smrti.

Naslovljena je „Ples“. Ušla je u njegova „Sabraha djela“, svezak I, 1941. Sve ove njegove pjesme iz razdoblja o kojem je riječ – što je zanimljivo – odreda su posvećene jednoj osobi – njegovoj ljubljenoj **Faniki**. U oslovljavanju varira, pa ju nekad oslovljava naprosto s F.V. nekad s F-ki. Što je zapravo po srijedi? Radi se o ženi našeg velikana pisane riječi na atlu hrvatsko/slavonskome (Fanika rođ. Vučković). Njoj Kozarac i nekoliko godina nakon sklapanja braka (1885.) posveću-

je svoje tople, duboko proćućene stihove. Svjedoči to o izuzetno dubokoj i trajnoj (što i liturgija vjenčanja danas želi: **do groba!**) bračnoj vezi i povezanosti, zbliženosti.

Inače, u djelima svi su mu likovi, pa i radnje spleteno oko njih, uzete iz stvarnoga, konkretnog, svakidašnjeg života. Znak kako je jako dobro znao uočavati pojave, ali i utkivati im poruku odnosno **trajne poruke**, koje niti danas nisu izgubile na aktualnosti.

Dozvolite da zaključimo s njegovim citatom iz „Autobiografije“ u časopisu „ŽIVOT“, br. 4., 1900. gdje stoji: Čuvenu „Autobiografiju“ – sad autorove autentične riječi – („t... to je moja **povijest** – jednostavna i tiha kao i ono selo, kao i ona sobica u lipovljanskoj šumariji u kojoj sam deset godina **radio i uživao...**“) napisao je Josip Kozarac u svojoj 42-goj godini. Poslužio se oblikom ili **formom pisama**, što ih je tobože pisao prijatelju nekom Dušanu N. Plavšiću. Tako je ta „Autobiografija“ preko stranica „Života“ ugledala svjetlo dana.

Pokušali smo tako putem ovoga eseja približiti pomalo današnjem čovjeku puka pisca slavonskih oranica i crljenica i samog donekle pučanina (od puka za puk uzeta!), koji uvelike daje paradigmu ponašanja svakom današnjem iseljenom čovjeku, koji zapušta rodnu grudu, vrtove i polja, gdje bi ekološki puno zdravije mogao živjeti, a ovdje crniti po smogu nepodnošljivom i tvornicama te „tankstelama“, trujući si uvelike zdravlje.

Marinko Goranić

U Berlinu otkrivena spomen-ploča Franu Mažuraniću

Na kući u kojoj je živio i radio istaknuti hrvatski književnik **Fran Mažuranić**, otkrivena je 19. studenoga 1988. godine, njemu u počast, spomen-ploča. U tom povodu izrekla je **Irena Vrkljan**, predstavica Društva književnika Hrvatske, na svečanoj komemoraciji, i ove riječi:

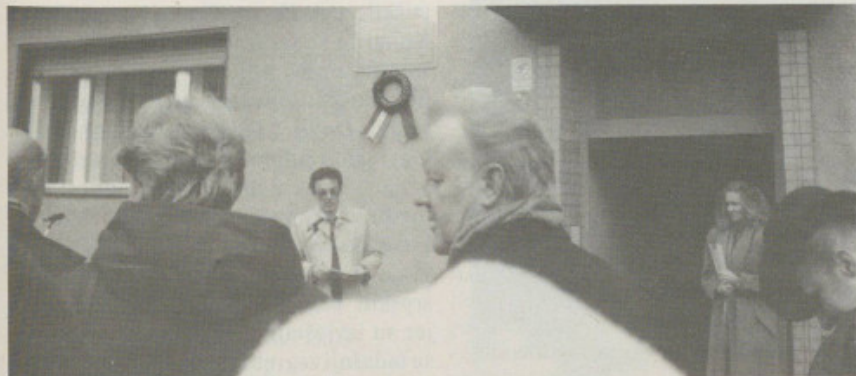
„U ime Društva književnika Hrvatske pozdravljam sve prisutne drage goste

ovog svečanog novembarskog trenutka. Stojimo na mjestu gdje je u Berlinu dugo živio i umro književnik **Fran Mažuranić**, taj istraživač života, kako ga je u jednom eseju nazvao pjesnik **Ivan Goran Kovačić**. Svi mi ne znamo mnogo o životu **Frana Mažuranića** u ovom gradu, ne znamo za tegobe svakodnevnice, možda osamljenost, tugu za dalekom domovinom. Znamo da je u Berlinu pisao za no-

vine i dalje stvarao svoje prozne skice koje su objavljene 1927. pod naslovom **Od zore do mraka**. Prošlo je 60 godina od njegove smrti, od smrti književnika koji je jednom rekao: **Zaletio sam se u svijet, tražeći nešto što se ne može naći**.

Neka spomen-ploča na ovoj kući ostane kao trajan znak sjećanja na boravak **Frana Mažuranića** u ovom gradu Berlinu, neka ukine daljine, vremenske i geografske, i tako u nama osigura mjesto za pamćenje na njegov život i njegovo literarno djelo.“

U povodu 60. obljetnice smrti **Frana Mažuranića** (1928. – 1988.) izdala je Hrvatska zajednica u Berlinu spomen-knjigu „Lišće – Das Laub“, posvećenu životu i radu tog velikog hrvatskog književnika. Knjiga se, uz naknadu od 25,- DM, može dobiti na adresi: Deutsch-kroatische Bibliothek, Postfach 620446, 1000 Berlin 62.



Trenutak s otkrivanja spomen-ploče Vladimiru Franu Mažuraniću na kuću u Berlinu u kojoj je „hrvatski Turgenjev“ živio i radio

Polemike, osvrti, reagiranja

**Ban Jelačić
i Nikola Zrinski**

U broju 11. „Žive zajednice“, str. 3, objavili ste članak „Nikola Zrinski“ g. Josipa Krokeka. Lijepo je i korisno polemički se osvrtni na pisanje drugih, kada nam to mogućnosti dopuštaju. Čini mi se da polemika i privlači čitatelje; barem ih zaokuplja. No, ja nipošto nisam potcjenjivao niti odbacivao Zrinske, niti sam (pa i nenamjerno) iznosio povijesne neistine. Znao sam unaprijed da moj članak ima izgleda za uvrštenje, ako bude sažet. Jasno sam i vrlo pregnantno napisao: „Zrinske se spominje ne kao Hrvate, već kao ugarske plemiće...“ Dakle na Zapadu, nažalost većina Zrinske smatra Mađarima. Ali gosp. Krokek meni pripisuje „potcjenjivanje i otpisivanje“ Zrinskih, jer piše: „A ne smijemo si priuštiti... da... potcjenjujemo i otpisujemo druge.“ Svrha moga pisanja jest podsjećanje na

Jelačića, da bismo npr. slijedeće godine komemorirali 130. obljetnicu njegove smrti i potakli raspravu o njegovoj rehabilitaciji, tj. postavljanju njegova demontiranog spomenika na jedno dostojno mjesto u Zagrebu te uređenju zapuštene banove grobnice u Novim dvorima. O tomu nam valja sada pisati.

Pri tom Zrinske ne potcjenjujemo niti otpisujemo. Oni ostaju u hrvatskoj povijesti i u našim srcima (kako sam u uvodu knjige „Die Kroaten in der Schweiz“, str. 27 i 28. spomenuo) naša, hrvatska, plemićka obitelj, najzaslužnija za očuvanje i obranu hrvatske države i nacije – i u to u onoj epohi dugotrajne borbe na život i smrt protiv osmanlijskih osvajača. A to je bilo u 15., 16. i 17. stoljeću. U prošlom, 19. stoljeću, Turci nisu više predstavljali smrtnu opasnost za naš narod, ali Mađari, točnije mađarski šovinisti Lajos Kossuth i njegovi revolucionari, jesu. Poučeni iskustvom novije povijesti možemo zaključiti: da nije bilo energičnog bana

Josipa Jelačića, danas bi se hrvatski govorilo samo u zabitnim hrvatskim selima. Danas bismo bili mađarski državljani, mađarske nacionalnosti, a Hrvatske nigdje ne bi bilo. To je bit djela bana Josipa Jelačića, koje se nastavlja na djelo hrvatskoga Leonide Nikole Šubića Zrinskog, pa i svih onih manje poznatih junaka, palih na braniku Hrvatske.

Mi se s udivljenjem sjećamo tih gorostas koji su se borili smatrajući da je čast i poginuti i umrijeti u najvećim mukama da bi se spasio narod, njegov jezik i njegovo ime. Kako je Stjepan Radić poručio, danas nam se valja boriti „plugom i perom“. Pišemo o velikanim naše povijesti ne samo iz puke ljubavi prema njima i svojim korijenima, nego da bismo i naša mlađa pokoljenja potakli na čuvanje posebnosti i čistoće hrvatskog jezika i jačanje osjećaja pripadnosti hrvatskom narodu, bez obzira na možebitne razlike u vjeri ili političkom osviještenju. Ing. Zvonimir Čičić

**Dedijerove
apsurdne klevete**

Kao izdavač njemačkog izdanja i autor predgovora izjavio je bivši freiburški

VJESNIK

ZAGREB, 26. studenoga 1988.
BROJ 545**panorama
subotom****dossier
Sirenski zov
višepartijnosti**

str. 8/9

Razgovor

Vellmir

Srića:

„Znanstveni
razbojnici
mogu se
prepoznati

Mišljenja

Mirjana

Kasapović:

Jugoslavenski
„Bad
Godesberg?“

Svjedok vremena

Tomislav

Ž. Nikolić:

Kamo
idemo?

Susret

Ferdinand

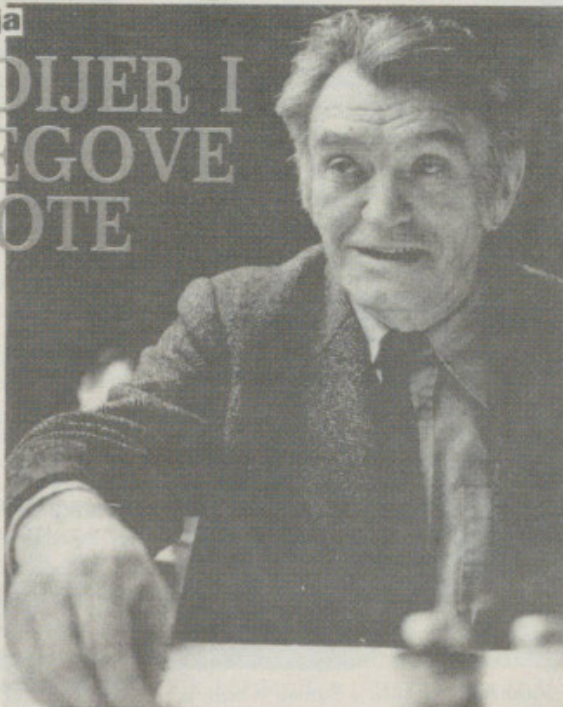
Kulmer:

Sjećanje

na Mikenu

sporenja**DEDIJER I
NJEGOVE
UROTE**

Zašto je
njemački
prijevod
Dedijerove
knjige
„Jasenovac i
Vatikan“
promijenio
naslov i
naslovnu
stranicu? Tko
je izdavač
njemačkog
prijevoda i
zašto je
minhenski
„Süddeutsche
Zeitung“
odbio
reklamirati tu
knjigu



gradski poslanik Šarene liste, Gottfried Niemitz, da je Dedijer svojom knjigom „iscrpno i po prvi put Europi predstavio dokumentacijski materijal o najnepoznatijem masovnom zločinu iz vremena Drugog svjetskog rata – istrebljenju 800 000 pravoslavnih Srba putem produženih ruku Katoličke Crkve“ (Niemitz bijaše suorganizator „Antiklerikalnog tjedna“, koji je dvaput proveden u Freiburgu). Sumnje u povjesničara Dedijera mogle su se nazrijeti čak i u istočnonjemačkom časopisu „Begegnung“ (Susret), koji se sa svoje strane poziva na jedan članak objavljen u jednom organu Saveza komunista Jugoslavije, prema kojemu je teza povjesničara Dedijera, da bi Katolička Crkva Jugoslavije kumovala pri osnivanju fašističkih ustaša, povijesno neodrživa. Knjizi bi se iskazalo previše počasti – smatraju povjesničari – ako bi se išlo pojedinačno opovrgavati tvrdnje koje sadrži. Dedijer ignorira, između ostalog, i samu činjenicu da nikada nisu postojali službeni diplomatski odnosi između Vatikana i tzv. Nezavisne države Hrvatske. Njegovo predbacivanje Crkvi da je kolaborirala pri istrebljivanju srpskih pravoslavaca neosnovano je, jer su izvještaji očevidaca potvrdili da se tadašnji zagrebački nadbiskup Stepinac za vrijeme Drugog svjetskog rata zauzimao za srpsku subraću. KNA, Bonn

Ispravak

Poštovano uredništvo,

U mom članku o „Vladi Gangsteru“, Žz., br. 11/88., str. 6, stoji: „Jednoga našeg su izbacili... jer je bio pijan...“ Ne mogu s potpunom sigurnošću tvrditi da je bio pijan, bez obzira na dojam o alkoholiziranom stanju. U mjeri nesigurnosti ispričavam se za iznesenu tvrdnju.

I. B.

Sudski postupak protiv Dedijera

Poštovano Uredništvo,

Iz neposredne blizine doživljavao sam Dedijerova predavanja po SR Njemačkoj. Bilo je grozno slušati toga čovjeka, punog mržnje prema Hrvatima i Katoličkoj crkvi u Hrvatskoj. Da smo stvarno samo deseti dio onoga čime nas „Gangster“ optužuje, on se sigurno ne bi ni usudio s takvim lažima izići ispod svoje šajkače, a ni govora o tome da bi se nesmetano mogao šetati Europom.

No jedno me samo čudi: zar u cijelom hrvatskom narodu nemamo čovjeka koji je u stanju pokrenuti sudski postupak za



U svom falsifikatu „Jasenovac i Vatikan“ Dedijer – Gangster optužuje i hrvatske redovnice. A kome su one što zla napravile? Na slici: hrvatske milosrdnice na Susretu inozemci u Ravensburgu.

uvredu i klevetanje hrvatskog naroda protiv toga „Gangstera“?

Iako bi se ishod takvog procesa već sada dao naslutiti, uvjeren sam da bi samo pokretanje toga procesa bilo od velikog značenja.

Moramo li dopustiti da Dedijer svojim lažima puni „ovozemaljske“ biblioteke, dok se, recimo, o Bleiburškoj istini u cijeloj Jugoslaviji mora šutjeti? Moramo li stvarno čekati na doznavanje istine tek na drugom svijetu?

Zdenko Artuković, Stuttgart

„Eno, bolan, nalazi se doli na Balkanu“

Poštovani Redaktore „Žive Zajednice“,

Budući da već dugo vremena „Živu Zajednicu“ čitam, čvrsto sam uvjeren da je ona važan dodatak za sve govoreće ljude hrvatskog jezika u inozemstvu, a i u Domovini. Odlučio sam Vam i ja poslati jedan mali doprinos, sa željom da ga eventualno u „Živoj Zajednici“ dadnete štampati, jer sam uvjeren da je za mnoge čitaoce toga lista važan. Doprinos o vjeri napisao sam na hrvatskom i njemačkom jeziku, jer znam da i mnogi ljudi moćni njemačkim jezikom „Živu Zajednicu“ čitaju. Taj doprinos o vjeri šalje vam čovjek koji sigurno zna o čemu govori.

Doprinos: „Eno bolan, nalazi se doli na Balkanu“, pokušao sam u dijalektu mojega rod-nog kraja to umiljato opisati, ali ipak vjerujem, da će taj doprinos i svim drugim čitateljima biti razumljiv.

Kada te netko zapita gdi si se rodija,
unda mu kaži:
tamo doli gdi je plavo more,
Velebit, Dinara, Mosor, Svilaja
i draga nam „Gospa Sinjska“,
tamo di ima Bodula, Mandrila i Vlaja.

Tamo sinko, gdi je Dubrovnik,
Split, Zadar, Senj, Zagreb, Varaždin,
Nova Gradiška, Osijek, Vinkovci i Županja,

tamo gdi se dobro spava
i o budućnosti sanja.
Tamo gdi je Dalmacija, Lika, Slavonija,
Međimurje i Posavina,
tamo gdi ima polja, šuma i ravnica.

Tamo gdi je bilo kralja,
banova i kneza,
tamo gdi se s Crkvon i s Bogom
nikada nije prikinila veza.

Tamo gdi su
„Matija Gubec“ i „Andrijica Šimić“
bitke vodili,
da bi se od ojiča i jarma oslobodili.

Kada te netko zapita
gdi si se rodija,
unda mu kaži,
da bi i Bog dragi sâm,
kad bi ponovo čovjek bija,
u toj zemlji, kao i ti,
rado se rodija:
ali pošto je Bog predobar,
meni je prednost dodilija,
da bi se u toj divnoj zemlji porodija.

Ako još uvijek nije shvatiya
i dalje u te buši i pita,
gdi je ta zemlja u kojoj si rođen
i kako se zove ta zemlja krasna,
unda mu reci,
eno, bolan, nalazi se doli na Balkanu,
a zove se Hrvatska.

Anton Steiner

Neću dopustiti

Zar sada,
kada se osjećam
poput ptice
koja je spremna za let,
poput ptice
koja je spremna da poleti
podno svoda nebeskoga,
zar sada, o Bože moj,
da mi ovaj svijet odreže krila?

Ne, to neću dopustiti!

Diana Dolić

Poštovano uredništvo,

u kratkom članku gospodina M. Kljajića „Mogućnost povratka mladih u Nordrhein-Westfalen“, str. 17, br. 11. „Žive zajednice“, potkrala se mala greška na koju bih svratio pozornost. Naime, čitatelji Vašeg lista u Bavarskoj bi na osnovu navoda da se u „Bavarskoj na dolazak u Njemačku poslije vjenčanja mora čekati 3 godine“, mogli pomisliti da su oni tu posebno oštećeni. Na sreću, ovaj podatak nije (više) točan, on je zastario, jer već godinu dana (točnije od odluke Saveznog ustavnog suda od 26. 11. 87.) i Bavarska traži samo godinu dana kao rok čekanja poslije vjenčanja za partnere koji ne živi u Njemačkoj.

Vitimir Markota, soc. savjetnik

Razgovor s mladima

„Smanjuje se broj onih koji znaju što je ljubav”

Uvijek se i svakom prilikom naglašava: mladi su naša budućnost, do njih stoji hoće li ovaj svijet biti bolji i pravedniji. Mladi su također uvijek zahvalna tema za razgovor jer su otvoreniji i pristupačniji nego mi stariji. Zamolio sam troje mladih aktivista, visokoškolaraca, iz Hrv. katoličke misije u Zap. Berlinu da mi odgovore za čitatelje „Žz” na par pitanja, što su oni s veseljem prihvatili. Nisu željeli da im se objave njihova prava imena pa sam ih zamijenio s Ana-Marija, Dominik i Pjer.

● *Mladi se vrlo lako zaljubljuju. Što mislite o ljubavi? Da li je ljubav izgubila onaj svoj čar koji je nekad imala?*

Dominik: Ja još nisam bio zaljubljen, no tko još danas govori o ljubavi? Da je danas ljubav čvrsta i iskrena, ne bi se svaki drugi ili treći brak raspadao. Mišljenja sam, da su ljubavi naših roditelja daleko ispred ovih naših današnjih.

Ana-Marija: Donekle se slažem s Dominikom, jer danas se više puno ne gleda na moral, nikoga nije sram zbog predbračne seksualne veze i čak se više „cijeni” onaj koji je ljubavno iskusniji i prevari više djevojaka.

Pjer: Ja mislim da je pogrešno reći da je ljubav izgubila svoj čar, nego je problem u tome što je broj onih koji doživljavaju istinski ljubav smanjen.

Ana-Marija: Ljubav koja kratko traje nije ljubav, to je samo zaljubljenost!

● *Kakav bi trebao biti, po vašem mišljenju, jedan pravi kršćanski brak?*

Dominik: Po mojem mišljenju, pravi kršćanski brak je onaj u kojem su oba bračna partnera iste vjere.

Pjer: Pravi kršćanski brak treba ostvariti očekivanja jednog i drugog partnera. U takvom braku nitko ne bi smio biti zapostavljen i ne bi smjelo biti jednostranih interesa.

Ana-Marija: Brak treba biti prijateljska veza, a ne da je muž sve, a žena samo mašina za rađanje.

● *Što mislite, da li je u tzv. „mješovitom braku” moguće održati vjerski i nacionalni identitet?*

Dominik: U takvom braku postoji opasnost da se „vlastito” negira. Jer, ako ću ja držati svoje a moj bračni partner svoje, ne može taj brak biti skladan i doći će kad-tad do trzavica u obitelji. Mišljenja sam, da tako sklopljeni mješoviti brakovi ne mogu dugo trajati.

Pjer: Ja gledam malo drukčije na taj problem. Nije ispravno da jedan bračni partner nije čvrsto svoju vjeru. Po mojem mišljenju takav mješoviti brak može opstati samo ako bračni partneri akceptiraju svoja različita vjerska uvjerenja. Mislim da je to moguće, ali teško.

Ana-Marija: Ja mislim da ako npr. žena muslimanske vjere čvrsto vjeruje, a muž katolik isto tako čvrsto vjeruje, da takav brak ne može biti trajan. Iznimka je samo ako jedan od bračnih partnera nije čvrst u svome vjerovanju. Ako se prelazi iz jedne vjere u drugu, pitanje je da li je dotični uopće bio pravi vjernik.

● *Problemi mladih stranaca u Zap. Njemačkoj uglavnom su poznati. Neki smatraju,*

da uzimanjem njemačkog državljanstva rješavaju mnoge poteškoće. Kako vi gledate na taj problem?

Dominik: Što se tiče posla dobro je imati njemačko državljanstvo.

Pjer: Ja mislim da uzimanjem njemačkog državljanstva jedan stranac ne stječe neka nova, posebna prava, neke nove privilegije. No pretpostavlja se da uzimanjem državljanstva stranac stječe bolje uvjete za život i ja ne vidim da se tu nešto bitno mijenja, jer ako sam ja Hrvat ja i dalje ostajem Hrvat. Ja ne bih nikad uzeo njemačko državljanstvo da bih uvjerio Nijemce da sam Nijemac.

● *Što za vas znači domovina Hrvatska?*

Dominik: Ja volim domovinu, mada se ne osjećam baš najbolje kad dođem u nju. Moji su roditelji tamo sagradili kuću, ali što mi to vrijedi? Ovdje živim, zarađivam i ovdje ću ostati, jer ne vidim da bih dolje imao neku veliku budućnost.

Pjer: Njemačka nije naša domovina, a Hrvatsku ne poznajemo, pa ispada da mi ni nemamo Domovine.

Ana-Marija: Moj cilj je povratak u Hrvatsku! No tamo treba mnogo toga promijeniti (standard, sigurno zaposlenje, smanjenje inflacije itd.). I kad se i vratim, uvijek ću osjećati nostalgiju za Berlinom, jer sam ovdje odrasla i provela najljepše godine svoga života.

● *Kad naši mladi međusobno razgovaraju, vrlo rijetko to čine na hrvatskom jeziku. Mnogi vele da im je lakše komunicirati na njemačkome jeziku. Tko je, po vašem mišljenju, kriv da nam djeca i mladež slabo govore hrvatski?*

Ana-Marija: Poznam dosta hrvatskih obitelji u kojima se već s malom djecom govori njemački. Kako ta djeca i u vrtićima govore njemački, normalno je da će, kad poodrastu, govoriti njemački jer ih hrvatski nitko nije naučio. A i ovaj hrvatski, koji smo mi naučili od naših roditelja, nije onaj pravi hrvatski jezik. Ja mislim da smo mi stvorili neki novi hrvatski jezik. Kad govorimo hrvatski često ubacujemo njemačke riječi.

Pjer: A zašto mi ne govorimo i taj nepravilni hrvatski jezik? Činjenica je da se ništa ne poduzima s viših mjesta (Senat, Karitas) kako bi se učilo na hrvatskome jeziku. Pitam se zašto se taj naš jezik ne forsira? Naša jedina lekcija hrvatskog jezika bio je onaj sat vjeronauka tjedno. Svojevremeno je bilo nekih nagovještaja da bi se angažirao jedan profesor hrvatskoga jezika koji bi u našem Centru držao nastavu svoj zainteresiranoj djeci. Zašto to nije ostvareno, ne zna se, ali smatram da je to veliki propust.

● *Da li čitate djela što su ih napisali hrvatski pisci?*

Pjer: Ne čitam djela koja su preteška za mene (Krlježa). Aralica? Znam da je rado čitan u Domovini, ali ne čitam ni njega.

(nastavak na sl. str.)



Berlinski mladi iz Hrvatskog centra gledaju na život i vjeru vrlo otvoreno i kritički

Wuppertalski mladi u Domovini

„Kad anđeli putuju, sunce se smiješi”

Mi, grupa mladih iz naše misije, odlučili smo u jesenskim praznicima s jednim autobusom posjetiti Domovinu. Naše je misijsko vodstvo to prihvatilo i organiziralo.

Svi mi redovito posjećujemo Domovinu, ali ovaj posjet bijaše nešto drugačiji. Pored naših gradova i značajnih mjesta projurimo u roditeljskom automobilu, kao da nas netko tjera. Ovog smo puta ta mjesta posjetili, u njima se zadržali, i nešto u njima i o njima otkrili. Bilo je iznenađenja. Naravno, u pothodnim gradovima, mogli smo vidjeti samo jedan mali dio od onoga što oni nude.

Ako se ima u vidu da je naše putovanje trajalo samo sedam dana, a na programu je bio Zagreb, Međugorje, Makarska, Split, Šibenik i Zadar, onda se može zamisliti koji je to maraton. Usprkos kratkom vremenu, svugdje smo se zadržali bar na kratko. Sve se odvijalo po planu.

Pojedine stvari koje su nas oduševile i iznenadile na našem putovanju nabrajati i to opisivati, odvelo bi nas predaleko. Ali ukratko rečeno: jedno ugodnije od drugog. Ne znamo čemu se više diviti: znakovitosti Župina Manduševca na Trgu Republike ili privlačnosti Križevca, čarobnom svijetu školjki ili još neistraženim podrumima Dioklecijanovim, arhitektonskom zdanju Svetog Jakova ili Donatu.



Wuppertalske su se djevojke i mladići, na putu po Domovini, rado zastavili pred „Poljudskom ljepoticom”, Hajdukovim igralištem u Splitu, radi zajedničkog snimka

Čitavo vrijeme našeg putovanja imali smo lijepo vrijeme. Na nama se ostvarila izreka: „Kad anđeli putuju, sunce se smiješi.” Raspoloženje je bilo „Spitze”. Bilo je pjesme, viceva, smijeha, a i molitve. Zaista je to bio jedan nezaboravni doživljaj. Svi moji posje-

ti Domovini su u sjeni ovoga, iako nisam vidjela svojih, ni djeda ni bake.

Svi smo zaželjeli uskoro se opet naći ovako zajedno, ali poći drugim pravcem. Pa, do skorog posjeta Domovini!

Putnica

LÜDENSCHIED

Ako jednom

Ako jednom ponovno bude kao onda, pomozi mi...

U trenutku bola, sumnje, očajanja, odrekla sam se svega, čak i Tebe...

„Pa tko ne bi”, pitam, ali tiho, jer možda netko ne bi.

Ako jednom ponovno tamna noć zavlada i stih poteče težak,

kao kamen tvrd, kao onda:

„Oprosti, ali teško je kad život boli, kad sve se ruši, kad nade više nema, oprosti. Kad sumnja nagrizi i očaj postane sve dublji,

oprosti... Ne mogu dalje, teško je, teško kada se sve gubi...”

Ako jednom ponovno bude kao onda, znam da ćeš mi pomoći, znam da ćeš pored mene biti. Jer samo jednog imam kao što si Ti: koji me voli, koji je sa mnom, koji sa mnom pati.

Preboljeti!

Ponovno na svoje noge stati i sa smiješkom na usnama ponovno putem života ići.

Jednom... k Tebi doći...

Marina M., Lüdenscheid

NOVA
ADRESA

Hrvatski misionar u misiji Schwäbisch Gmündu vlč. Ilija Petković dobio je novi stan: Muckenseestr. 12, 7073 Lorch, tel.: 0 71 72 / 29 65.

Ana-Marija: Ja sam čitala prije par godina neke dječje pisce. Matoš? Oprostite, ali nisam nikad čula za njega!

Pjer: Još je jedan problem tu prisutan, a taj je da naš narod u cjelini vrlo malo čita, pogotovo mi koji smo vani. Samo čitanjem se obogaćuje jezik!

● Što mislite o dolasku Sv. Oca pape u našu Domovinu?

Ana-Marija: Trebao bi doći Sv. Otac kod nas u Hrvatsku, jer je naš narod jedan od rijetkih koji ima tako duge veze sa Sv. Stolicom. Ja sam imala priliku da se rukujem sa Sv. Ocem

u Rimu, kad smo nas desetoro mladih iz berlinske misije, kao pobjednici Vjeronaučne olimpijade, poklonili Papi monografiju Zagreba. Kad nas je Papa pozdravio na hrvatskom, bili smo ponosni što smo pripadnici hrvatskog naroda.

Pjer: Ja sam ove godine bio u Austriji i vidio sam Sv. Oca. Mogu reći da je to za mene bio veliki događaj. Ono mnoštvo ljudi izgledalo je u mojim očima trostruko veće jer se u životu nisam nalazio u većem mnoštvu. A što je još veličanstvenije, nisam se nikad našao među tolikim brojem Hrvata izvan Domovine. Vjerujem, da bi svim prisutnim Hrvatima

ma bilo draže da su pozdravili Sv. Oca u našem bijelom Zagrebu.

● I na kraju, što biste proučili hrvatskoj mladici koja živi izvan Domovine?

Ana-Marija, Dominik i Pjer: Poručili bismo im da se što više okupljaju u Hrvatskim kat. misijama jer samo tako mogu sačuvati svoj vjerski i nacionalni identitet. Naše katoličke misije su garancija da će i naša djeca, kad nam ih dragi Bog dade, znati tko su i što su. Mladima cijelog svijeta želimo Sretan Božić i blagoslovljeno mlado 1989. ljet!

Razgovarao: Ivek Milčec

Susret predstavnika svećenika i past. suradnika s Naddušobrižnikom

Značajni nadnevcici već pred vratima

Na sjednicu predstavnika svećenika i pastoralnih suradnika s Naddušobrižnikom, koja se održala 23. studenoga 1988. godine u prostorijama Hrvatskog naddušobrižničkog ureda u Frankfurtu na Majni, došao je, zbog lošeg vremena, samo mali broj pozvanih.

Odmah na početku iznio je p. **Bernardo Dukić**, naddušobrižnik, nekoliko aktualnih informacija. Tako je spomenuo da je na mjesto gospođe Slavice Tuškan, referentice pri Njemačkom karitasu u Freiburgu, došao g. Stjepan Herceg. Gospođa Tuškan pošla je u mirovinu. Umjesto svećeničkog predstavnika iz Bavorske p. Stjepana Bolkovca, koji je pošao na novu službu u Domovini, izabran je misionar u Augsburgu p. Mirko Bagarić. Na sastanku Vijeća Biskupske konferencije za hrvatsku migraciju u Zagrebu sudjelovao je i p. Bernardo Dukić. Na tom se sastanku uglavnom govorilo o oblikovanju Iseljeničkog dana (26.12.88.).

Pripreme za **Festival folklor hrvatske kat. mladeži**, koji će se održati u Ludwigsburgu 29. siječnja 1989. godine, rečeno je, napreduju vrlo dobro. Tročlani ocjenjivački žiri imat će pune ruke posla. Predstavnici su mišljenja da će on to dobro obaviti, ponajprije zbog činjenice što su propozicije u folklornom natjecanju već poznate. Nagrađeno i pohvaljeno bit će **sedam ekipa**. One će nastupiti na Susretu hrvatske

kat. mladeži u Offenbachu, 30. travnja 1989. godine.

Uza sve želje i nastojanja da se na 18. susretu mladeži (Frankfurt-Offenbach, 28. – 30. travnja iduće godine) organizira **natjecanje u pjevanju** (zborno i solističko), predstavnici su zaključili da se to naredne godine ne može izvesti nego da se, kao i na većini dosadašnjih Susreta, održi natjecanje u sportskim disciplinama. Odlučeno je da se u športu natječu ministranti i liturgijski aktivisti – čitači, predmolitelji i dr. Turnir će otpočeti 28. travnja službom Božje riječi.

Na velikom **Proljetnom pastoralnom susretu u Vierzehehnheiligen**, od 20. do 23. veljače 1989. godine, govorit će domovinski referenti dr. P. Aračić i dr. J. Bosančić o **Obitelji i njezinim problemima**. Predloženo je da g. S. Herceg referira o problemima naših iseljenih obitelji.

Regionalni susreti početkom godine bit će posvećeni tematici **Vjere mladih i Pastoriziranju obitelji danas**. Predavače će pronaći p. B. Dukić.

Zaključeno je da se po mogućnosti izda knjižica o sektama, posebno Jehovinim svjedocima. Ako se to ne uspije, treba svakako izdati letak o učenju i djelovanju sekta.

Naredni sastanak predstavnika s Naddušobrižnikom uglavljen je za 17. svibnja 1989. godine, neposredno nakon Susreta mladeži.

Iv.

BOCHUM

Duhovna obnova u povodu 15. obljetnice misije

Petnaest godina postojanja i rada Hrv. kat. misije u Bochumu obilježili smo kulturno-zabavnim programom u subotu 29. listopada 1988., da bismo se u slijedeća tri dana posvetili samo duhovnoj obnovi.

Župnik, vel. Branko Šimović, osnivaatelj i voditelj Hrv. kat. misije u Bochumu dao je, u to subotno predvečerje, osvrt na proteklih 15 godina. Spomenuti su susreti s prvim hrv. vjernicima koji su i ove večeri bili prisutni u dvorani. Jedan od prvih prije 15 godina, gosp. Šime Abičić, primio je u ime zajednice zapaljenu svijeću, rukotvoreni rad gospođe Marije Šimović s utisnutim motom:



Molitvu vjernika izrekla je na svetkovinu Svih svetih jedna mlada djevojka

"Dođite životnom vrelu, izvoru radosti spasa!"

Ta zapaljena svijeća, simbol Isusa Krista, treba nam i dalje, ne znamo koliko godina, svijetliti i okupljati nas u tuđini. U nedjelju, 30. listopada, u crkvi Sv. Marije u 12 sati, gdje hrvatski vjernici već 15 godina slave svetu Misu, procesijom i svečanom svetom Misom koju je uz župnika Branka Šimovića predvodio vel. Mato Vukoja, otvorena je **duhovna obnova**. Ove dane duhovne obnove stavili smo pod vodstvo našeg blagopokojnog misionara **oca Ante Gabrića**, koji je prije 4 godine prešao prag ove crkve i svojom pojavom i toplim riječima ostao nezaboravan u srcima svih koji su ga čuli.

U ovom svetom trodnevlju svima je dana mogućnost izmirenja s Bogom i ljudima. Kroz razna predavanja i susrete, kao što je vrijedno spomenuti razgovor bračnih drugova s doktorom Tomcem, koji je na poziv župnika došao iz Hagena i u otvorenoj diskusiji svojim savjetima i razlaganjima ukazao na svjetlo, ljudi su imali prigodu za rast u vjeri. Ponedjeljak, 31. listopada, bio je posvećen **djeci i mladima**. Kroz zajedničku pobožnost križnog puta pripremili smo se na sv. ispovijed, da bismo kasnije u otvorenom razgovoru koji je predvodio župnik iz Esse-na, vel. Stjepan Penić, zajedno sa svećenicima vel. Stjepanom Vrdoljakom, patrom Bernardom Rubinićem i župnikom vel.



Moderni duhovni ples naših djevojaka iz Ulma na Susretu inozemnih žena u Ravensburgu

Susret rottenburških inozemki

„S Bogom svojim preskačem zidine“

(Ps 18, 30)

Na blagdan sv. Elizabete Turinške, 19. studenoga 1988. godine, održan je prvi put susret inozemnih žena rottenburško-stuttgartske biskupije u Ravensburgu, pod motom „S Bogom svojim preskačem zidine“.

Bio je to neobičan i nesvakidašnji susret. Što hoće sad žene, pitali su se mnogi s neskrivenim podsmijehom na usnama. Ženama pak to nije smetalo. One su se u velikom broju odazvale na poziv Biskupijskog referata za inozemne katolike, organizatora susreta. Tisuću i osam stotina žena doputovalo je tog prohladnog dana u Ravensburg. Među njima i oko 800 majki, djevojaka i sestara iz naših hrvatskih misija. Impozantan broj! Vrijedan hvala i pohvale. Čast njima, a i njihovim muževima, koji su toga dana morali preuzeti „ženske“ poslove i brigu za djecu.

Ideja o potrebi susreta katoličkih inozemki došla je od pokojnog biskupa G. Mosera. Ostvarenje svoga plana biskup, nažalost, nije dočekao. No, njegovu je zamisao ostvario mons. Jürgen Adam, u suradnji s gđom Barbarom Waidinger, predstavnicom „Inozemnih žena“. A nije bilo lako sve to skupa organizirati. Trebalo je to raznoliko društvo objediniti. Nazočne su bile iz dvanaest različitih naroda.

Susret je započeo euharistijskim slavljem u bazilici sv. Martina u **Weingartenu**. Mons. Adam, referent za inozemce, predvodio je Misu, a asistirali su mu nadđušobrižnik p. B.

Dukić i dvanaest predstavnika-svećenika iz različitih nacija. U prepunoj bazilici okupljenim ženama bila je zajednička vjera u raspetog i uskrslog Gospodina. Pjevalo se skladno: njemački, latinski i hrvatski – istovremeno. Hrvatice su ispjevale Marovićevu i Škobaljevu „Život svoj prikazujemo Bogu“, u kojoj su dominirale refrenske riječi: „Za tebe molimo, za te žrtvujemo, lijepa naša zemljo Hrvatska.“ Na euharistijskom slavlju toliko različitog svijeta, a sve skupa – jedan Božji narod, Crkva.

Jedna je Njemica, u kratkim crtama, iznijela i opisala život sv. Elizabete Turinške, koja je umrla vrlo mlada, u 24. godini života. Svima, a posebno ženama i majkama, sv. Elizabeta ima što kazati. Za uspomenu sve su žene dobile sličice na kojima je naslikano nekoliko žena koje svoj pogled i ruke usmjeruju prema „gore“, prema Ruci Božjoj.

Mons. je Adam govorio o tim zidinama – razočaranjima, strahovima, nerazumijevanjima, bolestima, depresijama, zlu, nemoralu i nedostatku ljubavi. Znam da vam je teško, rekao je monsijor, i nastavio: „Došle ste u ovu zemlju mlade, puno radite, čak i noću, mnogi vas ne razumiju, čak je i vaša obitelj postala „radno mjesto“. A kad ste počele živjeti, nastavio je je angažirani i poznati referent, Bog je u vama upali svjetlo. Ne dopustite da se to svjetlo utrne, ne zatvarajte se u sebe, ne plaćite tiho da vas nitko ne čuje. Otvorite svoja srca Bogu i s njim ćete **‘preskočiti zidine’**. Vjerujte u Boga i njegovom ćete pomoću to ostvariti. Radite sve nošene ljubavlju, ne očekujte čudesa. Najveće se čudo već dogodilo. Bog Isusov želi da budete sretni. Živite od toga!“

Nakon toga su žene, predstavnice 12 naroda, upravile Bogu svoje molitve. Hrvatica Slavi-

ca Nejak iz Waiblingena, zamoli: „Sveta je Elizabeta uvijek iznova nalazila snagu i utjehu u molitvi. Daj da ljudi osjete da im pomoć odatle dolazi.“ Potom su žene molile za očuvanje predaje i prihvaćanje onoga što je danas dobro. Molile su za ljude u krizi, razočaranjima i bolesti. Molile su da im Bog pomoćne ljubiti Crkvu i za snagu da u današnjem društvu mogu živjeti i tako svjedočiti Evanđelje. „Očenaš“ je izmoljen u svim jezicima, a nazočni su se držali, kao braća i sestre, za ruke. Mnoge žene pristupiše k Stolu Gospodnjem i rastadoše se pjesmom „Tebe Boga hvalimo“. Popodne su u „Schwabenlandhalli“ opet bile zajedno.

Tu su im, za tjelesnu okrepu, bili ponuđeni različiti specijaliteti. Sve je vrvjelo kao u košnici. A kako i ne bi kod toliko žena. Nakon pozdravnih riječi počeo je program koji su pripremile same žene. Grupe žena raznih narodnosti izvele su plesove, otpjevale pjesme i prikazale svoje skečeve. Djevojke iz Hrvatske katoličke misije Ulm izvele su vrlo lijepi, moderni religiozni ples, a folklorna skupina žena iz Aalena splet narodnih, hrvatskih kola, na oduševljenje nazočnih gledatelja (ica). Dramska skupina iz Waiblingena dočarala je prisutnima, u kratkom igrokazu, život naših dviju žena u Njemačkoj: jedne kojoj novac znači sve (muž je napušta, a djeca joj se otuđuju!) i druge kojoj molitva, skromnost i ljubav znače sve. Poruka je jasna: treba živjeti na Isusov način, jer Njegovo Evanđelje, življeno dakako, stvara zajedništvo, podgrijava ljubav i donosi sreću. Bilo je i drugih vrlo zanimljivih priloga, a svi su nazočni mogli pogledati i izložbu ručnih radova.

Rastanak je prebrzo došao. Put dugačak, a muševi s djecom, bez žena, nestrpljivi. Žene i majke naše – bezbrižne! Zar toga ima? Ima! Bilo je to i u Ravensburgu. Želimo im to i ubuduće. Bog hoće da svi, i na zemlji, budemo sretni. Bez žena to ne ide. Najvrednijem i najboljem dijelu čovječanstva, uza sve moguće kritične primjedbe, ime je – ženstvo, žene, žene-majke, naše supruge i majke-kršćanke.

Stanka Vidačković, Waiblingen

Brankom Šimovićem doživjeli otvorenost dječje duše.

Svakom uzrastu bila je ponuđena, njegovim jezikom, ona hrana koju je on za svoj vjerski život mogao obilno blagovati i pretvoriti u djelo. Treći dan naše duhovne obnove, na blagdan Svih svetih, uz susjedne svećenike misionare, euharistijsko slavlje predvodio je hrvatski nadđušobrižnik pater Bernard Dukić. U prigodnoj propovijedi pater Bernardo nas je ohrabrio u našem hodu prema nebu spomenuvši „da su i sveci koje danas slavimo, osjetili svu tegobu ljudske naravi, ali su znali dići se i ne okrećući se unazad, pošli hrabro putem koji vodi do Boga.“

U ovom svetom trodnevju posebno su aktivno sudjelovali naši mladi svojom molitvom i raspjevanošću svoje mladenačke duše. Molitva koja je ovih dana često moljena i pjevana: „Isuse, daj da vidim...“ a koju je spjevao župnik vel. Branko Šimović, pretočena je u srca svih koji su iskreno molili da vide, čuju i ljube Isusovim srcem.

Duhovna obnova završena je popodne na blagdan Svih svetih svećanim blagoslovom te dijeljenjem spomenica.

Lucija Zovko



Igrokaz dramske skupine iz Waiblingena o obiteljskim problemima bio je nagrađen dugim pljeskom

Jubilarni obiteljski seminar

Smrt ne oduzima života, samo ga mijenja

U prekrasnom Obiteljskom odmaralištu Evangeličke crkvene zajednice iz Stuttgarta, u švapskom Gomadingenu, okupilo se od 18. do 20. studenoga 1988. godine tridesetak hrvatskih katoličkih obitelji sa svojom djecom na obiteljski seminar koji je dvadeseti put, u ime karitasa, organizirao hrvatski socijalni radnik iz Esslingena g. Tomislav Čirko sa svojom suprugom Katicom. Bio je to jubilarni i rekordni seminar na kom je sudjelovalo 136 osoba. Referent za bračne parove bio je fra Ignacije Vugdelija, urednik „Žive zajednice“, a za mlade i djecu prof. dr. B. Tunjić iz Waiblingena.

U nekoliko predavanja nastojao je fra Ignacije razraditi i razjasniti neke egzistencijalno ljudske i duboko vjerničke elemente: trpljenje, smrt, domoljublje. Pozornost slušateljstva bila je zadivljujuća. Predavač je rekao da nitko nema gotova odgovora na pitanje patnje i zla u svijetu, ali je nadodao da vjernik sve križeve života može lakše nositi jer je uvjeren „da nije sâm“, jer zna da ima Oca. Kršćanstvo je u stanju, rekao je, živjeti i s neriješenim problemima i s neodgovorenim pitanjima. Govoreći o smrti, tom najvećem, ljudski gledano, zlu, predavač je kazao da ona vjerniku otvara vrata neslučenih stvarnosti i da s njom treba živjeti kao s činjenicom koja sama sebe ne tumači, ali postavlja bezbroj pitanja koja se odnose na čovjeka, na smisao njegova postanka i života, njegova nestajanja. Zaključio je da nitko tko ne shvati zašto umire, ne može

razumjeti zašto zapravo živi. A na izazov smrti kršćanin traži i nalazi jedini zadovoljavajući odgovor u Kristovoj nauci, njegovu životu i smrti. Vjernici ma se život mijenja a ne oduzima! To je radosnija od bilo koje druge vesele vijesti. Izlažući učenje Katoličke Crkve o domoljublju i rodoljublju fra Ignacije reče da je domoljublje, ljubav prema Domovini, narodu, jeziku i običajima svoga roda jedna velika moralna krepost, da ispunjuje i oplemenjuje i oplemenjuje čovjeka i da ga uvijek navodi na poštivanje svih članova ljudske zajednice, jer su svi ljudi djeca Božja, braća međusobno. Pozvao je slušatelje na učenje hrvatske povijesti, jezika, duha.

Poslije svakog predavanja koje su braćni partneri jednostavno gutali slijedili su dugi, iskreni, otvoreni i živi razgovori. Očito je da te i takve teme naše ljude s vremenom i godinama sve više zanimaju, jer se tiču njih osobno, njihove sudbine, života njihovih najmilijih. Vjeronauk za odrasle – potvrdio je to i ovaj seminar – krvavo je potreban većini našega vjerničkog puka koji se u mnogočemu, što se vjere tiče, nalazi i živi u pučkoškolskim razredima, gdje je učenje na pamet bilo posebno u cijeni. A život i vjera ne mogu se odgovorno proživljavati i znati „napamet“.

Profesor je Tunjić razrađivao mladom slušateljstvu vrlo važne pojmove o svijesti i savjesti, pravio „Blitz-anquete“ i dopadljivo upućivao mlade u puninu života ne zaboravljajući vjerničkog momenta.

Bile su to prave duhovne vježbe u kojima je sve „štimalo“: raspjevana Misa i skladna molitva, rad po grupama, učenje, agapski susreti, večernji zasluženi odmori u kuglani ili pred viedo-filmovima iz Domovinske Crkve i povijesti, razgovori, upoznavanja. A u središtu čitavog seminara bijaše Krist Gospodin, Osmislitelj svakoga kršćanskog života.

Tu vrstu sastajanja naših ljudi, naših obitelji, taj način „učenja“, treba svakako pozdraviti i podržati. Zato organizatoru svaka čast. Svatko tko učini korak naprijed u svojoj vjeri, učinio ga je i u svom životu, za sebe, za svoje. A i ovoga puta učinjeno je mnogo takvih koraka!

Iv.

Za religioznu rekreaciju

Hrvatske božićne pjesme (kazeta). Poznate i rado pjevane božićne pjesme na hrvatskom izvodi pjevački zbor crkve Gospe od Zdravlja u Splitu. Zborovođa: Dragutin (fra Stanko) Romac. Izdavač: Samostan Gospe od Zdravlja – Split i Hrvatski nadušobrižnički ured – Frankfurt, An den Drei Steinen 42. Cijena: 10,- DM.

Hrvatska katolička misija Frankfurt / M. izdala je nedavno kazetu s Najljepšim božićnim melodijama svijeta, koje izvodi misijski zbor mladih pod ravnanjem fra Stipice Grgata. Mlade su pjevače uvježbali prof. Mato Lešćan i fra Stipica Grgat. Kazeta se može naručiti u Hrvatskoj misiji Frankfurt, Niedenau 27 i u Hrvatskom nadušobrižničkom uredu u Frankfurtu. Cijena: 10,- DM.



Svi su se sudionici obiteljskog seminara u Gomadingenu htjeli na kraju zajednički fotografirati za uspomenu na dva lijepa i u svakom pogledu korisna dana

Razglednice iz Stuttgarta

Život i rad u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Stuttgartu na početku nove školske 1988/89. godine bio je kao i dosadašnjih godina živ i šarolik. Na početku nove šk. god., točnije sredinom kolovoza, upućeno je preko 3.000 pisama našim vjeroučenicima i njihovim roditeljima, a u njemu je naglašena važnost i potreba vjeronauka na hrvatskom. Odaziv vjeroučenika je dobar – obuhvaćeno je preko 1.000 mladih hrvatskim vjeronaukom – iako bi to moglo biti i mnogo, mnogo bolje. Održani su i roditeljski sastanci u rujnu za prvopričesnike i krizmanike. Uz redoviti vjerski ritam (vjeronauk, svete Mise, posjet bolesnicima, razne pobožnosti – listopadska i Prvi peći) misija je aktivna i na kulturnom i na zabavnom polju. Evo kronološkim redom važnijih slavlja kroz jesen koja je bila bogata vjerničkim okupljanjem.

Gospa velikog zavjeta: Sjećanje na veličanstvene dane „NEK“-a u Mariji Bistrici u Stuttgartu se održava već treću godinu i postalo je tradicionalno na zadnju nedjelju u mjesecu rujnu. Slavlje se održava pod vedrim nebom, u dvorištu naše misije, a ove godine, 25. 9., prisustvovalo je oko 3.000 vjernika. Svetu misu i propovijed održao je poznati propovjednik i pučki pisac **fra Mario Jurišić**. U propovijedi je posebno isticao: bogoljublje, čovjekoljublje, rodoljublje i marioljublje, odlike koje trebaju resiti svakog čovjeka. Poslije podne pod šatorom je bilo narodno veselje. Jelo se, pilo, plesalo, pjevalo i igralo. Pod velikim šatorom svirala je „Mladost 5“ iz Ulma.

Novi barjak Kraljice Hrvata. Kao plod Marijine godine i u jeku velikog marijanskog očekivanja trećeg kršćanskog tisućljeća izradila je Hrvatska misija i blagoslovlila svoj vlastiti barjak. Izvezle su ga redovnice iz Zagreba. S jedne strane je lik križa s Višeslavove krstionice, a s druge strane lik Kraljice Hrvata. Svečani ophod blagoslova novog misijskog barjaka predvodio je urednik „Glasa koncila“ **Živko Kustić**, 9. listopada u Sv. Eberhardu, koji je prije samog blagoslova upozorio na njegovu znakovitost.

Misionar iz Zaira u misiji: Hrvatski misionar Franjevačke provincije Sv. Jeronima, **fra Ilija Barišić**, koji djeluje u misiji Bukavu, u Zai-



Stuttgartska misija svake godine, i to vrlo svečano, obilježava obljetnicu NEK-a

ru, već 16 godina, posjetio je našu misiju u Stuttgartu 12. i 13. studenoga o. g. Uoči nedjelje u centru naše misije imao je susret s vjeroučenicima viših razreda. 13. studenoga slavio je sv. Misu s našim vjernicima na tri različita mjesta i održao značajne misijske propovijedi. I milostinja te nedjelje – skupljana na Misama u Stuttgartu gdje se okupljaju hrvatski vjernici – predana je misionaru, a iznosila je 11.500 DM.

Misijska tribina

1. U mjesecu rujnu gost na atribini HKM bijaše poznati pučki propovjednik **o. fra Mario Jurišić**. On je 24. rujna održao predavanje o Gospinim svetištima u našoj Domovini.

2. Glavni urednik naših najčitanijih vjerskih novina u Domovini i u inozemstvu, uvijek rado slušani propovjednik **vlč. Živko Kustić**, održao je predavanje, 9. X., ouslozi Crkve u hrvatskom narodu danas i sutra.

3. U povodu 60-te obljetnice tragične smrti **Stjepana Radića** priredila je **Hrvatska kulturna zajednica** 22. listopada u prostorijama HKM predavanje, u znak sjećanja na tog velikana prošlosti, istaknutog borca za mir, slobodu i socijalnu jednakost. Predavanje je održao hrvatski znanstvenik, povjesničar i pravnik, pisac više povijesnih djela dr. **Ivo Mužić** iz Splita.

4. U mjesecu studenom na misijskoj tribini nastupio je misionar iz daleke Afrike **o. fra**

Ilija Barišić. On je 13. 11. u centru naše misije velikom broju okupljenih govorio o životu i radu u misijama Crne Afrike.

5. HKM priredila je zabavnu večer 18. rujna svojim u prostorijama. Gosti večeri bili su naši proslavljeni Osiječani – „**Slavonski bečari**“: Mirjana Primorac i Blaženka Nikolin. Sve je do suza nasmijao poznati humorist **Miloslav Škoro**.

6. I u listopadu nastupiše i razveseliše veliki broj naših vjernika, u DGB-u, **Jasna Zlokić**, pobjednica Sarajevskog festivala, poznatija kao Skitinica, uz pratnju vokalnoinstrumentalnog sastava Carmena. Po prvi put tog dana, 7. 10., u programu tamburaški sastav naše misije, a zablistao je i ovoga puta, misijski folkloriši.

7. Oko 150 mladih naše misije sudjelovalo je na trećem godišnjem hrvatskom molitvenom susretu s područja biskupije Rottenburg-Stuttgart, u starom njemačkom svetištu, na Schönenbergu kod Aalena. Pjevala je Jasna Zlokić.

8. Folkloriši HKM nastupiše 23. listopada na godišnjoj proslavi pod nazivom „**Dan Europe 88**“, koji je organiziralo Društvo prognanih. Proslava je održana u Fellbachu, u Schwabenlandhalle, pod pokroviteljstvom Pokrajinskog ministra – predsjednika Lothara Spätha.

9. **Posjet mladih vjeroučenika domovini**, – od 23. – 29. listopada. Po osmi put organizirano je hodočašće mladih u Domovinu s ciljem da mladi vjeroučenici upoznaju i zavole njezine ljepote. Ovoga puta 46 mladih vjeroučenika, pod vodstvom s. Tarzicije i fra Marinka, posjetilo je Rijeku, Zadar, Šibenik, Split, Makarsku, Dubrovnik, Boku kotorsku, Mostar, Međugorje, Imotski, Duvno i Zagreb.

10. 190 žena iz misije Stuttgart sudjelovalo je 19. studenog na „**Susretu inozemnih žena**“ koji je organizirala biskupije Rottenburg-Stuttgart. Susret se održao pod geslom „**S Bogom svojim preskačem zidine**“.

MV



Djevojke iz misije Stuttgart na Biskupijskom susretu hrvatske mladeži u Ellwangu ove godine

Mladi iz Esslingena kod Svetog Oca

Od 23. X. do 2. XI. 1988. skupina mladih iz Hrv. kat. misije Esslingen, u pratnji o. Silvestra i o. Vjenceslava, te Mare i Zlatka Gongole, izletnički su hodočastili po Italiji. Pos-



Radost susreta sa Svetim Ocem vidljiva je na svakom licu

jetili su Padovu, Raveno, Ankonu, Loreto, Asiz, Monte Cassino, Vezuv, Pompeje, Sienę, Pizu, Firencu, Milano i naravno Rim. Sve je bilo u redu i zanimljivo, ali susret sa Svetim Ocem bio je iznad svih očekivanja. Bilo je to u generalnoj audijenciji 26. X. na Trgu sv. Petra. Braća iz Hrvatskog Doma u Rimu osigurali su nam jedno od najljepših mjesta, pa je gotovo svaki naš hodočasnik imao prigodu stisnuti ruku Sv. Ocu. Kad nam se približio, povikali smo: „Živio Sveti Otac!“ – A on će očinski: „Hrvati, dragi Hrvati!“ Uz našu skupinu bili su i hodočasnici iz Tijesna, pa je Papa ovako pozdravio i njih i nas: „Srdačno pozdravljam hrvatske hodočasnike, mlade i odrasle, iz Tijesna, šibenska biskupija, i iz Esslingena. Sveta mjesta Vječnoga grada neka u vama povećaju vjeru i ljubav prema Isusu Kristu. Pratio vas uvijek zagovor naše nebeske Majke, Blažene Djevice Marije. Hvaljen Isus i Marija!“

Dok smo čekali na Sv. Oca, opazili smo našega kardinala Franju Kuharića. Došao je k nama, s nama se rukovao, razgovarao. Još se dobro sjeća svoga boravka u Esslingenu.

Naš boravak u Rimu učinili su ugodnijim braća iz Hrvatskog Doma u Rimu: p. Božidar Nagy i Giovanni Trusina te vlč. Alojzije Hartli i p. Josip Šimić. I ovim putem od srca im hvala!

Sudionik

BAYREUTH

Slavlje srebrenog pira

Ana i Pavo Mikić svečano su, 16. listopada 1988. godine, proslavili 25. obljetnicu vjenčanja u ovom lijepom bavarskom gradu u kojem žive već puno godina. Vjenčali su se prije četvrt stoljeća u Tolisi (Bosna), a vjenčao ih je, tako se običaje kazati, iako teološki to nije točno, Pavin fra Josip Mikić koji je te iste godine imao svoje mladomisničko slavlje. Sada obavlja službu župnika i dekana u Žepču. Pavo ima i rođenu sestru redovnicu koja je u redovničkom staležu već 30 godina.

Jubilarci su u skladnom kršćanskom braku rodili i odgojili troje djece – dva sina i kćerku. Stariji sin Marijan završio je hotelijerski zanat i radi u frankfurtskom Sheratonu, a mlađi, Marko, studira medicinu u Erlangenu. Katarina ide u sedmi razred gimnazije i izvrstan je đak. Djeca su othranjena u Njemačkoj. Redovito idu na sv. Misu. Sinovi su bili prvi ministranti kada se otvorila naša misija u Bayreuthu.

U povodu srebrenog pira održano je euharistijsko slavlje na kom su, uz svećare i njihovu djecu, sudjelovali uži prijatelji i lijep broj gostiju. Neki su došli i iz Rüsselsheima. Pater Stipo Pavoković održao je kratku propovijed i u ime cijele zajednice zaželio sve najbolje svećarima Ani i Pavi naglasivši i pohvalivši njihovu skrb i brigu za naše ljude u počecima njihova dolaska u ove strane.

Gospodin Mikić već je 8 godina član crkvenog odbora u Bayreuthu. Mnogima je pomogao u traženju posla i stana. Rado i često posjećuje naše bolesnike po bolnicama. Često se javlja svojim vijestima i drugim prilozima i u našem crkvenom tisku – Glasu koncila, Maku, Živoj zajednici.

Brojnim čestitkama pridružuje se i naš list.

Sudionik



Ana i Pavo Mikić, srebreni jubilarci

HAGEN

Misionarov srebreni svećenički jubilej

Trećega srpnja ove godine u našoj Hrvatskoj kat. misiji bilo je vrlo svečano. Naime naš je svećenik don Stipe Vrdoljak slavio srebreni svećenički jubilej.

Toga dana okupio se veliki broj vjernog svijeta, da s zajedno jubilarcem zahvali Bogu što je odabrao ovog svog slugu za svećenika, a poslao ga nama ovamo da nas okuplja i čuva pod ovim tuđim nebom.

Svečanu sv. Misu služio je jubilarac s mjesnim dekanom Ostrupom, susjednim misionarom Bernardom Rubinićem, a tom prilikom posjetio nas je i misionar Marko Kutleša iz Rwande u Africi.

Novčani prilog od 2400 maraka koji smo skupili, don Stipe je predao misionaru koji je na tom prilogu srdačno zahvalio.

Nakon sv. Mise pošli smo u crkvene prostore gdje se nastavilo slavlje prigodnim programom, a jedan od članova Pastoralnog vijeća dirljivim je riječima zahvalio u ime cijele zajednice za jubilarčev dosadašnji neumorni rad te mu zaželio puno zdravlja i Božjeg blagoslova.

Valent Tomšić

OGLAS

Prodajem dvije parcele u Primoštenu, 2x400 m², prvi red uz more, s građevinskom dozvolom. Tel.: 089/681778

FRANKFURT

Večer hrvatske poezije

Na večer hrvatske poezije koja je održana u prostorijama Hrvatske misije u Frankfurtu, 5.11.1988. god., došlo je šezdesetak ljubitelja umjetničke riječi. Večer su organizirali hrvatski frankfurtski studenti u dogovoru s misijom. Poslije pozdravnih riječi fra Ivana Križanovića studenti su izrecitirali više pjesama od D. Ivaniševića, S. Kranjčevića, I. G. Kovačića, V. Nazora, A. Šenoe, A. Jakšića, T. Ujevića, J. Pupačića i A. G. Matoša. Slušateljstvo je s neskrivenom radošću i ponosom pratilo tekstove nadahnutih i velikih pjesnika svoga roda. U pauzama je Vesna Školnik glazbeno uokvirivala „riječ pjesničku”. Anđa Krakan, djevojka iz

Frankfurta, pročitala je i nekoliko svojih pjesničkih ostvarenja. Na završetku večeri riječ je i opet uzeo voditelj misi-

je, a potom su se i slušatelji i mladi glumci razišli svojim kućama noseći potresno lijepe dojmove s te večeri. *Iv.*



Anđa Krakan čita svoje pjesme na Večeri hrvatske poezije

SINGEN

Svaki je rastanak težak

U prepunoj crkvi u Singenu oprostio se 15.10.1988. godine od svoje zajednice dugogodišnji misionar **fra Drago Tolj**, a na njegovo je mjesto došao **fra Vlado Ereš**, također hercegovački franjevac.

Poslije Mise p. Tolj je sve prisutne vjernike počastio domaćim vinom iz Međugorja i raznim specijalitetima. Na oproštajnoj zabavi bilo je prisutno oko 500 osoba. Sala je Sv. Josipa bila puna. Nazočni su bili i njemački svećenici i vjernici koji su fra Dragu jako cijenili i voljeli. Svirao je i pjevao dječji zbor misije Singen koji uspješno vodi i priprema past. suradnica gospođica Dinka Galić već nekoliko godina.

Djeca iz ove misije, a i mladi, za svaku su pohvalu, jer svojim divnim i dobro pripremljenim programima privuku dosta svijeta na svaku zabavu koju organizira misija sa svojim dušobrižnikom i gospođicom Galić.

Uspjehu u misiji puno pridonosi gosp. Ivan Vranjković, popularno zvan „Mali”, koji sa svojom gospođom Irmom uspješno obavlja



P. Drago Tolj

kuhinske poslove na zabavama. Učinio je to i na ovo.

Veselje je trajalo do kasno u noć. Pater Tolj je za uspomenu dobio od vjernika jedan veoma lijepi ručni sat, a među mnogim poklonima najdražu mu je bio onaj gosp. Renić (koja je porijeklom Njemica) – lijepi križ s raspetim Isusom. Kod predaje ona je točno hrvatski rekla: „Pater Drago, evo Ti ovaj križ. Neka čuva na putu Tebe i sav hrvatski narod”. Zahvaljujući svima prisutnima fra Drago je svaku riječ teško izgovarao, sve mu se u grlu stezalo, kako je poslije priznao. Rastanak je bio težak.

Naš misionar pater Tolj bio je vrlo omiljen kako među katoličkim tako i među ostalim vjernicima iz Jugoslavije. Vrlo često je bio i socijalni radnik za sve koji su mu se obratili,

bez obzira na vjersku i nacionalnu pripadnost. U njemu smo mnogi nalazili pravi primjer za međuljudski odnos. Te večeri prolijevano je dosta suza žalosnica. Fra Drago je imenovan provincijalnim vikarom hercegovačkih franjevaca i pošao u Mostar.

Ovom prilikom svi vjernici Singena i okolnih mjesta žele fra Dragi reći iskreno „HVALA” za sve do sada učinjeno za misiju. Novi misionar pater Vlado Ereš preuzeo je misiju i odmah nastavio gdje je pater Drago stao.

Započeo je s vjeronaučnom nastavom, osnovao dramsku sekciju, kani sudjelovati na Biblijskoj olimpijadi 1989. godine u Frankfurtu, namjerava izabrati misijsko vijeće i dr. Želimo mu mnogo uspjeha u radu.

M. Agatić

HANAU

Uvaženi gosti u misiji

Kroz vremensko razdoblje listopad / studeni misiju pohodiše dva uvažena gosta iz domovinske Crkve, znak brige i povezanosti s ovim iseljenim našim čovjekom. Ponajprije se zbilo službeni, vizitacijski pohod mnp. o. provincijala, sa Sv. Duha u Zagrebu, **Ferdinanda Stipe Čavara**. U službenom dijelu svog pohoda provjerio je funkcioniranje misije i pastorala te odnosne administrativne poslove. Takve naravi bio je i naš zajednički pohod 21.10. Hrvatskom naddušobrižničkom uredu u Frankfurtu. Misija mu je zahvalna za razumijevanje problematike i za podršku. Njegovi su posjeti u svakom slučaju dragocjeni. Zahvaljujemo!

Drugi uvaženi gost bio je (od 4. – 14.11.) iz Vinkovaca. Prečasni gosp. župnik i **dekan** vlč. **TADIJA PRANJIC**, veliki pastoralac i aktivista na sceni domaće slavanske Crkve, došao je u posjet misiji. On trenutno u svojoj mamut-župi sv. **Euzebija i Poliona**, Vinkovci I., vrši obnovu starih (već 160 godina!) baro-

kni, veoma dragocjenih **orgulja**. Posao obnove orgulja te prelijepe župne crkve povjereni su njemačkim izvođačima, poznatim majstorima te struke, iz Regensburga. Pomoć naše iseljene braće i sestara, posebno pripadnika vinkovačkog kraja, koji žive ovdje u inozemstvu, bit će dragocjena. Pozivamo ih sve da se ujedine u toj brizi i uključe u sveti posao očuvanja naše kulturne glazbene baštine. Vlč. Tadija obišao je mnoge svoje župljane, ovdje u našoj sredini, a kako je vidljivo iz fotografije, čak je dva puta (6. i 13.11.) predvodio koncelebracijsku službu Božju za cijelu našu misijsku zajednicu. Obišao je također podružnicu Marburg, gdje je 'plodila' njegova propovijed i kolekta za njegovu goruću potrebu. Kolekta je na zadovoljstvo sprovedena i u dvije njemačke župe, kojih zajednice imaju razumijevanja i sluha za probleme naših domovinskih obnova i gradnji po župama i crkvama. Ovim putem svima: i našima i Nijemcima od srca zahvaljujemo za svaki darovani pfenig pomoći i bratske solidarnosti s našom Crkvom.

Priopćio: Marinko Goranić

Susret hrvatske katoličke mladeži u Bavarskoj

U znaku sv. Ivana don Bosca

U subotu, 22. listopada o. g., hrvatske kat. misije u Bavarskoj priredile su već tradicionalni susret hrvatske kat. mladeži. Domaćin i glavni organizator ovogodišnjeg sureta bila je Hrvatska kat. misija u Nürnbergu, koju vode hrvatski salezijanci. Budući da je susretom obilježena i 100. obljetnica smrti sv. Ivan don Bosca, utemeljitelja Družbe salezijanaca, cijeli se susret održao pod znakovitim motom: „Daj mi dušu, drugo uzmi“. Te Don Boscove riječi bile su i okvirna tema cjelodnevnog susreta, a bile su ispisane i na prigodnom plakatu u dvorani hrvatskog kat. centra.

Susret je započeo predavanjem o životu i djelu ovog sveca i velikog prijatelja mladih, koje je održao domovinski gost vel. **Anto Stojić**, odgojitelj salezijanskih novaka. Predavač je veoma jednostavno predstavio lik sv. Ivana don Bosca, a crticama iz njegova života zgodno ga približio mladima, koji su pažljivo saslušali to kratko ali korisno predavanje.

Svečano misno slavlje predvodio je, uz sudjelovanje gotovo svih misionara Bavarske, novi voditelj Hrvatske kat. misije u Nürnbergu vel. **Niko Šošić**. Tom zgodom on je mladima uputio i prigodnu riječ. Posebni



Nürnbergskom dvoranom u koju se okupila hrvatska mladež iz Bavarske dominirala je slika Don Bosca i njegova poznata riječ: „Daj mi dušu, drugo uzmi“

ton misnom slavlju dali su mladi iz Münchena svojim sviranjem i pjevanjem. Vrijedan je spomena i prikazni mimohod mladih – predstavnika misija – koji su u narodnim nošnjama na oltar prinijeli darove: kruh i vino, kalež, cvijeće, Bibliju i torbu punu školskih knjiga, alat, košaru plodova voća i povrća, torbu s hrvatskom zemljom i kamenom.

Uz prikazne darove mladi su Bogu izrekli i prigodne molitve vjernih, koje su sami za tu zgodu sastavili.

Uz obilnu duhovnu hranu nije manjkalo ni tjelesne okrepe, koju su priredili obilno i

ukusno domaćini iz misije Nürnberg. U popodnevnoj pauzi mladi iz Nürnberga spremno su i rado pokazali gostima kulturne znamenitosti svoga grada. I u kulturno-zabavnom programu mladi iz misija u Bavarskoj imali su glavnu riječ. Sami su sa svojim voditeljima piredili bogat i raznovrstan program. Oko 500 mladih ove regije korisno se i ugodno zabavilo i na ovogodišnjem svom susretu. Na ozarenim mladenačkim licima radost, a u srcima i želja: bilo nam je lijepo i vidimo se opet dogodine na istom susretu negdje u prostranoj i lijepoj Bavarskoj!

M. B.

Katolički nagovori na WDR-u tijekom 1989. godine

U prostorijama Hrvatskoga naddušobrižničkog ureda u Frankfurtu održana je 29. studenoga 1988. godine sjednica hrvatskih navjestitelja duhovne riječi putem radija i predstavnika najveće njemačke radio-postaje WDR-a iz Kölna – p. **H.J. Burbachom**, katoličkim opunomoćenikom za televiziju i radio pri WDR-u, g. **H. Wesselerom**, voditeljem Jugoslavenske redakcije pri istoj radio-postaji i g. **I. Pavelkom**, redaktorom u spomenutoj redakciji. Hrvatski su radio-propovjednici insistirali na tom da WDR omogući emitiranje duhovne riječi na hrvatskom barem svake subote i izrazili u ime svojih vjernika negodovanje zbog kasnog emitiranja programa. U tom smislu pokušat će se organizirati skupni prosvjedi, pismeni dakako. Sastanak je protekao harmonično. Neke sugestije radio-propovjednika uzeli su predstavnici WDR-a vrlo ozbiljno. Naredni sastanak zakanan je za 4. prosinca 1989. godine. Potom su određeni nadnevci emitiranja

duhovne riječi na hrvatskom u slijedećoj godini. To izgleda ovako:

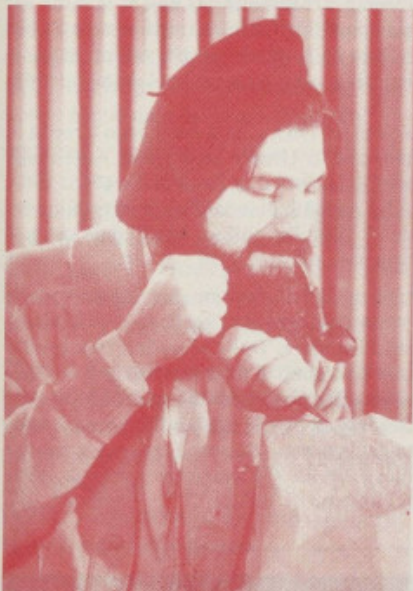
14. 1. 1989.: p. **Josip Bebić**, Köln
 4. 2. 1989.: p. **Miroslav Barun**, Baden-Baden
 8. 2. 1989.: vlč. **Ante Kutleša**, (Čista srijeda) Braunschweig
 25. 2. 1989.: p. **Bernardo Dukić**, Frankfurt / M.
 18. 3. 1989.: p. **Mato Kljajić**, Aachen
 26. 3. 1989.: mons. **Ante Jurić**, nadbiskup (Uskrs)
 8. 4. 1989.: p. **Mirko Gregov**, Gelsenkirchen
 29. 4. 1989.: vlč. **Ante Kutleša**, Braunschweig
 14. 5. 1989.: p. **Bernardo Dukić** i ep. **Laurentije** (Duhovi)
 20. 5. 1989. p. **Ignacije Vugdelija**, Frankfurt / M.

24. 5. 1989.: p. **Mato Kljajić**, Aachen
 10. 6. 1989.: p. **Pavao Žmire**, Stuttgart
 1. 7. 1989.: p. **Mirko Marić**, München
 22. 7. 1989.: p. **Josip Bebić**, Köln
 12. 8. 1989.: p. **Miroslav Barun**, Baden-Baden
 2. 9. 1989.: p. **Bernardo Dukić**, Frankfurt / M.
 23. 9. 1989.: p. **Mato Kljajić**, Aachen
 14. 10. 1989.: p. **Mirko Gregov**, Gelsenkirchen
 4. 11. 1989.: vlč. **Ante Kutleša**, Braunschweig
 25. 11. 1989.: p. **Ignacije Vugdelija**, Frankfurt / M.
 16. 12. 1989.: p. **Pavao Žmire**, Stuttgart
 25. 12. 1989.: mons. **Srećko Badurina**, biskup (Božić)
 30. 12. 1989.: p. **Mirko Marić**, München
 27. 1. 1990.: p. **Josip Bebić**, Köln

„Narod koji je u tmini hodio, svjetlost vidje veliku”

(Iz 9,1)

Ovih smo dana susreli u njemačkoj župnoj crkvi Sv. Kilijana u Wiesbadenu **fra Joakima-Jakija Gregova**, člana Provincije sv. Jeronima (Zadar), rođenog u Pašmanu 1952. godine, gdje na velikim drvenim ploham, koje će krasiti prezbiterij spomenute crkve, urezuje likove za ilustraciju vizije Izaije proroka: „Narod koji je u tmini hodio, svjetlost vidje veliku”.



Fra Joakim Jaki Gregov u „svom elementu”

Zamolili smo ga da za čitatelje „Žive zajednice” rekne nešto o sebi, svom životu, školovanju, radu, djelu, na što je već hrvatski Južnjak rado pristao.

■ *Ti se već dugo godina baviš kiparstvom, u domovini i inozemstvu. Kako je sve to počelo, koji su ti uzori u tom poslu i u kojim si sve mjestima pretakao svoju franjevačku dušu u drvo, kamen, gips, boju? Što te najviše nadahnjuje, koje ti se tvoje djelo najviše sviđa i kakvi su ti planovi?*

– Kiparstvom se bavim još od ranih dana. Uglavnom, to su bile modelacije u glini i iz tog vremena sačuvano je nekoliko likova. Međutim, prvi javni rad, reljef u drvu na temu križnog puta, napravio sam 1977. g. za franjevačku crkvu u Hvaru.

Od tada sam stvorio podosta kiparskih likovnih djela u različitim tehnikama, dok sam ujedno učio restauraciju u „Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika kulture” kod majstora Alača i Dobroševića. Zatim, po završetku studija teologije i filozofije, diplomirao sam iz sakralne umjetnosti obradivši religiozne teme u slikarstvu **Ive Dulčića**. Nakon toga otišao sam u Rim gdje sam pri različitim institucijama studirao kiparstvo, a zadnje četiri godine proveo sam na „Scuola Arti Ornamentali”. Završio sam kiparstvo u klasi prof. Bernarda Marie Ciaccia.

Za vrijeme boravka u Rimu (6 godina) radio sam za mnoge crkve po svijetu. Tako npr. za hrvatsku crkvu u New Yorku, Manhattanu, Generalnoj kuriji TOR u Rimu, za hrvatsku crkvu u Montrealu, u Londonu Ontario, a također u Wiesbadenu, u crkvi sv. Kilijana.

Ovi radovi ovdje u Wiesbadenu, spomenut ću posebno, zaslužuju pažnju koliko po umjetničkom dojmu toliko i po tome što su prigodno ostvarenje u prigodi 50. obljetnice gradnje crkve. Te plohe koje su kao zadani prostor, upravo su bile povod za ova ostvarenja. Četiri plohe veličine 3 x 2 m, rađene su na temu „Povijest spasenja i otkupljenja”. Prve dvije plohe prikazuju proročanstva Izaije proroka „Narod koji je u tmini hodio, svjetlost vidje veliku. I dogodit će se na kraju dana”.

Treća ploha je pojava velikih redova u svijetu (franjevci, benediktinci, dominikanci itd.).

Četvrta ploha sadržava lik Blažene Djevice Marije, Kraljice neba i zemlje.

Župnik župe Sv. Kilijana p. Rafael-Jakov Romić, inače ljubitelj lijepih umjetnosti, pozvao me je i omogućio mi da baš ovdje mogu ostvariti, po mom mišljenju, ovo velebno djelo.

Također još po mnogim gradovima u domovini i svijetu radio sam u različitim kiparskim tehnikama, i to se uglavnom nalazi po crkvama, samostanima i

privatnim galerijama ili kod mojih prijatelja.

Pitate me koje mi se djelo najviše sviđa. Paradoksalno zvuči, ali, najviše mi se sviđa ono što još imam samo u ideji. Svakog iskonskog umjetnika nadahnjuju neprolazne vrednote a te se redovito susreću u Bogu. I tako Bog svedržitelj pruža čovjeku svednevice sve ono što ga oplemenjuje. I čovjek mora, ukoliko živi u Bogu, istisnuti iz sebe sve ono lijepo i plemenito čime ga je On obdario. Nastojim ljepotu i dobrotu staviti kao temelj svakog likovnog ostvarenja.

■ *Čuli smo da si sa svojim ostvarenjima sudjelovao na više međunarodnih izložbi. Gdje je to sve bilo i kako Te je primila, tj. ocijenila stručna likovna kritika? Da li si dobio kakvu nagradu?*

– Dakako, kada se radi tad se nešto i uradi. I onim što si uradio možeš se prezentirati svijetu – preko izložbi, a tih je bilo podosta: Rim, Wiesbaden, Köln, Montreal. Na Bienalu Lazia u Rimu, 1981. g., pripala mi je premija za kiparstvo, a jednu veliku izložbu imao sam prošle godine u Montrealu – jedno 80-tak radova. Izložbu je kritika izvrsno primila, a otvorio ju je osobno ministar za multikulturalizam Kanade u nazočnosti još dvojice ministara, likovnih kritičara i kustosa muzeja.

■ *I na kraju: reci nam što je po Tvojem mišljenju likovna umjetnost ili jednostavnije: što je umjetnost uopće.*

– Umjetnost je djelatnost ljudskog duha kojeg svaki čovjek posjeduje, kojeg izražava onoliko koliko ga osjeća. Osjećaji su sastavni dio svake kreacije, a svaka kreacija odaje intenzitet jednog duha te pretočena u vizuelne objekte u duši drugog promatrača stvara sliku samo njemu svojstvenu koju dotični promatrač vidi samo na svoj način. U umjetnosti nema normi, nego svaka impresija postaje osobna ekspresija. Postoje zakoni između lijepog i ružnog, između dobrog i lošeg i svi ti kvazi-propisi formiraju pojam umjetnosti.

Razgovarao: Iv.

Kako me je gosp. Markota osramotio?

– Osvrt na „Malu povijest...“, br. II, str. II

U svom suživotu s ljudima sklon sam vjerovanju da su ljudi dobri, istinoljubivi, sve dok protivno ne iskusim. Kad čitam novinarske tekstove, posebno mišljenja, onda sam kritičan. Ali podatke, koji se daju provjeriti, smatram pouzdanim, pa se i, prema potrebi, njima poslužim. Tako je to bilo i s tvrdnjom gosp. Markota „U Njemačkoj je još uvijek na snazi jedan prastari zakon za strance. U svom prvom izdanju potječe iz Hitlerova doba...“ („ZZ“, br. 6, str. 17). U Herzogenrathu (kod Aachena) zasjedala je skupina osoba, 99, i razmišljala o osnivanju „Građanskog komiteta za pravo na komunalne izbore za strance.“ Bili su pozvani: sve političke stranke, sindikat, Crkva, društva stranaca i pojedinci koji su zainteresirani za zajedništvo sa strancima i njihovu ravnopravnost. Bilo je govora i o Nacrtu novog zakona o strancima. I ja sam se javio za riječ i govorio o Zakonu „iz Hitlerova doba“. Onda se javio za riječ jedan advokat i rekao ono što sam i napisao u „ZZ“, br. 10, str. 18, naime, da on potječe iz Adenauerova vremena (1965.). Ovo je i bio razlog moga pisanja o „Nacrtu novog Zakona o strancima: da ispravim tu „bombastičnu konstataciju“, kako je u svom odgovoru naziva gosp. Markota, a i da usput kažem nešto konkretno o Nacrtu na osnovu Nacrta. Nije mi bila namjera prozivati bilo koga (to je sada u modi), nisam ni spomenuo gosp. Markotu, nego sam samo želio „tiho“ ispraviti krivu tvrdnju. Moja dobronamjernost potakla je gosp. Markotu na pisanje „Male povijesti njemačkih zakona za strance“, i u njoj me on proziva šest puta. Mislio sam da ću u kratkim crtama saznati nešto više o povijesti Zakona o strancima, ali to nije bilo slučaj, a valjda ni namjera.

A sada o tvrdnjama u „Maloj povijesti...“:

1. Zakon o strancima od 1965. je prema gosp. Markoti iz Hitlerova vremena, jer:

- a) on je imao svoga prethodnika iz 1951. (Ausländerpolizeiverordnung);
- b) Naredba iz 1951. „stavljajući na snagu“ Zakon od 1938;
- c) „A dobro se zna tko je u to vrijeme bio u Njemačkoj na vlasti.“ Dakle, Zakon je od 1965., iz Hitlerova vremena.

Zakon od 1965. imao je svoga prethodnika, a iz 1951. svoga, ali i 1938. svoga, a ovaj opet, „ako ćemo tjerati mak na konac, trebalo bi spomenuti da prvu Uredbu (mislim da se radi o Naredbi – M. K.) o strancima nalazimo već u prošlom stoljeću (1899.) u Dortmundu – to je tzv. Uredba rudarske policije“.

Je li baš tako?

Prvi Zakon o strancima pojavio se 12. 10. 1867. „Gesetz über das Passwesen des Norddeutschen Bundes“. Donio je veću slo-

vodu kretanja za Nijemce i bitna olakšanja za inozemce (strance). Pooštren je početkom 1914. (Prvi svjetski rat).

Drugi Zakon o strancima: „Preussische Ausländerpolizeiverordnung“, od 27. 4. 1932., sadržavao je „više liberalne, inozemcima naklonjene tendencije“ (Hans-Peter Mengele, Ausländerrecht, str. 25).

Ova Naredba (zakon) služila je kao uzor za „Gesetz über Reichsverweisungen“, vom 23. 3. 1934 i za „Reichs-Ausländerpolizeiverordnung vom 22. 8. 1938“.

Prvi Zakon o strancima (1867.) bio je dokučio obvezu putnice i vize (a ja ni danas ne mogu dobiti vizu za Francusku, dok nemam dokaza gdje ću boraviti.)

2. U svom članku sam rekao da Zakon o strancima potječe iz Adenauerova vremena (1965.). Gosp. Markota me ispravlja i veli „ne vrijeme za kancelarstva K. Adenauera, nego L. Erharda“. Ovo je točno, ali ja nisam upotrijebio čudni pojam „u vrijeme za kancelarstva“, nego samo „Adenauerovo vrijeme“. Adenauerovo vrijeme i kancelarstvo su dva različita pojma. U tjedniku „Danas“, br. 352, od 15. studenog 1988., bio je naslov: „George Bush, Reganizam bez Reagana. Tako se može reći i za kancelarstvo L. Erharda.“

3. Pojam „Ermessen“ preveo sam s „uvidavnost“, i to ne slučajno, nepromišljeno. Dr. Šamšalović, „Njemačko-hrvatski rječnik“, prevodi riječ „Ermessen“ s: rasuđivanje, ocjena, mišljenje, sud; Ermessen überlassen = prepustiti čijoj uvidavnosti (čijem sudu),

a nigdje nema pojmova „procjena, cijena“, koje gosp. Markota predlaže. Hrvatski pojam „uvidavnost“ dolazi od riječi vidjeti u, uvidjeti, biti uviđavan, imati razumijevanja. A upravo se o tome radi u NACRTU: činovnik, službenik treba biti uviđavan u potrebe, dobrobit njemačkog naroda, kad donosi odluke o strancima koje su njemu prepuštene. Rekao sam odmah dalje: „Uvidavnost se uvijek ravna prema Nijemcima.“ Prijevod smatram i sada ispravnim, a svjestan nedostatka hrvatske pravne terminologije – mi je stvaramo – a i da to ne bi netko krivo shvatio, donio sam i njemački pojam u zagradi.

4. Prvi član Uredbe za strance iz 1951. glasi: „Der Aufenthalt wird... den Ausländern erlaubt, die nach ihrer Persönlichkeit und dem Zweck dieses Aufenthaltes... die Gewähr dafür bieten, dass sie der ihnen gewährten Gastfreundschaft würdig sind“ (prema V. Markoti). „U kojem je duhu sastavljena ova rečenica, mislim da nije potrebno dalje objašnjavati“, veli on dalje. A isti stil je prema njemu i u Zakonu od 1965.

Zakon od 1965. g. je strožiji nego Uredba iz 1951., jer u Uredbi stoji: „Der Aufenthalt wird erlaubt“, a u Zakonu od 1965. stoji: „Die Aufenthaltserlaubnis darf erteilt werden.“ U prvom slučaju znači „daje se“, a u drugom „smije se dati“.

Ipak mislim da nije pametno, a ni pošteno, u ovom Zakonu tražiti nečiji duh. To bi bilo u stilu Dedijera. Treba se upitati koja zemlja ima liberalniji Zakon o strancima od Njemačke. Meni su poznate samo Nizozemska i Švedska. A prva je imala kolonije, pa je tolerantnija prema strancima, a druga je useljenička zemlja. Takvo pisanje o jednom zakonu nikome ne koristi.

Mato Kljajić



Karitasovi socijalni radnici pri misijama imali su, imaju i imat će pune ruke posla, jer „teških slučajeva“ ima, nažalost na pretek. Na slici obitelj Kuran koja je nedavno izgubila majku, odnosno suprugu. Petero djece ima sada u ocu i majku i oca. I oni su, na prijedlog soc. radnika g. Čirka, došli na obiteljski seminar u Gomadingen (v. str. 16).

Div Alkion i sv. Nikola



Oko zabavišta lepršaju prve pahuljice, ostaju umorne ležati pa brzo obijele dvorište i krov. Fra Jure, s plaštem oko ramena, „mitrom“ na glavi, stoji pred djecom i roditeljima pa se nevoljko smije u dugu bradu. Dok djeca pjevaju nikolinjske pjesme, sestra Kruna mu već gurne na stolić „knjigu grijeha“ a misli u sebi: „Bog vidi ja nesritnog Matu, kud se baš danas razboli, pa sad moram glumiti svetog Nikolu!“ Kao da sveti biskup iza njega stoji pa ga hrabri, osjeća se raspolovljen, kao dvije različite osobe: „Lako tebi, Niko! Al ja vako nepripravan, kako ću sad?“ Biskup iza njega kao da zapovijeda: „Reci dci koju riču viri u Boga i o nama svecima! Siti se borbe Herkula s divom Alkionom!“

Iako mu je voditeljica vrtića naložila da govori samo ono što stoji u knjizi i da nijedno dijete ne zaboravi, fra Jure sluša biskupa iza sebe: „Ne samo nabrajati dječje greške!“ Onda se prepadne: „Niko moj, a kako ću sad, kad ovdje ima pravoslavni, evangelika i muslimana?“

Dječji vrtić naše misije posjećuju mahom mališani iz Hrvatske i Italije, al i pravoslavna te evangelička djeca, a i muslimani iz Bosne i Turske. Časne sestre nikog ne „pokrštavaju“, ali kod vjerskih fešta svi oduševljeno sudjeluju i pjevaju crkvene himne.

Nakon par imena, ukora i darova, fra Jure se stalno vraća na svoju temu: „Dico, znate što su sveci? Govore vam roditelji neki puto o njima?“ Živahni Marko odmah skoči uvis: „Jest, ćaća priča o Beckenbauru il Titu, a mama obožava neku Marilin!“ Fra Jure se snebiva, a biskup Nikola iza njega se smije: „Ma nisu to naši sveci, dico! Uzmite danas svetog Nikolu, pri više od tisuću lita biskup Smirne u Aziji. Il svetog Franu, pa svetog Antu iz Padove, al i našeg fra Leopolda Mandića, prid pet lita dignutog na oltare.“

Najednom se sjeti sestre Anke. Neka bakica – pričala mu Anka – stoji pred novim oltarom svetog Leopolda, al kako miješa svece i careve, uzvikne glasno: „O sveti Napoleone, čuvaj cili narod rvacki!“

Sestra Kruna ga gurne, da nastavi „knjigu grijeha“. „Čujem, dico, da se na dvo-

rištu vrtića znate posvadit pa i potuć. To ste sigurno vidili u kakom bidnom video-filmiću, je l'to istina, Marko?“

Marko i svi veći odmah su pod „svetim Nikolom“ prepoznali fra Juru pa se smijuckaju, al Ivica i oni najmanji velikim očima gledaju u biskupa pa se čude kako ih sve pozna po imenu. Kad fra Jure završi i podijeli darove, djeca sjednu bučno na pod, otvore paketiće pa se glasno vesele.

Dok vani na trgu gore svjetiljke na borićima u mraku, a iz blize robne kuće zvučnici galame „Stille Nacht“, fra Jure će šutke nevidljivom Nikoli iza sebe: „Drvo se savija dok je mlado. Mali Ivica vavik sidi mirno u svom čošku, a Marko neprestano viče: Ja sam prvi! Ja san pobidija! Zato triba Ivicu za život hrabrit, a Markoti posić pandže. Baš ka kod odrasli! Po jutru se dan poznaje.“

Kad je svršio službeni program, fra Jure se raskomoti pa priča: „Narod veli: Što mu na umu, na papir baci. Evo me sveti Nikola stalno gurka da pričam o divu Alkionu. A sveti Nikola nije samo noću baca kroz prozor zlatne jabuke sirotinim divojkama, neg je bija zaštitnik mornara u morskoj buri. U Bariju mu pomorci zato podigli, pri 500 lita, velebnu katedralu. Il eto sveti Anto: ne samo najučeniji čovik svog vrimenta, negdi pred 700 godina, neg nam uvik pomaže kad nešto izgubimo. Ka dite sam izgubija džepni nožić, najveće mi blago. Gledaj po travi, traži iza kamenja, ništa! Onda se pomolim Anti – u pet minuta sam ga naša!“

Djeca grickaju slatkiše. Ivica i oni manji strpljivo slušaju prediku, a Marko i njegova klapa galame oko nikolinjskih darova. „Reci im štogod pametnog o Bogu i viri!“, šapće otraga sveti Nikola Juri, „čemu si fratar? Sama mantija ne čini monaha! Misli na Alkiona!“ Fra Jure se prene. „Vi dva, Marko i Osmančiću, daj se smirite već, da vam kažem čudnu priču o Herkulu i Alkionu. Siguro ste na televiziji pratili junačka Herkulova dila i junaštva. Danas svaki idiot pozna sportaše, rok-pivače i glumice, al svece il ne zna il ih miša s vladarima – da i ne govorimo o Bogu i viri!“

Sad otvore uši i odrasli. „Čuj, narode, priču o divu Alkionu!“ počne fra Jure, al se onda predomisli. „Prvo ćemo drugče. Pitam ja vas: Zašto se danas narod sve manje obraća svecima, eto svetom Anti, da mu pomogne nač izgublenu viru otaca, ka ja za moj nožić, neg radije sluša sve one krive proroke, od svjedoka Jehove do drogiranih muzičara? Zato što sa svecima više ne znamo govorit, pokvarija nam se radio pa ne fatamo njiove vale, izgubili smo s njima dodir, kao ludi Alkion sa svojom zemljom!“

U dvorani svi užutili, skoro se čuje pad lakih pahuljica po dvorištu, a iza fra Jure sveti Nikola aplaudira: „Naprid vako, Ajduk će pobidit!“ Fra Jure će tiho i polako: „Tija dakle polubog, sin Jupitra, Herkul pobidit diva Alkiona, al je ovi, sve dok je staja u vezi s rodnom zemljom i nogama je dodiriva, iz nje prima nadnaravnu snagu.“

Onda Herkul odšlepa diva silom u drugu zemlju i brzo ga uništi, jer u tuđini ishlapila Alkionu sva snaga. Dico i narode moj, ne dajte se odvuć iz blizine Boga i svetaca, ostanite vavik s njima u dodiru! Evo, s dobrim svetim Nikolom, kojeg danas slavimo, s Antom, zaštitnikom izgubljeni stvari, s fra Leopoldom Mandićem! Ka šta malo dite u mraku ustrašeno fata maminu ruku, il ka šta pobožni puk uza se drži moći svetaca, a Padovanci dodirnu rukom nadgrobne ploče svetog Ante i Leopolda – tako i vi svi ostanite u dodiru sa svecima! Onda nikad nećete izgubit snagu vire!“

Usred tišine fra Jure sve pozdravi, potapša malog Ivicu, a nestašnog Marka strogo upita na izlasku: „Promjećuran si ka ono fra Stipan kad je stiga u fratre u Sinj! Štaš kašnje postat? Kolko ti je lit?“ Marko odvrati: „Pet!“ „A šta oš kašnje?“ „Postat ću šestogodišnjak“, Marko će kao iz puške.

Sveti Nikola iza fra Jure gromko se nasimje, dok se ovaj svlači u sobici. „Nu, Jure, vidiš da si me ipak dobro glumija!“ Fra Jure uzdahne olakšan: „Moj Niko, dvi glave su bolje neg jedna!“

Ivo Hladek

Weihnachten bei den Kroaten

Ähnlich wie bei anderen christlichen Völkern zählt die Weihnacht auch bei den Kroaten als hohes kirchliches und als das höchste volkstümliche Fest des Jahres. Dies trotz der staatlichen Verordnung nach dem Krieg zum gewöhnlichen Werktag erklärt. In den verschiedenen Landesteilen, ob im nördlichen Zagorje oder südlichen Dalmatien, auf den Adria-Inseln oder in Istrien, Herzegowina und Bosnien, im mittelmittelkroatischen Slawonien und östlichen Syrmium (wo der vor 1100 Jahren verstorbene Method zeitweise sein Bistum hatte), sind die Weihnachtsbräuche der Kroaten sehr unterschiedlich und mit manchen Einflüssen der Nachbarvölker. Ein typisch kroatisches Weihnachtssymbol ist jedoch überall präsent: **im Schächten gewachsener Weizen** (etwa 20 cm), verbunden mit der rot-weiß-blauen Trikolore, die eine Bindung und

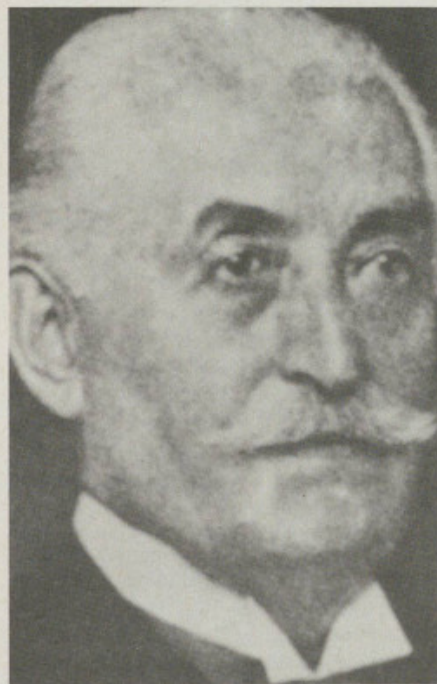
Gemeinschaft in Jesus darstellt. Weizen = tägliches Brot und Eucharistie!

Meist in den nördlicheren Landesteilen wird ein **Tannenbaum** geschmückt, aber eine **Krippe** darf nie fehlen. Ein gemeinsames Weihnachtsgut sind ca. drei Dutzend, z.T. jahrhundertealte, kroatische **Weihnachtslieder**, die, nicht wie in Deutschland vor dem Heiligabend, gesungen werden. Denn in der Adventszeit werden nur die Adventslieder gesungen! Annähernd zwanzig kroatische Weihnachtslieder sind noch aus der Zeit der österreichisch-ungarischen Monarchie ins Deutsche übersetzt! Das populärste: „Narodi nam se Kralj nebeski“ – „Uns ist der himmlische König geboren.“ Sretan Božić in Nova godina! bedeutet in kroatischer Sprache: Frohe Weihnacht und das Neue Jahr!



Ein neuer Anfang

Vor 60 Jahren starb in Berlin der bekannte kroatische Schriftsteller und Dichter Vladimir Fran Mažuranić. Am 19. No-



Vladimir Fran Mažuranić, „kroatischer Turgenjev“

vember dieses Jahres wurde in Berlin, im Haus wo Mažuranić lebte, eine Erinnerungstafel eingeweiht. Bei der Feier war auch Frau Barbara John, die Senatsbeauftragte für Ausländerfragen in Berlin, anwesend. Sie sagte:

„Meine sehr geehrten Damen und Herren, liebe kroatische Berliner!

Heute findet hier etwas ganz Außergewöhnliches statt. Es ist sehr selten, daß auf einer Berliner Straße – Kreuzberger Straße –, Dichtung zitiert wird und es ist auch sehr selten, daß Erinnerungstafeln an Literaten der Weimarer Republik – zum ersten Mal der Öffentlichkeit freigegeben werden. Das haben wir Ihnen, liebe kroatische Berliner, zu verdanken, denn Sie haben gesucht und sind fündig geworden, und haben damit nicht nur den Blick auf einen Ihrer großen Söhne freigegeben, sondern auf eine sehr fruchtbare Zeit des Berliner Geisteslebens. Die Weimarer Republik hat ja viele internationale Literaten zusammengeführt, es gab einen regen Gedankenaustausch unter ihnen – dazu gehörte auch **Fran**

Mažuranić. Jeder weiß, wie schwierig es damals war, in dieser Zeit zu schreiben und davon zu leben. Das war kaum möglich. Um so bewundernswerter ist es, wenn sich Menschen zur Tätigkeit eines freien Schriftstellers entschlossen haben. Sie wissen auch, daß nach der Weimarer Republik unter dem Naziterror, dieser freie Gedankenaustausch in Berlin nicht mehr möglich war. Es ist bedauerlich, daß auch nach dem Krieg, dieses rege schriftstellerische Leben – nicht mehr anzutreffen ist. Aber, ich habe da eine große Hoffnung: auch durch die Zuwanderung von Minderheiten aus Südost-Europa kommen Künstler, Schriftsteller und Literaten in die Stadt. Und deshalb ist es ein wichtiger Moment für Kreuzberg aber auch ein großer Augenblick für Berlin: vielleicht gelingt es auch dieser Zuwanderung, Berlin wieder zu einem Mittelpunkt des literarischen Lebens zu machen. Vielleicht ist es heute ein kleiner neuer Anfang. Ich bin selbst in Kreuzberg geboren und war immer ein wenig stolz darauf, Kreuzbergerin zu sein. Mit diesem Wissen um das Leben und das Werk dieses kroatischen Dichters, gibt es auch dafür einen neuen Grund. Hvala lijepo!”

Scholl + Klug Druckerei GmbH · 6082 Mörfelden-Walldorf 1

Postvertriebsstück 1 F 2384 E Gebühr bezahlt:

**ZZ ZIVA
ZAJEDNICA**

Herausgeber:
**Kroatisches
Oberseelsorgeamt
in Deutschland**

6000 Frankfurt a.M. 50

An den Drei Steinen 42, Tel. (069) 54 10 46

Verantwortlich: Pater Bernardo Dukić

Redakteur: Pater Ignacije Vugdelija

Redaktionsrat: Ivo Hladek, p. Mato Kljajić,
Stanka Vidačković,
p. Stjepan Maleš

Jahresbezugspreis: DM 10,- + poštarina

Bankverbindung: Konto Nr. 129072 bei der
Stadtsparkasse Frankfurt (BLZ 500 501 02)

Satz: Fotosatz Service Bauriedl
6082 Mörfelden-Walldorf 2

Druck: Scholl + Klug Druckerei GmbH
6082 Mörfelden-Walldorf 1

**XVIII susret hrvatske katoličke mladeži i biblijska olimpijada
Frankfurt/Offenbach, 28.–30. travnja 1989. godine**

DJELA APOSTOLSKA I „RADOST I NADA”

(Gradivo i pitanja za biblijsku olimpijadu)



Plečnik: medaljon Kraljice Hrvata, bronza 1937 (25 x 25)

Kršćani su obično molili stojeći, uzdignutih ruku s otvorenim dlanovima – kako se vide naslikani molitelji (Crkva – Marija) u katakombama i kako je Krist raširio ruke na križu.

Frankfurt/M., prosinac 1988.

DJELA APOSTOLSKA I „RADOST I NADA”

Za narednu Biblijsku olimpijadu hrvatske katoličke mladeži u SR Njemačkoj, koja će se održati 1989. godine u Frankfurtu, donosimo gradivo s pitanjima. Gradivo se sastoji od dva velika dijela: 1) tekstova novazavjetne knjige **Djela apostolskih** i 2) dijelova pastoralne konstitucije II vatikanskog sabora o Crkvi u suvremenom svijetu „**Radost i nada**”. Ni sveta knjiga **Djela apostolskih**, niti **Radost i nada** II. vatikanskog sabora nisu doneseni u cijelosti. No, najvažniji izvaci iz obaju spisa našli su svoje mjesto na slijedećim stranicama našega lista. Sastavljače ovoga izbora tekstova zanimao je posebno život prve Kristove zajednice, njezin odnos prema bogoštovlju, poganima, židovstvu, Samarijancima, ateistima, kulturi, društvu i društvenoj vlasti te socijalnoj problematici s jedne strane, a s druge:

htjeli su navođenjem stavki koncilskoga dokumenta pokazati kako današnji kršćanin mora živjeti svoje vjerničko poslanje da bi bio uistinu Kristov i crkveni čovjek, katolik naših dana. Tako će objavljena Božja riječ u Lukinim Djelima apostolskim dobiti po koncilskom učenju svoj suvremeni, konkretni i toliko potrebn oblik.

Sastavljači ovoga gradiva i pitanja duboko su uvjereni da će ove stranice biti od velike ljudske, kršćanske i duhovne koristi svima koji ih budu čitali i učili – kako mladima, tako i starijima. Duboko su svjesni smionosti pothvata kojega su se primili, ali se iskreno nadaju da će stotine i stotine vjernika rado zastati nad ovim tekstovima koji im mogu pomoći da izrastu u zrele i odgovorne Isusove učenike. A to je, na kraju, cilj učenja vjere.

I Djela apostolska

Djela apostolska su jedna od knjiga Svetoga pisma Novoga zavjeta, nastala po nadahnuću Duha Svetoga i u određenim povijesnim, zemljopisnim, religioznim i socijalnim okolnostima. Stoga prije same razrade Djela apostolskih progovoriti ćemo vrlo kratko o Bibliji ili Svetom pismu općenito i učiniti jedan kratki uvod u sama Djela kako bi čitanje u učenje gradiva bilo lakše a sama sveta knjiga razumljivija.

1. Opći uvod u Sveto pismo

Sveto pismo ili bibliju možemo opisati kao **zbirku spisa koje Crkva priznaje nadahnutima od Duha Svetoga**. Ta se zbirka često naziva Pismom, Svetim pismom, Svetim knjigama i osobito Starim i Novim zavjetom. Riječ „biblija” koja se vrlo često upotrebljava za označivanje Svetoga pisma grčkoga je podrijetla, a znači „knjige” ili točnije „knjižice”. Kad kažemo da su knjige Svetoga pisma nadahnute od Duha Svetoga time ne potcjenjujemo ulogu samih pisaca svetih knjiga. Biblija kao cjelina potječe od Duha Svetoga, ali kao cjelina potječe i od ljudi, upravo onako kao što je, recimo, glazba potpuno proizvedena na glasoviru (klaviru) i potpuno dolazi od pijanista.

Iako se biblija može smatrati jednim velikim djelom u pravom smislu riječi, kojem je Bog autor, ipak s ljudskog stajališta ona uopće nije jedna knjiga, nego prava knjižnica ili još bolje, ona je književnost jednoga naroda kojega zovemo izabrani ili Božji narod.

Sveto se pismo dijeli na dva dijela: **Stari i Novi zavjet**. Hrvatska riječ „zavjet” dolazi od latinske „testamentum”, a označuje savez ili ugovor što ga je Bog sklopio s izraelskim narodom. Taj se savez (židovski „berith”) obnavljao više puta. Dolažak Sina Božjega označio je početak novoga vremena. Bog je sklopio novi i konačni savez, zapečaćen krvlju Kristovom, s Crkvom kao novim izabranim narodom koji je potekao iz staroga. Novi zavjet govori o ispunjenju Božjega plana s čovječanstvom i zato je Stari zavjet razumljiv samo u svjetlu Novoga.

Zbirka spisa Staroga i Novoga zavjeta sastoji se od 73 knjižice (46 Staroga, a 27 Novoga zavjeta), a napisane su, u djelovima ili cjelini, u dugom vremenskom razdoblju od 13. stoljeća prije Krista do 100. godine poslije njegova rođenja.

Što je Sveto pismo ili biblija i od koliko se dijelova sastoji?

Protumači značenje riječi „Zavjet” (Stari zavjet, Novi zavjet).

Sve su knjige Svetoga pisma važne jer sadrže Božju objavu, dakle Božju riječ.

Sveto je pismo napisano na hebrejskom, aramejskom i grčkom jeziku. Cijeli je Novi zavjet, izuzme li se Matejevo evanđelje, napisan na grčkom, iako je svim novozavjetnim piscima, osim Luki, materinski jezik bio aramejski. Isusov materinski jezik bio je također aramejski.

Knjige Svetoga pisma koje je Crkva priznala nadahnutima zovu se i kanonske knjige. Službeni prijevod Svetog pisma u katoličkoj Crkvi zove se Vulgata. Crkva u Hrvata ima nekoliko vrlo dobrih prijevoda Svetoga pisma.

Na kom su jeziku napisane knjige Svetoga pisma i koji je materinski jezik novozavjetnih pisaca?

2. Uvod u Djela apostolska

U knjizi Djela apostolskih, koja se tako naziva već od drugog stoljeća, njihov pisac izvješćuje uglavnom o djelovanju apostola Petra i Ivana, o Pavlovim misijskim putovanjima i događajima vezanima uz ta putovanja te o Stjepanu, Filipu, Barnabi i Jakovu. Iz prvih redaka se vidi da je Djela apostolska napisao pisac jednoga evanđelja. Tradicija kaže da je to bio Luka. On je rođen u Antiohiji od poganskih roditelja, obratio se na kršćanstvo, bio učenik sv. Pavla. Po zanimanju je liječnik. Djela apostolska je napisao između 80. i 90. godine poslije Isusova rođenja.

Tko je napisao Djela apostolska, kada i na kom jeziku?

Djela apostolska su jedna vrsta „misijske kronike“, a ne povijest prve Crkve. U središtu izvještaja ocrtan je put kako evanđelje Krista Gospodina preko Judeje i Samarije dopire do pogana. Ta misijska kronika sadrži tri glavna dijela: Crkva u Jeruzalemu, Crkva u Judeji i Samariji i Crkva među poganima. U Djelima apostolskim opisan je i Apostolski sabor u Jeruzalemu na kome su Barnaba i Pavao zajedno s okupljenim apostolima i starješinama donijeli odluku da se obraćenici iz poganstva ne moraju obrezati niti obdržavati propise židovskog zakona. To je bila jedna od najdalekosežnijih odluka prve Crkve.

Da bismo lakše čitali, učili i bolje pamtili Djela apostolska svetoga Luke, potrebno je znati nekoliko vrlo važnih pojmova i činjenica povijesno-zemljopisnog okvira u kojima je sama knjiga nastala.

a) **Izraelska država** koja je svoj procvat i vrhunac doživjela za vrijeme vladanja kralja Davida (oko 1000. g. prije Krista) i Salomona, njegova sina, izgubila je dio svoje samostalnosti za vrijeme asirskog (721.) i babilonskog (587.) osvajачkog pohoda. Godine 333. prije Krista Izrael, zemlju zvanu **Palestina** (po Filistejcima), osvajala Aleksandar Veliki. Helenističko razdoblje vladavine nad Izraelom traje do 63. godine prije Krista. Te godine Pompej osvaja Jeruzalem i uspostavlja rimsku vlast u Judeji (Izraelu). Palestina, zemlja Isusova i zemlja apostola i evanđelista postaje rimska okupirana pokrajina u kojoj posljednju pravno-političku riječ ima upravitelj, kojega imenuje car iz Rima. Isusa je na smrt osudio Poncije Pilat, carski upravitelj koji je svoje sjedište imao u Cezareji Primorskoj. Njega su naslijedili drugi upravitelji. I kad u Djelima apostolskim o njima, konzulima i sl. čitamo, moramo znati da se radi o nositeljima vlasti u okupiranom Izraelu. Te okupacije židovski narod nikada nije prihvatio. Zato će i podići bunu koju će 70. godine poslije Krista ugušiti Tito Vespazijan. On te godine razara Jeruzalem i uništava hram. Velik dio preživjelih Židova raspršit će se po cijelomu svijetu. Od 132. – 135. godine Židovi vode druge ustanak protiv Rimljana, koji će također biti ugušen, a mjesto hrama u Jeruzalemu biva pretvoreno u svetište boga Zeusa i rimskog cara Hadrijana.

Isprispovjedi ukratko povijest Izraela!

b) knjiga Djela apostolskih nastala je u ozračju židovske duhovne baštine i židovskog vjerskog shvaćanja (svi su pisci Novoga Zavjeta, osim Luke, Židovi). Zato je potrebno, pri čitanju Djela apostolskih, poznavati određene strukture židovske religije da bi se razumjela i pravilno vrednovala Lukina Djela apostolska.

U Djelima se često spominju **Dvanaestorica apostola**. Treba znati da je prva kršćanska zajednica osnovana u Jeruzalemu gdje se okupila skupina Galilejaca (iz židovske pokrajine Galileje – Isus je Galilejac!) koji su bili Isusovi apostoli i učenici. U nastanku i razvoju kršćanstva igra Galileja, a ne Judeja, presudnu ulogu.

Apostolima je bilo naređeno da čekaju Očevo obećanje u Jeruzalemu (glavni grad Izraela i pokrajine Judeje). Izlivanje Duha Svetoga na Duhove 30. godine poslije Krista označilo je rađanje Crkve, novoga Izraela. Dvanaestorica zauzimaju prvo mjesto u jeruzalemskoj zajednici. Njihov je položaj bio jedinstven zbog bliskosti koju su imali s Kristom. Od početka se priznavalo, i to spontano, da su dvanaestorica apostola temelj Crkve. Oni u prvoj Crkvi, kao kolegij na čelu s Petrom, obavljaju poglavarsku službu. Jeruzalemske su zidine imale dvanaest temelja a dvanaestorica predstavljaju novi Izrael s njegovih dvanaest plemena. Zauzeti su „službom riječi”. Zadaća im je bila da svjedoče za Krista „sve do kraja zemlje”, do Rima. To će učiniti Pavao, koji kasnije nadolazi, zajedno s Petrom. Silazak Duha Svetoga preobrazio je Dvanaesticu i one koji su bili s njima, a među njima je bila i Isusova majka Marija.

S Pavlom, „nedonoščetom” u apostolskom smislu, kao to on sam sebe naziva, Antiohija postaje izvorom misionarskoga kršćanskog širenja. Pavao, „trinaesti apostol”, Lukin junak iz Djela apostolskih, postaje utjelovljenjem širenja Crkve „sve do na kraj svijeta”, u ime apostolskog poziva, poziva Dvanaestorice.

Pri čitanju Djela apostolskih nailazimo na više mjesta na **farizeje**. Sama riječ znači „**odijeljeni**”, izbjegavali su miješanje u politiku, izdvajali su se od „običnog svijeta” i borili su se za Petoknjižje – knjige Postanka, Izlaska, Levitskog zakonika, Ponovljenog zakona i Brojeva – ali su se gubili u sitnicama. Prezirali su „obični puk”, no imali su visoke religiozne ideale. U odnosu na rimsku vlast bili su nezavisni. Oni su, može se reći, spasili židovstvo od propadanja.

Sam je apostol Pavao, prije obraćenja dakako, bio farizej. Farizeji su često puta bili slijepi za svoje vlastite pogreške. Zato ih je Krist oštro osuđivao. Pripadali su uglavnom srednjem društvenom sloju. Uz farizeje Djela apostolska nerijetko spominju i **saduceje**. Sama riječ označuje „sadicite”, potomke svećenika Sado-ka. Pripadali su bogatoj svećeničkoj aristokraciji i bili podosta konzervativni. Nijekali su uskrsnuće. Bilo im je važno da Hram dobro „funkcionira” i držali su se daleko od „mase”. Narod ih nije volio. Propašću Hrama nestaje ih iz povijesti.

Ne samo u Djelima apostolskim nego i u evanđeljima nailazimo na puno mjesta na **pismoznance** ili književnike. To su bili ljudi u Izraelu koji su s pravnoga, moralnog i teološkog stajališta vodili i poučavali židovsku zajednicu. Zvali su se „branitelji”, „učitelji Zakona”, „učitelji” i trebalo ih je oslovljavati s „rabbi” (učitelju). U Djelima apostolskim posebno je velik ugled imao pismoznana Gama-liel, Pavlov učitelj. U velikoj većini naginjali su učenju i držanju farizeja.

Zeloti. O njima je također govor u mnogim knjigama Novoga zavjeta. Tko su ti ljudi? To su bili gorljivi židovski rodoljubi koji su sebe smatrali izvršiteljima srdžbe Božje i sredstvom za oslobođenje židovskoga naroda od tuđe vlasti. Njihova prva pobuna bila je ugušena, ali je njihova partija sve to preživjela te su se njezini pripadnici smatrali ljudima koji svoju vjernost duguju samo Bogu, jedinom Gospodaru. Jedan od Isusovih apostola nosio je ime Šimun – Revnitelj, bio je dakle Zelot.

Nositelj duhovne vlasti u Izraelu, u vrijeme rimske okupacije, bilo je **Veliko vijeće**, **Sinedrij**, koji je za vladavine rimskih upravitelja (okupatora) poprimio točan oblik i zadaću. Bilo je to Vijeće svećenika i laika od 70 članova, ne računajući Velikog svećenika koji mu je službeno predsjedao (sjetimo se Kaifel). Članovi Sinedrija dijelili su se u tri grupe: poglavari svećeničkih obitelji, starješine koje su predstavljale laičku aristokraciju i pismoznanci. Ta treća grupa bila je farizejski usmjerena. Ostale su bile saducejski obojene.

Sinedrij je za vrijeme rimskih upravitelja imao značajnu vlast. Bio je nadležan za sve slučajeve prekršaja Petoknjižja, što je značilo građansko i religiozno područje, jer je židovstvo imalo samo jedan zakon. Sinedrij je imao na raspolaganju vlastito redarstvo koje je moglo kazniti prekršitelje. Moglo je donijeti i smrtnu kaznu, ali ju je morao potvrditi rimski upravitelj. Sinedrij (Veliko vijeće) imao je svoje sjedište u Jeruzalemu. Odluke Velikog vijeća bile su dostavljane židovskim skupinama diljem svijeta.

Osim toga, a to treba svakako znati, u nastajanju evanđeoskih i drugih tekstova Svetoga pisma imala je Sveta predaja posebno značenje.

Što znaš reći o službi dvanaestorice apostola u prvoj Crkvi?

Što znaš reći o farizejima, a što o saducejima?

Kaži svojim riječima tko su bili pismoznanci ili književnici u Novom zavjetu.

Što znaš kazati o Sinedriju ili Velikom vijeću?

Apostolska propovijed, naime, koja je na osobit način izražena u nadahnutim knjigama, morala se neprekinutim nastavljanjem sačuvati sve do dovršenja vremena. Stoga apostoli, predajući što su i sami primili, opominju vjernike da drže predaje koje su naučili i da se bore za vjeru koja im je jednom predana. I tako Crkva u svom naučavanju, životu i bogoštovlju postojano održava i svim naraštajima prenosi sve ono što jest, sve što vjeruje. To se zove Sveta predaja koja je sa Svetim pismom najuže povezana. Sveto je pismo riječ Božja, koju Sveta predaja prenosi u vrijeme i prostor. Crkva svoje vjerovanje crpi iz Svetog pisma i iz Predaje, jer oboje sačinjava sveti poklad Božje riječi koja ja povjerena Crkvi. Predaju uvijek prati djelovanje i nazačnost Duha Svetoga.

I kod nastajanja svetih knjiga (biblije) igrala je Sveta predaja veliku ulogu. Može se mirne duše kazati da evanđelja iznose vjeru (predanu, dakako) prve zajednice.

3. Dijelovi Djela apostolskih

Uzašašće

Kad to reče, bi na njihove oči uzdignut u zrak, i oblak ga ote očima njihovim. Dok su očiju uprtih u nebo gledali kako odlazi, najedanput stadoše kraj njih dva čovjeka u bijeloj i rekoše im: „Galilejci, zašto stojite i gledate u nebo? Ovaj isti Isus koji je uznesen na nebo između vas opet će se vratiti isto onako kako ste ga vidjeli da odlazi na nebo” (Dj 1,9–11).

Apostolski zbor

Tada se vratiše u Jeruzalem s gore zvane Maslinske, koja je udaljena od Jeruzalema jedan subotni hod. Čim uđoše u grad, uzidboše u gornju sobu gdje su redovito boravili. To bijahu Petar i Ivan, Jakov i Andrija, Filip i toma, Bartolomej i Matej, Jakov Alfejev i Šimun Revnitelj, i Jakovljevi brat Juda. Svi su ovi bili jednostavno ustrajni u molitvi zajedno s nekim ženama, Isusovom majkom Marijom i braćom njegovom (Dj 1,12–14).

Naknadni izbor dvanaestog apostola

U ono vrijeme Petar ustade te pred svom braćom – bilo je zajedno oko sto dvadeset osoba – reče: „Braćo, trebalo je da se ispuni Pismo koje proreče Duh Sveti na Davidova usta o Judi, koji je bio predvodnik onima što uhvatiše Isusa. On je pripadao nama i zadobio udio, to jest ovu našu službu. Ovaj je, sad, plaćom za nepravednost stekao njivu, ali je potom pao na lice i pukao po sredini tako da mu se prosula sva utroba...”

Prema tome, treba da bude skupa s nama svjedokom njegova uskrsnuća jedan od onih ljudi što su bili s nama sve vrijeme koje Gospodin Isus proveđe s nama, počevši od krštenja Ivanova do dana kad je uznesen između nas.”

Nato predložiše dvojicu: Josipa zvanog Barsabu s prezimenom Just i Matiju. Tada izmoliše ovu molitvu: „Gospodine, ti koji poznaješ srca svih ljudi, pokaži nam koga si od ove dvojice izabrao da preuzme mjesto ove apostolske službe s kojega je Juda odstupio i otišao u mjesto što mu pripada!” Tada im podijeliše kocke. Kocka pade na Matiju, i on bi pribrojen Jedanaestorici apostola (Dj 1,15–18 i 21–26).

Petrovo prvenstvo

A ja tebi kažem: Ti si Petar – Stijena, i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju, i Vrata pakla neće je nadvladati. Tebi ću dati ključeve kraljevstva nebeskog, pa što god svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebesima, a što god razriješiš na zemlji, bit će razriješeno i na nebesima” (Mt 16,18–19).

Ispunjeno obećanje – dolazak Duha Svetoga

Kad napokon dođe Pedeseti dan, svi bijahu skupljeni na istom mjestu. Tad iznenada dođe neka buka s neba, kao kad puše silan vjetar, pa ispuni svu kuću u kojoj su boravili. I ukazaše im se jezici kao od plamena, i razdijeliše se te nad svakog

Što je to Sveta predaja (tradicija)?

Djela apostolska govore da je Isus poslije uskrsnuća 40 dana poučavao apostole o kraljevstvu Božjem, a tek onda uzašao na nebo. Kako se dogodilo Isusovo uzašašće? Reci naizust što su rekla dva čovjeka u bijelom (anđeli) tom prilikom.

Isus je odabrao dvanaest apostola. Reci njihovih imena.

Kako je došlo do izbora dvanaestog apostola koji je trebao popuniti mjesto Jude izdajice?

U Djelima se apostolskim na nekoliko mjesta spominje kako Petar ustaje ispred svih apostola i preuzima ulogu poglavara. Petar je tako postupao jer ga je Isus imenovao poglavarom apostolskog zbora i temeljem svoje Crkve. Reci naizust Isusove riječi koje se nalaze u Matejevu evanđelju (16, 18–19).

Kako je Duh Sveti došao nad apostole i što je kod njih proizveo?

od njih siđe po jedan. Svi se oni napuniše Duha Svetoga te počеше govoriti tuđim jezicima, kako ih je već Duh nadahnjivao da govore (Dj 2,1–4).

Prva obraćenja

Kad to čuše, duboko se u srcu potresoše te rekoše Petru i ostalim apostolima: „Braćo, što da činimo?”

„Obratite se – reče im Petar. – Neka se svaki od vas krsti u ime Isusa Krista za oproštenje grijeha; tako ćete primiti dar – Duha Svetoga. Vama je, naime, ovaj obećani dar namijenjen, vašoj djeci i svima koji su daleko, koliko god ih pozove k sebi Gospodin, naš Bog.” Još ih je mnogim drugim riječima zaklinjao i opominjao govoreći: „Spasite se od ovoga pokvarenog naraštaja!” Oni, dakle, prihvatise njegovu riječ i krstise se. Tako se onoga dana pridruži Crkvi oko tri tisuće duša.

Oni su bili postojani u apostolskoj nauci, zajedničkom životu, lomljenju kruha i u molitvama.

Strah spopade svakoga, jer su apostoli činili mnoge čudesne znakove.

Svi koji prigriše vjeru držahu se zajedno i sve im bijaše zajednička.

Prodavali bi pokretna i nepokretna dobra i to bi dijelili svakom prema njegovoj potrebi. Kao što su svaki dan postojano – kao po dogovoru – bili u hramu, tako su po kućama lomili kruh i zajedno uzimali hranu vesela i priprosta srca. Hvalili su Boga i zato uživali naklonost svega naroda. A Gospodin je svaki dan pripajao Crkvi one koji se spasavahu (Dj 2,37–47).

Kada i kako su se dogodila prva obraćenja i krštenja?

Reci naizust bitne karakteristike života prvih kršćana.

Bratska zajednica. Prvi su se kršćani toliko međusobno voljeli da su se drage volje odriicali svojih materijalnih dobara i dijelili ih svakom pojedincu prema potrebi. Stoga su prodavali sve što su imali, a prihod donosili apostolima koji su vodili brigu da se on razdijeli najsiromašnijima. Takav oblik zajedničkog života, temeljen na uzajamnoj ljubavi, privlačio je pažnju vjernika svih vremena.

Lomljenje kruha. Tim je riječima istaknuto euharistijsko slavlje. Od početka kršćanstva ono je bitan i naročit izraz kršćanske općine. Odazivajući se Gospodnjoj zapovijedi, kršćani su počeli prinositi hvalu Ocu za djelo spasenja koje je bilo okrunjeno Isusovom smrću i uskrsnućem. Prema Lukinu izvještaju, prvi su kršćani slavili euharistiju u svojim kućama za vrijeme svagdašnjih blagovanja na koja su se okupljali radosna i priprosta srca. Kasnije, kad se općina povećala, počelo se pomišljati na posebna mjesta, crkve. Zajedničko blagovanje prve kršćanske zajednice zove se do dana današnjega grčkom riječju „agape”.

U Djelima se apostolskim spominje da je prva kršćanska zajednica bila postojana u lomljenju kruha. Što se pod tim podrazumijeva?

Što označava riječ „agape”?

Velik ugled prvih kršćana

A preko ruku apostolskih događali se mnogi čudesni znakovi u narodu, tako da su čak na ulice iznosili bolesnike te ih postavljali na postelje i nosila, da barem sjena Petrova, dok je on prolazio, padne na nekoga od njih. A i mnogi su dolazili iz gradova u okolici Jeruzalema i donosili bolesnike i one koje su mučili nečisti duhovi. I svi ozdravljahu. Svi su bivali zajedno u Salomonovu trijemu.

Od ostalih nitko se nije usuđivao doći k njima blizu, a narod ih je visoko cijenio. I sve više vjernika – mnoštvo muževa i žena – pridruživalo se Gospodinu (Dj 5,12–14).

Zašto su prvi kršćani uživali veliku naklonost i ugled kod naroda?

Ozdravljenje na vratima hrama

Petar i Ivan uzlazili u hram na molitvu u deveti sat, upravo kada su ljudi nosili nekog čovjeka hroma od rođenja. Ovoga su svaki dan postavljali pred hramska vrata zvana Krasna, da bi mogao iskati milostinju od posjetilaca hrama. Kako opazi Petra i Ivana, koji su upravo htjeli ući u hram, zamoli ih da mu dadnu milostinju. A Petar zajedno s Ivanom uperi u nj pogled pa mu reče: „Pogledaj u nas!” I on ih ponnjivo promatraše u iščekivanju da će od njih nešto dobiti. Tada mu reče Petar: „Ja nemam ni srebra ni zlata, ali što imam, to ti dajem: u ime Isusa Krista

Isripovjedi svojim riječima događaj ozdravljenja hromoga na vratima hrama.

Nazarećanina ustani i hodađ!" Ujedno ga uhvati za desnu ruku te ga podigne, a njemu odmah očvrсну stopala i gležnji, pa skoči, stane i počne hodati. Zatim s njima uđe u hram, hodađujući, poskakujući i hvaleći Boga. Tako ga je sav narod vidio kako hoda i hvali Boga. Ljudi prepoznaše da je to onaj koji je radi milostinje sjedio na Krasnim vratima hrama, te bijahu preneraženi i izvan sebe od čuđenja zbog onoga što mu se dogodilo (Dj 3,1–10).

Petrov govor u Salomonovu trijemu

Kako ozdravljenik nije ostavljao Petra i Ivana, sav se narod, preneražen, strča k njima u trijem zvani Salomonov. Kad to vidje Petar, progovori narodu: „Izraelci, zašto se čudite ovomu? Zašto ste uprli pogled u nas, kao da smo mi svojom snagom ili pobožnosti učinili da ovaj može hodati? 'Bog Abrahamov, Izakov i Jakovljevi, Bog otaca naših proslavi svoga Slugu' Isusa, kojega ste vi predali i kojega ste se odrekli pred Pilatom kad ovaj bijaše odlučio da ga oslobodi. Vi ste se odrekli Sveca i Pravednika. Tražili ste da vam se kao milosni dar dadne jedan ubojica, a začetnika života ubiste, koga je Bog uskrisio od mrtvih; tomu smo mi svjedoci. I zbog vjere u njegovo ime, upravo je njegovo ime očvrснуlo čovjeka koga vidite i poznajete. Da, vjera koja dolazi od njega vratila je ovomu potpuno zdravlje naočigled vas svih.

Kad ih dovedoše, staviše ih pred Veliko vijeće. Veliki ih svećenik upita: „Zar vam nismo oštro zabranili da učite o tome imenu? A vi ste, evo, napunili Jeruzalem svojom naukom i hoćete da bacite na nas krv toga čovjeka." „**Treba se više pokoravati Bogu nego ljudima** – odgovoriše Petar i apostoli. – Bog otaca naših uskrisio je Isusa, koga ste vi, vještajući ga na križ, ubili. Njega je Bog desnicom svojom uzvisio za Vođu i Spasitelja, da dadne Izraelu obraćenje i oprostjenje grijeha. Za ovo svjedočimo mi i Duh Sveti kojega je Bog dao onima koji mu se pokoravaju." Kad to čuše, vrlo se rasrdiše te ih nakaniše ubiti (Dj 3,11–16 i 27–33).

Savjet Gamalijelov

Tada ustade član Velikog vijeća, neki farizej imenom Gamalijel, učitelj Zakona i poštovan od svega naroda, te zapovjedi da te ljude malo izvedu van.

Zatim reče onima: „Izraelci! Promislite dobro što kanite učiniti s tim ljudima! Prije ovoga vremena diže se Teuda, izdajući se za nešto osobito, i uza nj pristade oko četiri stotine ljudi. On bi ubijen, a sve njegove pristaše bile su raspršene i uništene.

Poslije njega, u doba popisa pučanstva, diže se Juda Galilejac i povuče dosta naroda za sobom. I on poginu, a sve njegove pristaše biše raspršene.

A za ovo sada, kažem vam: prođite se tih ljudi i pustite ih! Jer ako njihov pothvat, ili njihovo djelo, potječe od ljudi, propast će, a ako potječe zbilja od Boga, nećete ga moći uništiti. Pustite ih, da ne dodete u sukob s Bogom" (Dj 5,34–39).

Ustanovljenje đakonata

U ono vrijeme, kako je rastao broj učenika, počeoše mrmljati Helenisti na Hebreje da se njihove udovice zapostavljaju u svakidašnjoj pomoći. Tada Dvanaestorica dozvaše k sebi učenike te rekoše: „Nije pravo da mi ostavimo riječ Božju pa da služimo za stolovima. Radije pronađite, braćo, među sobom sedam ljudi na dobru glasu, punih Duha i mudrosti, pa ćemo njih postaviti nad tim poslom, a mi ćemo se potpuno posvetiti molitvi i službi propovijedanja." Prijedlog se svidje svoj skupštini, te izabraše Stjepana, čovjeka puna vjere i Duha Svetoga, zatim Filipa, Prokora, Nikanora, Timona, Parmena, pa bivšeg obraćenika na židovsku vjeru Nikolu iz Antiohije. Njih postaviše pred apostole, a ovi pod molitvom položiliše na njih ruke (Dj 6, 1–6).

Urota protiv Stjepana

Stjepan, pun milosti i snage, činio je velike čudesne znakove u narodu.

Ali se digoše neki pripadnici sinagoge koja nosi naziv sinagoga Libertinaca, Cirenaca, Aleksandrinaca i onih iz Cilicije i Azije, te se počeoše prepirati sa Stjepanom. Ali ne mogoše odoljeti mudrosti i Duhu kojim je govorio.

Tada podgovoriše neke ljude da izjave: „Mi smo ga čuli gdje govori pogrđne riječi protiv Mojsija i Boga."

U čije je ime i čijom snagom ozdravio hromi pred hramskim vratima?

Reci naizust rečenicu Petra i apostola kojom se daje prvenstvo Bogu pred ljudima.

Po čemu je član Velikog vijeća Gamalijel ostao poznat sve do naših dana?

Drugi vatikanski sabor obnovio je đakonat kao trajnu službu u Crkvi. Kada je i u kojem povodu ustanovljena služba đakonata?

Prema predaji đakon je Stjepan prvi kršćanski mučenik. Ispričajte svojim riječima zašto su Židovi kamenovali đakona Stjepana i kako se to dogodilo.

Tako razdražiše i narod, i starješine, i književnike, zatim pristupiše k njemu, uhvatiše ga i izvedoše pred Veliko vijeće. Tu dovedoše lažne svjedoke koji izjaviše: „Ovaj čovjek neprestano govori protiv ovoga svetog mjesta i Zakona. Mi smo ga čuli gdje govori da će Isus, onaj Nazarećanin, razoriti ovo mjesto i promijeniti bogoslužje koje nam je predao Mojsije.”

Nato svi koji su sjedili u Velikom vijeću upru pogled u Stjepana i opaze da mu je lice poput lica anđeoskoga...

Dok su kamenovali Stjepana, on je ovako zazivao: „**Gospodine Isuse, primi moj duh!**” Zatim kleče i viknu jakim glasom: „**Gospodine, ne uzmi im ovo za grijeh!**” Kad to reče, usnu (Dj 6,8–15 i 7,59–60).

Apostoli u Samariji

Kad su apostoli u Jeruzalemu čuli da je Samarija primila riječ Božju, poslaše tamo Petra i Ivana. Kad oni siđoše Samarijancima, pomoliše se za njih da prime Duha Svetoga, jer još ni na jednog od njih ne bijaše sišao; bijahu samo kršteni u ime Gospodina Isusa. Tada Petar i Ivan položiše na njih ruke, i oni primiše Duha Svetoga (Dj 8,14–17).

Krštenje Etiopljanina

Anđeo Gospodnji reče Filipu: „Ustani i idi prema jugu, na put koji se spušta iz Jeruzalema u Gazu. On je pust.” Filip ustade i ode. I najedanput naiđe neki Etiopljanin, dvoranin, visoki dostojanstvenik kandake, etiopske kraljice, i nadglednik cijele njezine riznice. Hodočastio je u Jeruzalem te se vraćao kući, sjedeći u svojim kolima i čitajući proroka Izaiju. Tada Duh reče Filipu: „Hajde i primakni se tim kolima!” Kad Filip pritrča i ču da onaj čita proroka Izaiju, upita ga: „Razumiješ li baš to što čitaš?” „Pa kako bih mogao razumjeti ako me tko ne uputi?” odvrati on i pozva Filipa da se usigne i sjedne uza nj.

A odlomak iz Pisma koji je čitao bijaše ovaj:

„Vodili ga na klanje kao ovcu; kao što je janje nijemo pred onim koji ga striže, tako on ne otvara usta svojih.

Zbog njegova poniženja dignuta mu je (smrtna) osuda. Tko će opisati sudbinu njegovu? Jer se život njegov sa zemlje podiže’.

Nato se dvoranin obrati Filipu: „Molim te, o kome prorok ovo veli? O sebi ili o kome drugom?” Tada Filip otvori usta te mu, polazeći od toga mjesta iz Pisma, počeo navješćivati Radosnu vijest o Isusu. Putujući stigoše do neke vode, i dvoranin reče: „Evo vode! Što mi priječi da budem kršten?”

I naredi da stanu kola. Tada obojica, Filip i dvoranin, siđoše u vodu, te ga Filip krsti (Dj 8,26–38).

Krštenje (krst)

Krštenje je prvi i najtemeljniji sakrament Crkve. Krštenjem na vidljiv način postajemo članovi Kristove Crkve, članovi novoga Božjega naroda. Krštenjem se vidljivo pridružujemo Kristovu mističnom (otajstvenom) Tijelu te postajemo njegovi otajstveni (mistični) „udovi”. Krštenje je kao „vrata” kroz koja na vidljiv način ulazimo u Crkvu, Kristovu zajednicu.

Veliko je i neizrecivo dostojanstvo Kristovih vjernika, prepороđenih sakramentom krštenja. No, iz tog dostojanstva proizlazi i naša obveza da živimo ono što smo postali sakramentom krštenja. Postali smo slični Isusu Kristu i zato je potrebno da ga u svemu nasljeujemo: da živimo i djelujemo kao što je on živio i djelovao, i da prihvaćamo patnju i smrt kao što ih je on prihvatio – iz ljubavi i vjernosti prema Bogu i ljudima.

Poziv Savla

A Savao, koji je sveudilj disao prijetnjom ubojstva protiv učenika Gospodnjih, obrati se velikom svećeniku te od njega zatraži pisma za sinagoge u Damasku da bi, ako ondje otkrije pripadnike ovog Puta, i ljude i žene, mogao svezane dovesti u Jeruzalem.

Kad se na svom putu približi Damasku, iznenada ga obasja svjetlost s neba. On pade na zemlju i ču glas koji mu reče: „Savle, Savle, zašto me progoniš?” „Tko si

Reci naisust riječi đakona Stjepana koje je izgovorio dok su ga kamenovali.

Već u apostolsko vrijeme sakrament se potvrde podjeljivao kao poseban sakrament. Gdje za to imamo najstarije svjedočanstvo? Kako se taj sakrament prodjeljivao?

U Djelima se apostolskim, uz skupna krštenja koja su se događala poslije apostolskog propovijedanja, spominju i pojedinačna krštenja. Kaži svojim riječima kako je kršten Etiopljanin, dostojanstvenik etiopske kraljice.

Što uči Crkva naših dana o sakramentu krštenja?

Najvažnije i najdramatičnije obraćenje u apostolsko doba bilo je svakako obraćenje sv. Pavla. Ispričaj to svojim riječima.

ti, Gospodine?" upita Savao. „Ja sam – onaj će nato – Isus koga ti progoniš. A sad ustani i hajde u grad, i tu će ti se kazati što treba da činiš!" Njegovi su suputnici ostali nijemi od čuđenja, jer su čuli glas, a nisu vidjeli nikoga. Savao ustade sa zemlje, ali otvorenim očima nije vidio ništa. Nato ga vodeći za ruku uvedoše u Damask, gdje ostade tri dana slijep; niti je što jeo ni pio.

U Damasku bijaše tada neki učenik imenom Ananija, koga Gospodin u viđenju zovnu: „Ananija!" „Evo me, Gospodine", odazva se on. „Ustani i idi – reče mu Gospodin – u ulicu koja se zove Prava pa u Judinoj kući potraži čovjeka iz Tarza zvanog Savla! On je upravo u molitvi." – Savao u viđenju vidje nekoga čovjeka imenom Ananiju kako uđe k njemu i položi ruke na nj da bi opet progledao. „Gospodine – odvрати Ananija – od mnogih sam čuo za toga čovjeka kolika je zla nanio tvojim svetima u Jeruzalemu. I ovdje ima vlast od glavara svećeničkih da sveže u lance sve koji zazivlju tvoje ime." „Idi – odvрати mu Gospodin – jer je taj čovjek moje izabrano sredstvo da donese moje ime i pred pogane, i kraljeve, i si-nove Izraelove. Pokazat ću mu koliko mu treba pretrpjeti za ime moje. Ode Ananija, uđe u spomenutu kuću i položi ruke na Savla te reče: „Brate Savle, poslao me Gospodin Isus, koji ti se ukaza na putu kojim si išao ovamo, da progledaš i da se napuniš Duha Svetoga." I odmah mu spade s očiju nešto kao ljuške i on progleda. Ustade i bi kršten; nato uze hranu, i vrati mu se snaga (Dj 9,1–19).

Kad se na svom putu približi Damasku, iznenada ga obasja svjetlost s neba. **On pade na zemlju i ču glas koji mu reče: „Savle, Savle, zašto me progoniš?" „Tko si ti, Gospodine?" upita Savao. „Ja sam – onaj će nato – Isus koga ti progoniš" (Dj 9,3–5).**

Petrov govor u Kornelijevoj kući

Tada Petar otvori usta svoja i reče: „**Uistinu, sad istom shvaćam: 'Bog nije stran'. Naprotiv, njemu je mio u svakom narodu onaj koji ga priznaje i čini što je pravedno**" (Dj 10,34–35).

Počeci Crkve u Antiohiji

A oni koje bijaše raspršilo progonstvo što je izbilo zbog Stjepana stigoše do Fenicije, Cipra i Antiohije, ne propovijedajući nikome nauke osim Židovima. A među njima neki bijahu s Cipra i iz Cirene; ovi, kada dođoše u Antiohiju, počеше propovijedati i Grcima i navješćivati im kao Radosnu vijest: Isus je Gospodin. I ruka Gospodnja bijaše s njima te se velik broj, i to onaj što prigrlj vjeru, obrati Gospodinu.

Vijest o tome dođe do ušiju crkvi u Jeruzalemu; tada poslaše Barnabu u Antiohiju. Kad on dođe tamo te vidje milost Božju, obradova se pa ih sve opominjaše da odlučna srca ostanu vjerni Gospodinu. Bijaše on dobar čovjek, pun Duha Svetoga i vjere. I veliko mnoštvo naroda pridruži se Gospodinu (Dj 11,19–24).

Barnaba i Savao idu u Jeruzalem

Barnaba zatim krene u Tarz da potraži Savla. Kad ga nađe, dovede ga u Antiohiju, gdje su godinu dana bili gosti tamošnje crkve i poučavali mnogi narod. U Antiohiji učenike, i to prvi put, nazvaše kršćanima (Dj 11,25–26).

Pavlova putovanja i suradnici

Na svojim apostolskim putovanjima (vidi: Djela, poglavlja (13–21) Pavao je obišao mnoge pokrajine tadašnjeg Rimskog carstva i posjetio mnoge gradove i naselja. Obično su ga pratili njegovi suradnici, među njima i pisac Djela apostolskih sv. Luka.

Pavlova propovijed u Antiohiji

I mi vam navješćujemo Radosnu vijest da je obećanje dano našim ocima ispunio Bog nama, njihovo djeci, uskrisivši Isusa, kako i stoji pisano u drugome psalmu: 'Ti si sin moj, ja te danas rodih'. A da ga je Bog uskrisio od mrtvih i da se više neće vratiti istrunuću, to je ovim rekao: 'Vama ću ispuniti neprevarljiva obećanja dana Davidu.' Zato im na jednom drugom mjestu veli: 'Nećeš dopustiti da Svetac tvoj

Isus je prisutan u svojoj Crkvi. Dokaži to na temelju obraćenja sv. Pavla, citirajući naizust odgovarajuće riječi.

Krist Isus izjednačio je sve ljude i svim narodima omogućio pristup u svoju Crkvu. Reci naizust najizrazitiji tekst o tome iz Petrova govora u Kornelijevoj kući.

Kristovi sljedbenici nazvani su kršćanima po imenu njihova osnivača. Kaži svojim riječima gdje su prvi put tako nazvani, tj. ispriповjedi kako je počela rasti Crkva u tom mjestu.

Pavao je bio neumorni širitelj kršćanstva. U tu svrhu poduzeo je tri velika misijska putovanja. Nabroji najmanje tri mjesta iz svakoga misijskog putovanja.

Pavao je u svom misijskom radu imao velik broj suradnika. Nabroji najmanje imena petorice njegovih suradnika.

istrune.' A David je umro pošto je svoj život proveo služeći Bogu, 'pridružio se svojim očevima' i istrunuo. Ali onaj koga je Bog uskrisio nije istrunuo.

Tako, braćo, znajte da vam se po Ovome navješćuje oproštenje grijeha.

Od svega od čega se niste mogli opravdati Mojsijevim zakonom, po ovome se opravdava svaki koji vjeruje (Dj 13,32–39).

Apostolski sabor u Jeruzalemu

Kad stigoše u Jeruzalem, primiše ih crkva, apostoli i starješine, a oni izvijestiše o svemu što je i koliko je Bog učinio s njima. Tada ustadoše neki iz farizejske sljedbe koji su prigrlili vjeru te izjaviše: „Treba pokrštene pogane obrezati i narediti im da vrše zakon Mojsijev.” Nato se sastadoše apostoli i starješine da izvide.

Kako nastade žestoko raspravljanje, diže se Petar te im reče:

„Braćo, vi znate da je Bog već u prvo vrijeme izvršio izbor u vašem krugu da bi pogani iz mojih usta čuli Riječ – Evanđelje i prigrlili vjeru. I Bog, koji poznaje srca, pružio je svjedočanstvo za njih time što im je dao Duha Svetoga kao i nama. On, dakle, nije pravio nikakve razlike između nas i njih, jer je vjerom očistio njihova srca. Čemu sada iskušavate Boga stavljajući učenicima na vrat jaram koji ni naši očevi ni mi ne mogosmo nositi? Uostalom, mi vjerujemo da smo spašeni, jednako kao i oni milošću Gospodina Isusa.”

Nato ušutje cijeli zbor. Slušali su Barnabu i Pavla koji su pripovijedali kolike je čudesne znakove po njima Bog učinio među poganima. Kad oni prestadoše govoriti, progovori Jakov: ...

„Zato ja mislim da se više ne dosađuje onima koji se s poganstva obrate Bogu, već da im se piše da se uzdržavaju od onoga što je okaljano idolima, od bluda, od udavljenoga i od krvi, jer Mojsije ima od starih vremena u svim gradovima svoje propovjednike koji ga svake subote čitaju u sinagogama.

Tada odlučih apostoli i starješine sa svom Crkvom da između sebe izaberu neke ljude te ih s Pavlom i Barnabom pošalju u Antiohiju, i to vodeće ljude među braćom: Judu zvanog Barsabu i Silu. I po njima im pošalju slijedeće pismo: „Apostoli i starješine, vaša braća, braći obraćenoj s poganstva u Antiohiji, Siriji i Ciliciji pozdrav! Budući da smo čuli kako su neki između nas, kojima mi nismo dali nikakva naloga, svojim izjavama bacili među vas smutnju i uznemirili duše vaše, odlučismo svi jednodušno izabrati neke ljude i poslati ih k vama zajedno s našim dragim Pavlom i Barnabom, s ljudima koji su predali život svoj za našega Gospodina Isusa Krista. Šaljemo vam, dakle, Judu i Silu: šaljemo ih da vam i usmeno javе ovo isto. Dakako, Duh Sveti i mi odlučili smo ne stavljati na vas nikakva drugog tereta osim ovih potrebnih stvari: da se uzdržavate od mesa žrtvovanog idolima, od krvi, od udavljenoga i od bluda. Budete li se od toga uzdržavali, dobro ćete činiti. Budite zdravo!” (Dj 15,4–29).

Doživljaji u Filipima

Zaplovivši iz Troade, krenusmo pravo u Samotracu, a sutradan u Neapol, a odande u Filipe, rimsku koloniju i prvi grad onoga dijela Makedonije. U tom se gradu zadržasmo neko vrijeme. Kada dođe subota, izidismo izvan gradskih vrata k rijeci gdje smo držali da se nalazi bogomolja. Tu sjedosmo te počesmo govoriti skupljenim ženama. Među njima slušala nas neka žena imenom Lidija, prodavačica grimizne odjeće iz grada Tijatire; ona je priznavala pravoga Boga; Gospodin joj otvori srce tako da se prikloni Pavlovim riječima. Kad bi krštena ona i dom njezin, zamoli nas ovako: „Ako ste, dakle, stekli uvjerenje da sam prava vjernica Gospodnja, dođite u moju kuću i tu stanujte!” I prisili nas na to (Dj 16,11–15).

U Ateni

Dok ih je Pavao iščekivao u Ateni, silno se ozlojedi promatrajući grad pun idola. Raspravljao je u sinagogi sa Židovima i ostalim priznavaocima pravoga Boga, a na trgu svaki dan s onima koje bi tu zatekao. Neki epikurejski i stoički mudraci zapodjenuše s njim razgovor. Jedni su pitali: „Što bi ovaj brbljavac htio reći?” A drugi, jer je navješćivao kao Radosnu vijest Isusa i uskrснуće, odgovarali: „Čini se da propovijeda tuđe bogove.” Nato ga uzeše sa sobom i dovedoše na Areopag, gdje ga upitaše: „Možemo li znati kakva je to nova nauka koju propovijedaš? Čudnim nam tvrdnjama puniš uši. Zato bismo željeli znati što to znači.” A svi

Jedino nam se po Isusu Kristu opraštaju grijesi. Kako to Pavao dokazuje u svojoj propovijedi u Antiohiji?

Zbog čega je sazvan Apostolski sabor u Jeruzalemu? Reci to svojim riječima.

U čemu Stari zavjet obvezuje kršćane, bilo je veliko pitanje prve zajednice. Teškoću je autoritativno rješio Apostolski sabor u Jeruzalemu. Kako je on to učinio i što je odlučio?

Na svom drugom misijskom putovanju Pavao je stupio na tlo Europe i u Filipima (Makedonija) osnovao prvu kršćansku zajednicu u Europi. Kaži svojim riječima kako se to dogodilo i kako se zvala prva kršćanska-Europejka?

Atenjani i među njima nastanjeni stranci ni na što drugo ne troše vrijeme nego da neku novost kažu ili čuju.

Tada Pavao, stavši sred Areopaga, reče: „Atenjani! Vidim da ste u svakom pogledu neobično pobožni.

Prolazeći vašim gradom i promatrajući vaše svetinje, nađoh i žrtvenik na kojem je napisano: „Nepoznatom Bogu.“ Dakle, što vi ne znajući štujete, to vam ja navješćujem (Dj 17,16–23).

U Solunu

Oni nastaviše put preko Amfipola i Apolonije te stigoše u Solun, gdje su Židovi imali sinagogu. Pavao, po svom običaju, uđe onamo te je tri subote raspravljao s njima na temelju Pisama, tumačeći i dokazujući kako je trebalo da Mesija trpi i uskrsne od mrtvih. „A taj Mesija – govorio je – jest Isus koga vam ja navješćujem.“ I neki se od njih uvjeriše te pristadoše uz Pavla i Silu; isto tako i veliko mnoštvo Grka – priznavalaca pravoga Boga – i priličan broj uglednih žena.

Ali Židovi, potaknuti zavišću, skupiše neke pokvarene ljude s gradskih trgova, izazvaše nered, uzbuniše grad i napadoše na kuću Jasonovu, tražeći Pavla i Silu da ih izvedu pred narod. Ali kako njih ne nađoše, odvukoše Jasona i neku braću pred glavare vičući: „Došli su i ovamo oni koji su uzbunili sav svijet! Jason ih je primio kao goste u svoju kuću! Svi ovi ljudi rade protiv carskih odredaba tvrdeći da ima drugi kralj, neki Isus!“ (Dj 17,1–8)

Efeški pogani protiv kršćanstva

Nekako u to vrijeme podiže se velika buna protiv Puta. Neki srebrnar imenom Demetrije omogućavao je pravljenjem malih srebrnih Artemidinih hramova veliku zaradu zanatlijama, koje sazva skupa s radnicima zaposlenim na takvim stvarima te im održa govor. „Ljudi, vi znate da od ovoga posla zavisi naše blagostanje, a vidite i čujete da je ovaj Pavao uvjerio i zaveo mnogo svijeta, ne samo u Efezu nego gotovo u svoj Aziji, tvrdeći da bogovi izrađeni rukama nisu bogovi.

Tako postoji pogibao ne samo da naš zanat propadne nego da i hram velike božice Artemide bude smatran za ništa, i da izgubi nešto od svog veličanstva ona koju štujete sva Azija i svekoliki svijet.“

Kad to čuše, puni gnjeva počеше vikati: „Velika je efeška Artemida!“

I sav se grad uzbuni. Kao jedan jurnuše prema kazalištu vukući sa sobom Madejone Gaja i Aristarha, Pavlove suputnike. Kad je sam Pavao htio da ide među skupljeni narod, ne dopustiše mu učenici. Čak i neki azijarsi, prijatelji njegovi, poslaše mu ljude da ga zamole neka se ne pojavljuje u kazalištu.

Jedni pak vikali jedno, drugi drugo. Skupljeni bijahu zbunjeni, a većina ih nije znala ni zašto su se skupili (Dj 19,23–32).

Oproštaj s efeškim starješinama

Iz Mileta Pavao posla u Efez neke ljude da mu dozovu starješine crkve.

Kad stigoše k njemu, reče im: „Vi znate kako sam se vladao među vama sve vrijeme od prvoga dana kad stupih u Aziju, služeći Gospodinu sa svom poniznosti, u suzama i kušnjama koje me snađoše zbog židovskih zasjeda; kako nisam ništa od onoga što je korisno propustio da vam saopćim i da vas poučim javno i po kućama, svečano najvješćujući Židovima i Grcima potrebu obraćenja k Bogu po vjeri u našega Gospodina Isusa.

Sada, evo, svezan u duhu, idem u Jeruzalem ne znajući što će me u njemu zadesiti. Jedino mi Duh Sveti jamči u svakom gradu da me čekaju okovi i patnje. Meni ni najmanje nije do života; samo da dovršim svoju trku – službu koju primih od Gospodina Isusa: svjedočiti za Evanđelje milosti Božje...

Kada to reče, kleknu na koljena te se pomoli s njima svima. Tada svi briznuše u velik plač, padoše Pavlu oko vrata te ga izljubiše, ožalošćeni iznad svega njegovom riječi da neće više vidjeti njegova lica. Zatim ga otpратиše na lađu (Dj 20,17–18).

Pavlov govor pred Agripom

Nato Agripa reče Pavlu: „Dopušta ti se da sam sebe počneš braniti.“ Tada Pavao ispruži ruku i poče svoju obranu:

Pavao u svom misionarskom radu vješto koristi pojedine zgode da bi i pogane pridobio za kršćanstvo. To zorno pokazuje njegov govor na Areopagu. Ispričaj to svojim riječima.

U svom misionarskom djelovanju Pavao je imao velikih poteškoća i nailazio je na veliki otpor kako svojih sunarodnjaka Židova, tako i pogana. Što mu se dogodilo u Solunu?

Što se Pavlu dogodilo u Efezu? Kaži to svojim riječima.

Opraštajući se od efeških starješina, svjestan da ih više neće vidjeti, Pavao im ostavlja svoju oporuku. Kaži u najglavnijim crtama sadržaj te oporuke.

„Kralju Agripa, osjećam se sretnim što se danas mogu pred tobom braniti od svega za što me tuže Židovi, to više što ti dobro poznaješ židovske običaje i njihova prepiranja. Zato te molim da me strpljivo poslušáš.

Kakav je bio moj život od rane mladosti koji sam proveo u svome narodu, i to u Jeruzalemu – znaju svi Židovi. Oni me od početka poznaju i mogu, ako hoće, posvjedočiti da sam kao farizej živio po najstrožoj sljedbi naše vjere. I sada stojim pred sudom zbog nade u obećanje koje Bog uputi našim očevima...

Ja sam doista nekoć mislio da sam dužan žestoko se suprotstaviti djelom imenu Isusa Nazarećanina. To sam i činio u Jeruzalemu. Kao što sam osobno mnoge svete zatvarao u tamnice, pošto sam na to od velikih svećenika bio ovlašten, tako sam, kad su bili osuđivani na smrt, to odobravao...

Kad sam u tom pothvatu išao u Damask s vlašću i nalogom velikih svećenika, vidio sam, kralju, na svom putovanju u po dana kako s neba dođe svjetlo jasnije od sunca te obasja mene i moje suputnike.

Svi smo pali na zemlju, a ja sam čuo glas što mi govori hebrejskim jezikom: 'Savle, Savle, zašto me progoniš? Teško ti se protiv ostana praćati.' A ja rekoh: 'Tko si ti, Gospodine?' Gospodin odgovori: 'Ja sam Isus koga ti progoniš. Ustani i stani na svoje noge; jer zato ti se ukazah da te postavim slugom i svjedokom kako onome što si vidio, tako onome što ću ti objaviti. Izbavljat ću te od židovskog naroda i od pogana kojima te šaljem da im otvoriš oči, da se obrate od tame k svjetlu, od sotonine vlasti k Bogu, da vjerom u me postignu oprostjenje grijeha i baštinu među posvećenima'...

Dok je to govorio u svoju obranu, reče mu Fest jakim glasom: „Luduješ, Pavle! Tvoje te veliko znanje čini ludakom.“ „Ne ludujem, preuzvišeni Feste – odvrati Pavao – već obzbiljno govorim riječi istine i razbora. Ta i kralj, kome se pouzdano i slobodno obraćam, zna ove stvari. Ne vjerujem da mu je išta od ovoga nepoznato, jer se ovo nije dogodilo u kakvu kutu.

Vjeruješ li, kralju Agripa, prorocima? Znam da vjeruješ!“ A Agripa odvrati Pavlu: „Hoćeš me uvjeriti da si me za kratko vrijeme učinio kršćaninom!“ „Želio bih od Boga – odvrati Pavao – da bi za kraće ili za dulje ne samo ti nego i svi moji današnji slušatelji postali takvi ljudi kakav sam i ja, izuzevši ove okove“ (Dj 26,1–29).

Susreti s rimskim Židovima

Poslije tri dana Pavao sazva židovske prvake. Kad se skupiše, reče im: „Braćo, mene su, iako nisam ništa učinio ni protiv naroda ni protiv otačkih običaja, ipak u Jeruzalemu stavili u lance i predali Rimljanima u ruke. Ovi su me, nakon sudske istrage, htjeli pustiti, jer nije bilo na meni nikakve krivnje koja bi zasluživala smrt. Ali jer se Židovi tome suprotstaviše, bio sam prisiljen da prizovem na cara – ne kao da bih imao nešto za što bih tužio svoj narod. Eto, zato sam vas zamolio da vas vidim i da vam progovorim, jer radi nade Izraelove nosim ove lance.“

„Mi o tebi – odgovoriše mu – nismo primili nikakva pisma iz Judeje niti nam je koji od braće došao pa o tebi što loše javio ili rekao. Nego, mi bismo željeli čuti od tebe tvoje poglede, jer nam je za ovu sljedbu jedino poznato da joj se svuda protive.“

Nato mu urekoše jedan dan i dođoše k njemu u stan u još većem broju. On im je izlagao i svjedočio o kraljevstvu Božjem i nastojao – od ranoga jutra do kasne večeri – da ih uvjeri o Isusu, polazeći od Mojsijeva zakona i Prorokâ. Jedni povjero-vaše njegovim riječima, a drugi ostadoše nevjerni. Nesložni među sobom, počеше se razilaziti pošto im Pavao reče još jednu riječ: „Zaista, dobro je Duh Sveti kazao vašim ocima po proroku Izaiji:

‘Idi k ovom narodu i kaži mu: Dobro ćete slušati, a ipak nećete razumjeti; dobro ćete gledati, a ipak nećete vidjeti.

Jer je otvrdlo srce ovoga naroda; postade tvrd na ušima, a oči zatvori, da očima jednoć ne vidi, ušima ne čuje, srcem ne razumije, da se ne obrati i da ga ne ozdravim.’

Tako primite do znanja da je ovo Božje spasenje poslano poganima. Oni će ga i prihvatiti“ (Dj 28,17–28).

Pavao je sa svojim velikim uspjesima postao trn u oku Velikom vijeću. Zato su ga Židovi odlučili smaknuti klevetajući ga pred rimskim upraviteljem. U obrani se Pavao pokazao neustrašiv i vješt. Kako se to vidi iz njegova govora pred kraljem Agripom?

Pavlov boravak u Rimu, iako je on bio u zatvoru, dao je rimskoj kršćanskoj zajednici novi zamah. U čemu se to ogleda?

Euharistija – sv. Misa

Kristova je Crkva sakramenat euharistije oduvijek smatrala najuzvišenijim sakramentom, „sakramentom nad sakramentima“, središtem i vrhuncem svega kršćanskog života. Možemo reći da je euharistija u stanovitom smislu izvor svih ostalih sakramenata. Zato što je u euharistiji u najpotpunijem smislu prisutan Isus Krist od kojega svi sakramenti dobivaju spasiteljsku snagu. Svi nas sakramenti pridružuju Kristovu vazmenom otajstvu, a to je otajstvo u najpotpunijem smislu prisutno u euharistiji. Jer, u euharistijskoj žrtvenoj gozbi, snagom Duha Svetoga, pod prilikama posvećenog kruha i vina postaju prisutni Kristovo tijelo i njegova krv: na otajstven način postaju prisutni sav Isusov život, njegova muka, smrt i uskrsnuće. Svi su sakramenti nerazdvojivo povezani s euharistijom i svi su usmjereni prema njoj.

Mi kršćani stoga ne možemo i ne smijemo biti bez euharistije. Na euharistijska se slavlja okupljamo i primamo euharistiju zato da se trajno usavršava, jača, njeguje i obnavlja naše zajedništvo s Isusom Kristom i naše međusobno zajedništvo. Na slavljenje euharistije trajno se okupljamo i trajno je primamo zato da bismo u najdubljem svome biću i u svom konkretnom životu sve više postajali ono što smo krštenjem, potvrdom i ostalim sakramentima već postali. Da bismo, kao pojedinci i kao zajednica, sve više postajali otajstveni vidljivi znak Isusa Krista, navjestitelji i graditelji Božjega kraljevstva – novoga Božjega svijeta.

Sakramenti

Mi smo ljudi tjelesna bića te svoju pažnju i ljubav izražavamo vidljivim znakovima (simbolima): riječima koje možemo čuti, gestama koje možemo vidjeti, mnogim drugim znakovima koje možemo zapaziti, duboko doživjeti i bar donekle razumjeti.

U Crkvi se s uskrsnim Kristom susrećemo i bivamo obdareni njegovim životom osobito preko vidljivih znakova koje nazivamo sakramentima. Sakramenata ima 7. No, možemo reći da postoji samo jedan „temeljni sakramenat“: to je Crkva kao vidljivi znak Isusa Krista, Crkva kao „sakramenat Isusa Krista“. Pojedini su sakramenti samo različita očitovanja otajstvenog života i djelovanja Crkve. Isto tako možemo reći da je Isus Krist „prasakramenat“ jer je on utjelovljeni Sin Božji te je u najpotpunijem smislu vidljivi znak Božje prisutnosti i ljubavi među nama ljudima. Uskrsli je Krist kao životvorni izvor iz kojega, snagom njegova Duha, izvire Crkva sa svojih sedam sakramenata.

I vidljivi znakovi koje susrećemo u sakramentalnim slavljinama Kristove Crkve vrlo su jednostavni i imaju duboko značenje u našem ljudskom životu: voda, kruh, vino, ulje, polaganje ruku, zajedničko blagovanje, riječi praštanja... Isus Krist i njegova Crkva daju tim znakovima mnogo dublje i novo značenje: oni postaju djelotvorni znakovi susreta i darivanja novoga života s Bogom i jednih s drugima, znakovi stvaranja novoga Božjega svijeta.

Slavljenjem i primanjem sakramenata bivamo preoblikovani u svemu našem duhovno-tjelesnom biću na sliku Isusa Krista.

Sakramenat potvrde-krizme

Položiti na koga ruku u Božje ime, znači prenijeti ga u Božju sferu. To je kretnja kojom su apostoli davali kršćanima Duha Božjega. „Petar i Ivan položiše na njih ruke, i oni primiše Duha Svetoga“ (Dj 8,17). Kršćani sveudilj primaju taj znak kada dođu do punoljetnosti. Potvrda, jačanje ili, kako se kod nas kaže, krizma – sakramenat je koji na neki način upotpunjuje krštenje.

Biskup ispruži svoje ruke nad kandidatima i kaže:

Svemogući vječni Bože, koji si udijelio svojim slugama da se nanovo rode iz vode i Duha Svetoga, i dao im oprostjenje svih grijeha, pošalji sedmerostrukoga Duha Svetoga, Branitelja s nebesa. Amen.

Duha mudrosti i umnosti. Amen.

Duha savjeta i jakosti. Amen.

Duha znanja i pobožnosti. Amen.

Potvrda daje svakom kršćaninu poslanje da svjedoči i služi svijetu. Ona ga čini zrelim i odgovornim: i to svakoga u njegovoj vlastitoj sredini.

Što je to euharistija, odnosno sveta Misa i u čemu je njezina bit, tj. srž?

Sakramenata ima sedam. Reci koji je za pravo „temeljni sakramenat“, a koji „prasakramenat“ u Katoličkoj Crkvi.

Kako se danas podjeljuje sakramenat potvrde? Kaži to svojim riječima.

II „Radost i nada”

1. Uvod

Drugi vatikanski sabor – saboravanje svih katoličkih biskupa, kojima su teološki pomagali teolozi Katoličke Crkve – sazvaio je Ivan XXIII. **Sabor (koncil) se održavao u Vatikanu (Rim) od 1962. – 1965. godine.** Završio ga je papa Pavao VI. Sabor je izrekao svoje mišljenje, tj. iznio svoje učenje o najvažnijim stvarima koje se odnose na vjeru i život vjernika. Izrekao je svoja stajališta i nauk o liturgiji, Crkvi, ekumenizmu, Istočnim Crkvama, pastirskoj službi biskupa, obnovi redovništva, kršćanskom odgoju, odnosu Crkve prema nekršćanskim religijama, Božanskoj objavi, apostolatu laika, vjerskoj slobodi, misijskoj djelatnosti Crkve i službi i životu prezbitera. Najduži, a neki kažu i najvažniji dokumenat Drugoga vatikanskog sabora, posvećen je Crkvi u svremenom svijetu. **Taj posebno značajni dokument, taj posljednji, potvrdio je Sveti Otac Pavao VI 1965. godine** te on vrijedi kao mjerilo vjerovanja i djelovanja svih onih koji se priznaju članovima Katoličke Crkve u njihovim odnosima prema svijetu.

Ako je Prvi vatikanski sabor pod vodstvom Pija IX., 1870. godine, nastojao „urediti” odnose u samoj Crkvi, Drugi je vatikanski htio izreći svoj stav prema onome što se događa izvan Crkve, otvarajući se svim pitanjima koja čovjek našega vremena može postaviti.

U svojem učenju u konstituciji „**Radost i nada**”, konstituciji koja se također zove „Konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu”, htjeli su katolički biskupi cijeloga svijeta izreći odnos Crkve prema svijetu i čovjeku i njegovim pristupima, shvaćanjima, pogledima na život uopće.

„Radost i nada”, u stvari je odgovor na pitanje kako katolički čovjek shvaća čovjeka i njegove probleme. Drugim riječima, moglo bi se kazati: želiš li znati kako se katolički kršćanin ima odnositi prema sebi, svojim najbližima i prema svijetu, sa svom njegovom kompleksnošću, treba proučiti i naučiti konstituciju II vatikanskog sabora „Radost i nada”.

Cijela je konstitucija utemeljena na objavljenoj Božjoj riječi koju su, snagom svoje učiteljske službe, razradili biskupi Katoličke Crkve. To je osobna iskaznica svih katoličkih vjernika, napisao jedan teolog. U narednim tekstovima donosimo samo dio učenja navedene konstitucije.

2. Učenje saborske konstitucije „Radost i nada” (dijelovi)

Unutrašnja povezanost Crkve s čitavim svijetom

Radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našeg vremena, osobito siromašnih i svih koji trpe jesu radost i nada, žalost i tjeskoba također Kristovih učenika, te nema ničega uistinu ljudskoga a da ne bi našlo odjeka u njihovu srcu. Kršćansku zajednicu naime sačinjavaju ljudi, koje u Kristu sjedinjene vodi Duh Sveti na njihovu hođu prema Očevu Kraljevstvu. Oni su primili poruku spasenja da je iznesu pred svakoga. Zato zajednica kršćana doživljava sebe doista usko povezanom s ljudskim rodom i s njegovom poviješću.

Crkva u službi čovjeka

U naše se dane čovječanstvo, zadivljeno nad svojim vlastitim iznašaćima i nad svojom vlastitom moći, ipak često tjeskobno pita o sadašnjem razvitku svijeta, o položaju i ulozi čovjeka u svemiru, o smislu svojih individualnih i kolektivnih napora te, napokon, o posljednjoj svrsi stvari i ljudi. Stoga Sabor, svjedok i tumač vjere svega Božjega naroda što ga je Krist okupio, ne može rječitije dokazati njegovu povezanost, poštivanje i ljubav prema cijeloj ljudskoj obitelji kojoj pripada nego da s njom započne razgovor o tim različitim problemima, donoseći svjetlo iz Evanđelja i pružajući ljudskom rodu one spasonosne sile koje sama Crkva, vođena Duhom Svetim, prima od svog Utemeljitelja. Radi se o tome da se spasi ljudska osoba i da se bolje izgradi ljudsko društvo. Čovjek, dakle, kao nešto jedno i cijelo, s tijelom i dušom, srcem i savješću, razumom i voljom, bit će središte svega našeg izlaganja.

Kada je održan Drugi vatikanski sabor te koji je Papa i kada potvrdio konstituciju „Radost i nada”?

Među brojnim dokumentima Drugoga vatikanskog sabora posebno značajno mjesto zauzima konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu – „Radost i nada”. Koja je njezina prvotna nakana?

Zašto se kršćanska zajednica doživljava usko povezana s ljudskim rodom?

Što Crkva želi spasiti i izgraditi?

Sve općenitije težnje čovječanstva

Međutim raste uvjerenje da čovječanstvo ne samo može i mora sve više učvrstiti svoje gospodstvo nad stvorenim svijetom nego da povrhu toga mora uspostaviti takav politički, socijalni i ekonomski poredak da sve bolje služi čovjeku i pomoćne pojedincima i grupama da afirmiraju i razvijaju sebi svojstveno dostojanstvo.

Zato mnogi odlučno zahtijevaju dobra kojih se, zbog nepravde ili nejednake raspodjele, po svom najdubljem uvjerenju osjećaju lišenima. Narodi u razvoju kao i oni koji su tek nedavno postali nezavisni, želi da sudjeluju u blagodatima suvremene civilizacije ne samo na političkom nego i na ekonomskom polju i da slobodno vrše svoju uogu u svijetu, a ipak iz dana u dan raste razmak a veoma često ujedno i zavisnost, pa i ekonomska, od drugih naroda koji su bogatiji i koji se brže razvijaju. Narodi koje pritište glad zovu na račun bogatije narode. Žene zahtijevaju pravnu i činjeničnu ravnopravnost s muškarcima tamo gdje je još nisu postigle. Radnici i seljaci hoće ne samo da zarađuju ono što im je nužno za život nego žele da u radu razvijaju svoje osobne vrijednosti, dapače da uzmu svoj udio u upravljanju ekonomskim, društvenim, političkim i kulturnim životom. Po prvi put u povijesti čovječanstva sad su svi narodi uvjereni da se blagodati civilizacije mogu i moraju protegnuti stvarno na sve.

A pod svim se tim zahtjevima krije dublja i općenitija težnja: pojedinci i skupine žedaju za punim i slobodnim životom dostojnim čovjeka te stavljajući sebi u službu sve što im današnji svijet može tako obilno pružiti. Osim toga narodi se sve više trude oko ostvarenja neke sveopće zajednice.

Čovjek na sliku Božju

Pogotovo istom uvjerenju vjernika i nevjernika sve na zemlji treba biti uređeno prema čovjeku kao svom središtu i vrhuncu.

No što je čovjek? On je o sebi izrekao i izriče mnoga mišljenja, različita, pa i suprotna, u kojima se često ili toliko uzvisuje da sebe smatra apsolutnim mjerilom ili se snizuje do očajja, odakle je tjeskoban i smeten. Te tegobe Crkva proćućuje do dna. Poučena božanskom objavom, može na njih dati svoj odgovor kojim bi se ocrtao pravi položaj čovjeka, da bi se obrazložile njegove slabosti i da bi se ujedno moglo priznati pravo njegovo dostojanstvo i poziv.

Sveto pismo, naime, uči da je čovjek stvoren „na sliku Božju”, sposoban da spozna i ljubi svoga Stvoritelja, da je od njega postavljen za gospodara nad svim zemaljskim stvorenjima, da njima upravlja i njima se služi slaveći Boga. „Što je čovjek, da ga se spominješ? Ili sin čovječji da se za nj brineš? Učinio si ga malo manjim od anđela, okrunio si ga slavom i čašću, dao si mu gospodstvo nad djelima svojih ruku. Sve si mu stavio pod noge”.

No Bog nije stoviro čovjeka sama: od početka „muško i žensko stvori ih”. Njihovo združenje tvori prvi oblik zajednice osoba. Čovjek je naime po svojoj najdubljij naravi društveno biće i bez odnosa s drugima ne može ni živjeti ni razviti svoje sposobnosti.

Poštivanje ljudske osobe

U našim danima posebice postoji hitna i neodložna obaveza da budemo bližnji baš svakom čovjeku i da mu, kad se s njim sretnemo, djelotvorno pomognemo: starcu od svih napuštenu, stranom radniku nepravедno prezrenu, izbjeglici, djetetu iz nezakonite veze koje nezasluženo trpi zbog grijeha koji nije njegov, gladnome koji se poziva na našu savjest podsjećajući nas na Gospodinovu riječ: „Meni ste učinili koliko ste učinili jednomu od ove moje najmanje braće”.

Povrh toga sve što se protivi samom životu, kao što je ubojstvo bilo koje vrste, genocidi, pobačaji, eutanazija pa i svojevoljno samoubojstvo; sve što povređuje integritet ljudske osobe, kao što su sakaćenja, tjelesna i moralna mučenja, psihološke prisile; sve što vrijeđa ljudsko dostojanstvo, kao što su neljudski uvjeti života, proizvoljna hapšenja, deportacije, ropstvo, prostitucija, trgovina bijelim robljem i mladeži; zatim, nedostojni uvjeti rada, gdje se s radnicima ne postupa kao sa slobodnim i odgovornim osobama, nego kao s prostim sredstvima zarade: svi ti i slični postupci zacijelo su sramotni već sami po sebi, i dok truju ljudsku civilizaciju više kaljaju one koji tako postupaju nego one koji nepravdu trpe, i u proturječju su sa Stvoriteljevom čašću.

Što zahtijeva veliki dio čovječanstva naših dana?

Koji i kakav odgovor daje Crkva na veliko suvremeno pitanje „Što je čovjek”. Reci to svojim riječima.

Na koga posebno mora misliti kršćanin naših dana želi li biti potpuni kršćanin?

Koje postupke pravi kršćanin ne podnosi i ne smije podnositi?

Bitna jednakost svih ljudi i socijalna pravda

Budući da su svi ljudi, oduhovljeni razumnom dušom i stvoreni na sliku Božju, iste naravi i istog porijekla, i jer svi, od Krista otkupljeni, imaju isti poziv i isto božansko određenje, treba da im se sve više i više prizna je temeljna jednakost svijui.

Nisu, istina, svi ljudi jednaki po fizičkoj sposobnosti i po različitim umnim i moralnim moćima. No svaka diskriminacija u temeljnim pravima osobe na društvenom ili kulturnom polju, ili zbog spola, rase, boje kože, društvenog položaja, jezika ili religije mora se prevladati i ukloniti jer se protivi Božjoj nakani. Treba uistinu požaliti što još uvijek ta temeljna prava osobe nisu posvuda osigurana, kao što je na primjer slučaj kad se ženi nijeće da slobodno izabere muža, da prihvati određeni životni stalež ili da ima pristup jednakom odgoju i kulturi koja se prizna je mužu. Povrh toga, iako su među ljudima opravdane različitosti, jednako dostojanstvo osobâ zahtijeva da se stvore čovječniji i pravični uvjeti za život. Prevelike naime ekonomske i društvene nejednakosti među članovima ili narodima jedne te iste ljudske obitelji izazivaju sablazan i protive se socijalnoj pravdi, pravičnosti i dostojanstvu ljudske osobe, kao i društvenom i međunarodnom miru.

Privatne i javne ljudske ustanove neka nastoje služiti čovječjem dostojanstvu i svrsi. Neka se i odlučno bore protiv svakog oblika društvenog i političkog zasuznjivanja te osiguraju temeljna ljudska prava pod bilo kojim političkim režimom. Isto je tako nužno da se te ustanove pomalo usklade s duhovnim vrijednostima, koje su najviše od svih, pa premda je koji put potrebno mnogo vremena da dođu do željenog cilja

Norme ljudske djelatnosti

Ljudska djelatnost kao što iz čovjeka proizlazi tako je prema njemu i usmjerena. Čovjek naime svojim radom ne samo da preobražava stvari i društvo već usavršava samoga sebe. Mnogo toga uči, razvija svoje sposobnosti, i samoga sebe premašuje. Taj razvitak, ako se ispravno shvati, vrijedi više nego samo nagomilavanje vanjskog bogatstva. Čovjek više vrijedi po onome što jest negoli po onome što ima. Isto tako sve ono što ljudi čine da se postigne veća pravda, šire bratstvo i čovječnije uređenje u društvenim odnosima vrijedi više nego sam tehnički napredak. Taj napredak naime može dati materijalnu bazu ljudskom unapređenju, ali je nesposoban da ga sam po sebi ostvari.

Stoga je norma za ljudsku djelatnost ono što je prema zamisli i volji Božjoj u skladu s istinskim dobrom čovječanstva i što omogućuje čovjeku kao pojedincu ili kao članu zajednice da razvije i ostvari svoj potpuni poziv.

Nova zemlja i novo nebo

Nepoznato nam je vrijeme dovršenja zemlje i čovječanstva, a ne znamo ni način preobrazbe svemira. Prolazi, doduše, vanjski lik ovoga svijeta, izobličen grijehom. No poučeni smo da Bog sprema novi stan i novu zemlju u kojima će vladati pravednost i gdje će blaženstvo ispuniti i nadvisiti sve želje za mirom što se rađaju u ljudskom srcu. Tada, pošto smrt bude pobijeđena, sinovi će Božji biti u Kristu uskrišeni, i ono što je bilo sijano u slabosti i raspadljivosti obući će neraspadljivost, ostat će ljubav i njezina djela i od ropstva prolaznosti oslobodit će se sva stvorenja što ih je Bog stvorio radi čovjeka.

Vrednote čovječjeg dostojanstva, bratskog zajedništva i slobode, sve te dobre plodove prirode i našega truda koje budemo po Gospodinovoj zapovijedi i u njegovu Duhu na zemlji razmnožili, naći ćemo poslije opet, ali očišćene od svake ljađe, prosvijetljene i preobražene, kada Krist bude predao Ocu vječno i sveopće kraljevstvo: „kraljevstvo istine i života, kraljevstvo svetosti i milosti, kraljevstvo pravde, ljubavi i mira". Ovdje na zemlji Kraljevstvo je već otajstveno prisutno; a kada dođe Gospodin dovršit će se.

Krist, alfa i omega

Riječ Božja, po kojoj je sve stvoreno, sama je postala tijelom da kao savršen čovjek sve spasi i u sebi sve rekapitulira. **Gospodin je cilj ljudske povijesti, točka prema kojoj smjeraju želje povijesti i civilizacije, središte ljudskoga roda, radost svih srdaca i punina njihovih težnji.** Njega je Otac uskrisio od mrtvih, uzvisio i posadio o svoju desnu postavivši ga sucem živima i mrtvima. U njegovu Duhu

Što o bilo kojoj diskriminaciji misli Katolička Crkva. Navedi nekoliko konkretnih slučajeva.

Je li tehnički napredak posljednja riječ ljudskih težnji ili postoji nešto važnije od tehnike? Što bi to moglo biti?

Kada će završiti zemlja i čovječanstvo i što će na svršetku svega ostati? Kaži to svojim riječima.

Kojim riječima opisuje „Radost i nada", a kojim Sveto pismo Gospodina Isusa Krista, kao završnicu ljudske povijesti. Reci i jedne i druge riječi naizust.

oživljeni i ujedinjeni putujemo prema konačnom dovršenju ljudske povijesti, koje potpuno odgovara planu njegove ljubavi.

Sam Gospodin veli: „**Evo! Dolazim naskoro i plaća moja sa mnom da svakome naplatim prema njegovu djelu. Ja sam Alfa i Omega. Prvi i Posljednji. Početak i Svršetak**” (Otkrivenje).

Svetost braka i obitelji

Intimna zajednica bračnog života i ljubavi, koju je Stvoritelj utemeljio i provido vlastitim zakonima, sazda se bračnom vezom, to jest osobnim neopozivim pristankom. Tako se ljudskim činom, kojim supruzi sebe uzajamno predaju i primažu, rađa također, pred društvom, po božanskoj uredbi čvrsta ustanova: ta sveta veza u cilju dobra kako roditelja i potomstva tako i društva ne ovisi o ljudskoj samovolji. Sam je naime Bog začetnik braka, koji je opskrbljen različitim dobrima i ciljevima: sve je to od najvećeg značenja za održanje čovječanstva, za osobni napredak i vječnu sudbinu pojedinih članova obitelji, za dostojanstvo, čvrstinu, mir i dobrobit same obitelji i čitavog ljudskog društva. Po svojoj prirodnoj svojstvenosti sama ustanova ženidbe i bračna ljubav usmjerene su k rađanju i odgoju djece i nalaze u tom svoju krunu. I tako muž i žena, koji po bračnom savezu „više nisu dvoje, nego jedno tijelo” intimnim sjedinjenjem osoba i činā pružaju jedno drugome pomoć i službu te doživljavaju smisao svog jedinstva i iz dana ga u dan sve više produbljuju. To intimno sjedinjenje kao uzajamno darivanje dviju osoba a i dobro djece zahtijevaju punu vjernost bračnih drugova i njihovo nerazdruživo jedinstvo.

Vjera i kultura

Kada, naime, čovjek radom svojih ruku ili pomoću tehnike obrađuje zemlju da donese plod i postane dostojnim prebivalištem čitave ljudske obitelji i kad svjesno sudjeluje u životu socijalnih grupa, on tada ostvaruje Božji plan, koji je bio objavljen na početku vremena, da, naime, podvrgne sebi zemlju i dovrši stvaranje, a ujedno razvija i samoga sebe. U isti mah opslužuje veliku Kristovu zapovijed da se stavi u službu svoje braće.

Dakako, današnji napredak znanosti i tehnike, koje po svojoj metodi ne mogu prodrijeti u najdublje temelje stvarnosti, može pogodovati stanovitom fenomenizmu i agnosticizmu, kada se metoda istraživanja, vlastita tim disciplinama, neopravdano, smatra vrhovnim pravilom za otkrivanje svake istine. Postoji, dakle, opasnost da će čovjek, pouzdavši se previše u današnja otkrića, misliti da je sam sebi dostatan i da više ne treba tražiti uzvišenije vrednote.

Suvremeni politički život

Iz življe svijesti o ljudskom dostojanstvu rađa se u raznim dijelovima svijeta nastojanje da se uspostavi takav političko-pravni poredak u kojem će biti bolje zaštićena prava ljudske osobe u javnom životu, kao što su prava slobodnog sastajanja i udruživanja, pravo na izražavanje vlastitih mišljenja te pravo na privatno i javno ispovijedanje vjere. Zaštita prava osobe jest, naime, nuždan uvjet da građani, bilo pojedinačno ili udruženi, mogu aktivno sudjelovati u životu i upravi javnih poslova. Kod mnogih se usporedo s kulturnim, privrednim i društvenim i napretkom pojačava želja da preuzmu veću odgovornost u uređivanju života političke zajednice. U svijesti mnogih sve je življe nastojanje da se sačuvaju prava nacionalnih manjina ne zanemarujući kod toga njihove dužnosti prema državnoj zajednici. Povrh toga stalno raste poštovanje prema ljudima koji imaju drukčije mišljenje ili ispovijedaju drugu vjeru. U isto se vrijeme uspostavlja šira suradnja s ciljem da se svi građani, a ne samo neki povlašteni, mogu doista služiti osobnim pravima.

Osude se, međutim, svi oblici političkog uređenja koji su na snazi u nekim zemljama a koji sprečavaju građansku i vjersku slobodu, umnožavaju žrtve političkih strasti i zločina te se, umjesto da vlast upotrebljavaju na opće dobro, njome služe u korist jedne stranke ili samih vlastodržaca. Da se uspostavi doista humani politički život, nema ništa bolje nego njegovati unutarnji osjećaj pravednosti, dobrohotnosti i služenja općem dobru i učvršćivati temeljna uvjerenja o pravoj naravi političke zajednice, o njezinu cilju, o ispravnom izvršavanju i granicama javne vlasti.

Kako se sazda intima zajednica bračnog života između muža i žene? Ispripovjedi to svojim riječima.

Koji je Božji plan s čovjekom s obzirom na kulturu općenito?

Koja opasnost prijete čovjeku naših dana od prevelike vjere u znanstvena otkrića?

Na što svaki političko-pravni poredak mora posebno paziti?

Što „Radost i nada” uči o diktaturama?

Gdje pak javna vlast prelazi granice svoje nadležnosti te tlači građane, oni neka ne uskraćuju onoga što od njih objektivno zahtijeva opće dobro; ali neka im bude slobodno da brane svoja prava i prava svojih sugrađana protiv zloupotrebe te vlasti držeći se onih granica koje zacrtava naravni i evanđeoski zakon.

Konkretni oblici u kojima politička zajednica sređuje svoje ustrojstvo i izvršavanje javne vlasti mogu biti raznoliki, već prema različitom mentalitetu pojedinog naroda i povijesnom napretku. Ali uvijek moraju služiti tome da formiraju čovjeka odgojena, miroljubiva i dobrohotna prema svim ljudima, na korist čitave ljudske obitelji.

Bezuvjetna osuda rata i međunarodno nastojanje da se izbjegne rat

Stoga nam je jasno da moramo svim silama pripremati trenutak kada će, uz pristanak narodâ, biti moguće potpuno zabraniti svaki rat. To, dakako, zahtijeva da se ustanovi neki sveopći javni autoritet priznat od svih koji će imati u rukama efikasnu moć da svim narodima zajamči sigurnost, pravdu i poštivanje njihovih prava. No prije nego bude moguće ustanoviti taj poželjni autoritet, potrebno je da se sadašnje najviše međunarodne instance svojski posvete traženju prikladnih sredstava da se dođe do opće sigurnosti. Budući da mir mora izvirati iz međusobnog povjerenja među narodima, a ne da se narodima nametne oružanim terorom, svi moraju raditi na tome da napokon prestane trka u naoružanju i da se stvarno započne s razoružanjem koje se dakako nema provoditi samo s jedne strane nego obostrano istim ritmom na osnovi zajedničkog dogovora uz stvarna i efikasna jamstva.

Državnici, koji su odgovorni za opće dobro svoga naroda a ujedno i promicatelji dobra cijeloga svijeta, uvelike ovise o javnom mnijenju i stavovima mnoštva. Ništa im ne koristi što se trude oko izgradnje mira dokle god osjećaji neprijateljstva, prezira i nepovjerenja, rasne mržnje i ideološke tvrdoglavosti međusobno dijele i zavađuju ljude. Zato je neodgodivo potrebno da se odgoji novi mentalitet i da se javnom mnijenju dade novi smjer. Oni koji se posvećuju odgoju, osobito mladeži, ili oni koji oblikuju javno mnijenje neka najvažnijom svojom dužnošću smatraju brigu da srca svih ljudi odgoje za nove mirotvorne osjećaje. A svi mi moramo promijeniti svoje srce i trebamo gledati na čitav svijet i na one zadatke koji mi, svi zajedno, možemo poduzeti da naš rod uznapreduje.

Crkva se otvara prema cijelom svijetu

Mnogi članovi prve kršćanske zajednice u Jeruzalemu bili su Židovi koji su povjerovali u Isusa Krista i prihvatili ga kao obećanog Mesiju (Spasitelja kojega je Bog obećao izabranom narodu). Oni su i dalje vjerno obdržavali židovski Zakon (bogoslužne i druge propise, npr. propise o obrezanju i o hrani). Smatrali su da se baštinikom Božjih obećanja postaje prihvaćanjem i vršenjem Zakona koji je izraelski narod dobio kad ga je Bog izveo iz ropstva i sklopio s njime Savez. Apostol Jakov, jedan od „stupova“ Crkve u Jeruzalemu, dugo je branio takvo mišljenje. Zajedno sa svojim pristašama smatrao je da sve mlade kršćanske zajednice moraju obdržavati propise židovskog Zakona.

Pavao i mnogi drugi Židovi „helenisti“ (oni koji su govorili grčkim jezikom i imali grčku naobrazbu i kulturu) uvidjeli su da se u takvom shvaćanju krije velika opasnost za mladu Crkvu. Shvatili su da se radi o budućnosti Crkve: ako se prihvati mišljenje i praksa Jakova i njegovih pristaša, Crkva će zatvoriti vrata svim narodima svijeta i postat će obična židovska sekta. Pavao se stoga neustrašivo založio za otvaranje Crkve poganima i svim budućim narodima. Razumio je bolje no itko univerzalnost Kristove poruke i navještao da su Božja obećanja namijenjena svima. U Isusu Kristu prestaju i granice među ljudima i svi postajemo Božja djeca po vjeri u njega. Nismo spašeni snagom židovskog Zakona, spasenje je potpuno nezasluženi Božji dar. Stoga nije potrebno najprije postati član židovskog naroda a tek onda kršćanin.

Čemu mora služiti svaka politička zajednica, odnosno država?

Što „Radost i nada“ kaže o razoružanju.

Kako odgojiti ljude za mir?

U čemu se očituje univerzalnost Kristove poruke?

PALESTINA U VRIJEME NOVOGA ZAVJETA

**Gradivo i pitanja pripremili:**

Fra Ante dr. Bilokapić, Göppingen
 Fra Bernardo Dukić, Frankfurt/M.
 Branko Galić, Göppingen
 Ivan Grbavac, Ludwigsburg
 Stanka Vidačković, Waiblingen
 Ignacije Vugdelija, Frankfurt/M.
 Fra Pavao dr. Žmire, Stuttgart

Literatura:

Biblija, Stari i Novi zavjet, Zagreb 1968., Stvarnost
 Uvod u bibliju, W. Harrington, Zagreb 1977., Kršćanska sadašnjost
 Uvod u Novi zavjet, Zagreb 1975., Kršćanska sadašnjost
 Snagom Duha, četvrto izdanje, Zagreb 1980., Kršćanska sadašnjost
 Novi zavjet, deveto izdanje, Zagreb 1985., Kršćanska sadašnjost
 Novi katekizam, Zagreb 1970., Stvarnost

Konačna redakcija:

Fra Bernardo Dukić, Frankfurt/M.
 Fra Ignacije Vugdelija, Frankfurt/M.